พระไตรปิฎกภาษาไทย

ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระวินัยปิฎก เล่ม ๖

จูฬวรรค ภาคที่ ๑

เล่มที่ ๖

พระวินัยปิฎก

จูฬวรรค ภาค ๑

ขอนอบน้อมพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

๑. กัมมขันธกะ

๑. ตัชชนียกรรม

เรื่องภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ

[๑] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ[๑] ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความ อื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ก่อความ บาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์แล้ว กล่าวอย่างนี้ว่า “ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลายจงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็นบัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่า และสามารถกว่าภิกษุ นั้น อย่ากลัวภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน” ทำให้ความบาดหมาง ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออกไป

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา ตำหนิประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ จึงก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า “ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลายจงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็นบัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่า และสามารถกว่าภิกษุนั้น อย่ากลัวภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน” ดังนี้เล่า ทำให้ความบาดหมาง ที่ยังไม่เกิดก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออกไป”

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

[๒] ครั้งนั้น ภิกษุเหล่านั้น ได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะ และพระโลหิตกะก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไปหาภิกษุพวก

---

[๑] มาจากคำบาลีว่า ปณฺฑุกโลหิตกา คือพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ แต่ในที่นี้ ท่านหมายเอาพวกภิกษุ ผู้เป็นนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ (วิ.อ. (บาลี) ๓/๑/๒๕๑, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๓/๑/๔๓๗)

อื่นที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า “ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลายจงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็นบัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่า และสามารถกว่าภิกษุนั้น อย่ากลัวภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน” ดังนี้ ทำให้ความบาดหมางที่ยังไม่เกิด ก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออกไป จริงหรือ”

ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษ เหล่านั้นไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควร ทำเลย ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษทั้งหลายจึงก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่ออธิกรณ์ ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่อ อธิกรณ์ในสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า “ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลาย จงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็นบัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่า และ สามารถกว่าภิกษุนั้น อย่ากลัวภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน” ดังนี้เล่า ทำให้ความบาดหมางที่ยังไม่เกิด ก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออก ไป ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริงกลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใส ก็ไม่ เลื่อมใส ไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่บางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป”

ทรงรับสั่งให้ลงตัชชนียกรรม

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิพวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะโดยประการต่าง ๆ แล้ว จึงตรัสโทษแห่งความเป็นคนเลี้ยงยาก บำรุงยาก มักมาก ไม่สันโดษ ความคลุกคลี ความเกียจคร้าน ตรัสคุณแห่งความเป็นคน เลี้ยงง่าย บำรุงง่าย มักน้อย สันโดษ ความขัดเกลา ความกำจัดกิเลส อาการน่าเลื่อมใส การไม่สะสม การปรารภความเพียร โดยประการต่าง ๆ ทรงแสดงธรรมีกถา ให้เหมาะสม ให้คล้อยตามกับเรื่องนั้นแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ”

วิธีลงตัชชนียกรรมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงตัชชนียกรรมอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงโจทพวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ครั้นแล้วให้ภิกษุเหล่านั้นให้การแล้วจึงปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๓] “ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า “ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลาย จงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็นบัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่า และสามารถกว่า

ภิกษุนั้น อย่ากลัวภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน" ทำให้ความบาดหมางที่ ยังไม่เกิด ก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออกไป ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึง ลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไป หาภิกษุพวกอื่นที่ก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า "ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลายจงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็น บัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่า และสามารถกว่าภิกษุนั้น อย่ากลัว ภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน" ทำให้ความบาดหมางที่ยังไม่เกิด ก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออกไป สงฆ์ลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่ออธิกรณ์ ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่อ อธิกรณ์ในสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า "ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลาย จงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็นบัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่า และสามารถกว่าภิกษุนั้น อย่ากลัวภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน" ทำให้ความบาดหมางที่ยังไม่เกิด ก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออกไป สงฆ์ลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้าพวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่ออธิกรณ์ ในสงฆ์ด้วยตนเอง และพากันเข้าไปหาภิกษุพวกอื่นที่ก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่อ อธิกรณ์ในสงฆ์ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า "ภิกษุรูปนั้นอย่าได้เอาชนะพวกท่าน ท่านทั้งหลาย จงโต้ตอบให้แข็งขัน พวกท่านเป็นบัณฑิตกว่า เฉลียวฉลาดกว่า เป็นพหูสูตกว่าและสามารถกว่าภิกษุนั้น อย่ากลัวภิกษุนั้น แม้พวกกระผมจะคอยเป็นฝ่ายพวกท่าน" ทำให้ความบาดหมางที่ยังไม่เกิด ก็เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ขยายลุกลามออกไป สงฆ์ลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปใดเห็นด้วย กับการลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ตัชชนียกรรมสงฆ์ลงแล้วแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

อธัมมกัมมทวาทสกะ
ว่าด้วยตัชชนียกรรมที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๔] ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบ ด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง[๑] ๒. ลงโดยไม่สอบถาม

๓. ไม่ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี[๒]

๓. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

---

[๑] **ลงลับหลัง** หมายถึงลงโดยที่สงฆ์ ธรรมวินัย และบุคคลไม่อยู่พร้อมหน้ากัน (วิ.อ. (บาลี) ๓/๔/๒๕๑)

[๒] **อาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี** ได้แก่ อาบัติปาราชิกและอาบัติสังฆาทิเสส ที่ชื่อว่าอเทสนาคามินี เพราะเป็นอาบัติที่ไม่อาจพ้นได้ด้วยการแสดง (วิ.อ. (บาลี) ๓/๔/๒๕๑)

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงโดยไม่สอบถาม ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๖)

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๗)

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๘)

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๙)

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑๐)

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑๑)

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑๒)

อธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยตัชชนียกรรมที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๕] ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี[๑]

๓. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

---

[๑] **อาบัติที่เป็นเทสนาคามินี** ได้แก่ อาบัติเบา ๕ อย่าง (คือ ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ ปาฏิเทสนียะ ทุกกฏ ทุพภาสิต) ที่พ้นได้ด้วยการแสดง (วิ.อ. (บาลี) ๓/๔๗๕/๕๒๘)

๑. ลงโดยสอบถามก่อน ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๖)

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๗)

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๘)

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๙)

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑๐)

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑๑)

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑๒)

ธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

อากังขมานฉักกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังจะลงตัชชนียกรรม ๖ หมวด

หมวดที่ ๑

[๖] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วย องค์ ๓ คือ

๑. ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้[๑]

๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

---

[๑] **ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้** หมายถึงต้องอาบัติโดยไม่มีขอบเขตจำกัด (วิ.อ. (บาลี) ๓/๔๐๗/๒๔๒)

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. มีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ[๑]

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุที่ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. รูปหนึ่งโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งมีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. รูปหนึ่งมีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. รูปหนึ่งมีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๕)

หมวดที่ ๖

---

๑ **มีสีลวิบัติในอธิสีล** หมายถึง ต้องอาบัติปาราชิกและอาบัติสังฆาทิเสส

มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร หมายถึง ต้องอาบัติที่เหลืออีก ๕ มีถุลลัจจัยเป็นต้น

มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ หมายถึง มีความเห็นว่า โลกเที่ยง โลกไม่เที่ยง โลกมีที่สุด โลกไม่มีที่สุดเป็นต้น (วิ.อ. (บาลี) ๓/๘๔/๔๘-๔๙, ดู.ที.สี. (ไทย) ๙/๕๓/๒๒)

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า

๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม

๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๖)

อากังขมานฉักกะ จบ

อัฏฐารสวัตตะ

ว่าด้วยวัตร ๑๘ ข้อในตัชชนียกรรม

[๗] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมพึงประพฤติชอบ การประพฤติ ชอบในเรื่องนั้น ดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี

๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมอีก

๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๙. ไม่พึงตำหนิกรรม

๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ[๑]

๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน

๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

อัฏฐารสวัตตะในตัชชนียกรรม จบ

---

[๑] **ปกตัตตภิกษุ** หมายถึง ภิกษุผู้มีศีลและอาจาระเสมอกับภิกษุทั้งหลาย หรือภิกษุโดยปกติที่ไม่ถูกลงโทษหรือไม่ต้องอาบัติปาราชิก (วิ.อ. (บาลี) ๓/๓๙๔/๒๔๐,๗๕/๒๕๖,๑๐๒/๒๗๒)

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ
ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรม

[๘] ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระ โลหิตกะ พวกเธอถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้วกลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายแล้วกล่าวว่า “พวกกระผมถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้วกลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ พวกกระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงระงับตัชชนียกรรม แก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะเถิด”

หมวดที่ ๑

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท ๒. ให้นิสัย

๓. ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรม แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรม

๒. ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ตำหนิกรรม

๕. ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ

๒. งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓. ทำการไต่สวน

๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๕. ขอโอกาสภิกษุอื่น

๖. โจทภิกษุอื่น

๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ

๘. ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้ แล (๓)

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ จบ

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ

ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรม

หมวดที่ ๑

[๙] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท ๒. ไม่ให้นิสัย

๓. ไม่ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. ไม่รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่งคือ

๑. ไม่ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมอีก

๒. ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ไม่ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ไม่ตำหนิกรรม

๕. ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ

๒. ไม่งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ทำการไต่สวน

๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๕. ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น

๖. ไม่โจทภิกษุอื่น

๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ

๘. ไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล (๓)

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ จบ

วิธีระงับตัชชนียกรรมและกรรมวาจา

[๑๐] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับตัชชนียกรรมอย่างนี้ คือ พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผู้เจริญ พวกกระผมถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับ ตัวได้ พวกกระผมจึงขอระงับตัชชนียกรรม”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะเหล่านี้ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับตัชชนียกรรม ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงระงับตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิต ของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะเหล่านี้ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับ ตัวได้ ขอระงับตัชชนียกรรม สงฆ์ระงับตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะ และพระโลหิตกะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิต ของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้น พึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ฯลฯ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะเหล่านี้ ถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับตัชชนียกรรม สงฆ์ระงับตัชชนีย กรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับ การระงับตัชชนียกรรมแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ตัชชนียกรรมสงฆ์ระงับแล้วแก่พวกภิกษุนิสิตของพระปัณฑุกะและพระโลหิตกะ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ตัชชนียกรรมที่ ๑ จบ

๒. นิยสกรรม

เรื่องภิกษุเสยยสกะ

[๑๑] สมัยนั้น ท่านพระเสยยสกะเป็นผู้โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้อง อาบัติกำหนดไม่ได้ ชอบอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร ทั้ง ๆ ที่พวกปกตัตตภิกษุก็ให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและอัพภานอยู่

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุเสยยสกะ ผู้โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้ อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร ทั้ง ๆ ที่พวกปกตัตตภิกษุ ก็ให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและอัพภานอยู่เล่า” แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุเสยยสกะเป็นคนโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้ อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลี กับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร ทั้ง ๆ ที่พวกปกตัตตภิกษุก็ให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและอัพภานอยู่ จริงหรือ”

ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษ นั้น ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำเลย ภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุเสยยสกะ ผู้โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้ อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร ทั้ง ๆ ที่พวกปกตัตตภิกษุก็ให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและอัพภานอยู่เล่า การ กระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใส ยิ่งขึ้นได้เลย ฯลฯ” ครั้นทรงตำหนิแล้วจึงทรงแสดงธรรมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลาย ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนั้น สงฆ์จงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ โดยสั่งให้กลับไปถือนิสัยใหม่”

วิธีลงนิยสกรรมและกรรมวาจา

สงฆ์พึงลงนิยสกรรมอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงโจทภิกษุเสยยสกะ ครั้นแล้วให้เธอให้การแล้วปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๒] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเสยยสกะนี้โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้ อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ ที่ไม่สมควร ทั้ง ๆ ที่พวกปกตัตตภิกษุก็ให้ปริวาสชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต และอัพภานอยู่ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ โดยสั่งให้ กลับไปถือนิสัยใหม่ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเสยยสกะนี้โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้ อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร ทั้ง ๆ ที่พวกปกตัตตภิกษุก็ให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและอัพภานอยู่ สงฆ์ลงนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ

โดยสั่งให้กลับไปถือนิสัยใหม่ ท่านรูปใดเห็นด้วย กับการลงนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ โดยสั่งให้กลับไปถือนิสัยใหม่ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ เสยยสกะนี้โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้ อยู่คลุกคลีกับ คฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร ทั้ง ๆ ที่พวกปกตัตตภิกษุก็ให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัตและอัพภานอยู่ สงฆ์ลงนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ โดยสั่งให้กลับไปถือนิสัยใหม่ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ โดยสั่งให้กลับไปถือนิสัยใหม่ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ฯลฯ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

นิยสกรรม สงฆ์ลงแล้วแก่ภิกษุเสยยสกะ โดยสั่งให้กลับไปถือนิสัยใหม่ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยนิยสกรรมที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๑๓] ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบ ด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่สอบถาม

๓. ไม่ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงโดยไม่สอบถาม ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๖)

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๗)

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๘)

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๙)

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑๐)

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑๑)

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี (๑๒)

อธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยนิยสกรรมที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๑๔] ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงโดยสอบถามก่อน ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๖)

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๗)

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๘)

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๙)

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑๐)

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑๑)

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย นิยสกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี (๑๒)

ธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

อากังขมานฉักกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังจะลงนิยสกรรม ๖ หมวด

หมวดที่ ๑

[๑๕] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วย องค์ ๓ คือ

๑. ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. มีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. รูปหนึ่งโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งมีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. รูปหนึ่งมีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. รูปหนึ่งมีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม

๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงนิยสกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๖)

อากังขมานฉักกะ จบ

อัฏฐารสวัตตะ

ว่าด้วยวัตร ๑๘ ข้อในนิยสกรรม

หมวดที่ ๑

[๑๖] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมพึงประพฤติชอบ การประพฤติ ชอบในเรื่องนั้น ดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี

๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมอีก

๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๙. ไม่พึงตำหนิกรรม

๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน

๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

อัฏฐารสวัตตะในนิยสกรรม จบ

[๑๗] ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงนิยสกรรมภิกษุเสยยสกะ โดยสั่งให้กลับไปถือนิสัยใหม่ ภิกษุเสยยสกะนั้นถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้วเสพ คบหา เข้าไปนั่งใกล้กัลยาณมิตร ขอให้แนะนำ ซักถามอยู่ จึงเป็นพหูสูต เชี่ยวชาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ เข้าไปหาพวกภิกษุ แล้วกล่าวว่า “กระผมถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงระงับนิยสกรรม แก่ภิกษุเสยยสกะ”

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ
ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรม
หมวดที่ ๑

[๑๘] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท ๒. ให้นิสัย
๓. ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรม
๒. ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๓. ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๔. ตำหนิกรรม
๕. ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน ๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. โจทภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้ แล

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ จบ

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ

ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์พึงระงับนิยสกรรม

หมวดที่ ๑

[๑๙] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมอีก

๒. ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ไม่ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ไม่ตำหนิกรรม

๕. ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. ไม่งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ทำการไต่สวน ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๕. ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. ไม่โจทภิกษุอื่น

๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้ แล

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ จบ

วิธีระงับนิยสกรรมและกรรมวาจา

[๒๐] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับนิยสกรรมอย่างนี้ คือ ภิกษุเสยยสกะพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

“ท่านผู้เจริญ กระผมถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจึงขอระงับนิยสกรรม

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเสยยสกะนี้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับนิยสกรรม ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเสยยสกะนี้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับนิยสกรรม สงฆ์ระงับนิยส กรรมแก่ภิกษุเสยยสกะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ เสยยสกะนี้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอ ระงับนิยสกรรม สงฆ์ระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ เสยยสกะนี้ถูกสงฆ์ลงนิยสกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับนิยสกรรม สงฆ์ระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับนิยสกรรมแก่ภิกษุเสยยสกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วยท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

นิยสกรรม สงฆ์ระงับแล้วแก่ภิกษุเสยยสกะ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

นิยสกรรมที่ ๒ จบ

๓. ปัพพาชนียกรรม

เรื่องภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ[๑]

[๒๑] สมัยนั้น ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ[๒] เป็นผู้อยู่ประจำในอาวาส เป็นภิกษุอลัชชี เลวทราม อยู่ในกีฏาคิรีชนบท ภิกษุพวกนั้น ประพฤติไม่เหมาะสม เห็นปานนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ใช้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นร้อยบ้าง ทำมาลัย ต่อก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง จัดดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ผู้อื่นจัดบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงประดับ อกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง

ภิกษุพวกนั้นนำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยต่อก้าน นำไปเองบ้าง ใช้ผู้ อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยเรียงก้าน นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้ช่อ นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้าง

---

[๑] วิ.มหา. (ไทย) ๑/๔๓๑/๔๖๕-๔๖๖, วิ.จู. (ไทย) ๗/๒๙๓/๗๘-๘๐

[๒] ภิกษุ ๒ รูปนี้อยู่ในพวกฉัพพัคคีย์ (ดู วิ.จู. (ไทย) ๗/๒๔๓/๑ : เชิงอรรถ

ซึ่งดอกไม้พุ่ม นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้เทริด นำไป เองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้พวง นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้ แผงประดับอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุลกุมารี เพื่อสะใภ้ของตระกูล เพื่อทาส หญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในภาชนะเดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบนอาสนะเดียวกันบ้าง นอนบนเตียงเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดเดียวกันบ้าง นอนคลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้างกับกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมารี สะใภ้ของตระกูล ทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในเวลาวิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้บ้าง ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เต้นรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง เต้น รำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิงขับร้องบ้าง ประโคม กับหญิงขับร้องบ้าง เต้นรำกับหญิงขับร้องบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงประโคมบ้าง ขับร้อง กับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับหญิงประโคมบ้าง เต้นรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อน รำกับหญิงเต้นรำบ้าง ขับร้องกับหญิงเต้นรำบ้าง ประโคมกับหญิงเต้นรำบ้าง เต้นรำ กับหญิงเต้นรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละ ๘ ตาบ้าง แถวละ ๑๐ ตาบ้าง เล่นหมาก เก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยนห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาด ให้เป็นรูปต่าง ๆ บ้าง เล่นสกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถน้อย ๆ บ้าง เล่นหก คะเมนบ้าง เล่นไม้กังหันบ้าง เล่นตวงทรายด้วยใบไม้บ้าง เล่นรถน้อย ๆ บ้าง เล่น ธนูน้อย ๆ บ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่นเลียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัดขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลงอาวุธบ้าง วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้าบ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งขับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวบ้าง ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวยบ้าง ปูลาดผ้าสังฆาฏิท่ามกลางเวทีเต้นรำแล้วพูดกับหญิงฟ้อน รำอย่างนี้ว่า “น้องหญิงเธอจงฟ้อนรำในที่นี้” ดังนี้แล้ว ให้การคำนับบ้าง ประพฤติ ไม่เหมาะสมต่าง ๆ บ้าง

อุบาสกเล่าเรื่องให้ฟัง

[๒๒] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งจำพรรษาในแคว้นกาสีแล้ว เดินทางไปกรุงสาวัตถี เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาค เดินทางไปจนถึงกีฏาคิรีชนบท ครั้นเวลาเช้า ท่าน ครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรไปบิณฑบาตที่กีฏาคิรีชนบท มีการก้าวไป การ ถอยกลับ การแลดู การเหลียวดู การคู้เข้า การเหยียดออกที่น่าเลื่อมใส สายตา มองทอดลง สมบูรณ์ด้วยอิริยาบถ

พวกชาวบ้านเห็นภิกษุนั้นแล้วพากันกล่าวอย่างนี้ว่า “ภิกษุนี้เป็นใคร ดูคล้าย ไม่ค่อยมีกำลัง เหมือนคนอ่อนแอ เหมือนคนขมวดคิ้วก้มหน้า เมื่อท่านรูปนี้เข้าไปบิณฑบาต ใครเล่าจะถวายอาหารบิณฑบาต ส่วนพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะของพวกเรา เป็นคนอ่อนโยน พูดไพเราะอ่อนหวาน ยิ้มแย้มก่อน มักกล่าวว่า มาเถิด และมาดีแล้ว ไม่ก้มหน้า หน้าตาชื่นบาน ทักทายก่อนใคร ๆ ก็อยากจะถวายอาหารท่านเหล่านั้น”

อุบาสกคนหนึ่งเห็นภิกษุนั้นกำลังบิณฑบาตในกีฏาคิรีชนบท ครั้นแล้วได้เข้าไปหาภิกษุนั้นไหว้แล้วกล่าวกับท่านว่า “พระคุณเจ้าได้อาหารบิณฑบาตบ้างไหม ขอรับ”

ภิกษุนั้นตอบว่า “อาตมายังไม่ได้อาหารเลย”

อุบาสกกล่าวนิมนต์ว่า “นิมนต์ไปเรือนกระผมเถิด ขอรับ” แล้วพาภิกษุนั้นไปเรือน นิมนต์ให้ฉันแล้วถามว่า “พระคุณเจ้า ท่านจะไปที่ไหน ขอรับ”

ภิกษุนั้นตอบว่า “เจริญพร อาตมาจะไปกรุงสาวัตถี เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาค”

อุบาสกกล่าวว่า “ท่านขอรับ ถ้าเช่นนั้น ขอท่านจงถวายอภิวาทพระบาทของพระผู้มีพระภาค ด้วยเศียรเกล้า และขอจงกราบทูลตามถ้อยคำของกระผมอย่างนี้ด้วยว่า “พระพุทธเจ้าข้า วัดในกีฏาคิรีชนบททรุดโทรม ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและ ปุนัพพสุกะเป็นผู้อยู่ประจำในอาวาส อยู่ในกีฏาคิรีชนบท เป็นภิกษุอลัชชีเลวทราม พวกเธอประพฤติไม่เหมาะสมเห็นปานนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ใช้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นร้อยบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง จัดดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ผู้อื่นจัดบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้เทริดเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงประดับอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง

ภิกษุพวกนั้นนำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยต่อก้าน นำไปเองบ้าง ใช้ ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยเรียงก้าน นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้ช่อ นำไป เองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้พุ่ม นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้เทริด นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้พวง นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้แผงประดับอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุลกุมารี เพื่อสะใภ้ของตระกูล เพื่อทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในภาชนะเดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบน อาสนะเดียวกันบ้าง นอนบนเตียงเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดเดียวกันบ้าง นอนคลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้างกับกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมารี สะใภ้ของตระกูล ทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในเวลาวิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอม และเครื่องลูบไล้บ้าง ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เต้นรำบ้าง ฟ้อนรำกับ หญิงฟ้อนรำบ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง เต้นรำ กับหญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิงขับร้องบ้าง ประโคม กับหญิงขับร้องบ้าง เต้นรำกับหญิงขับร้องบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงประโคมบ้าง ขับร้อง กับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับหญิงประโคมบ้าง เต้นรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อนรำ กับหญิงเต้นรำบ้าง ขับร้องกับหญิงเต้นรำบ้าง ประโคมกับหญิงเต้นรำบ้าง เต้นรำกับหญิงเต้นรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละ ๘ ตาบ้าง แถวละ ๑๐ ตาบ้าง เล่นหมาก เก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยนห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่าง ๆ บ้าง เล่นสกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถน้อย ๆ บ้าง เล่นหกคะเมนบ้าง เล่นไม้กังหันบ้าง เล่นตวงทรายด้วยใบไม้บ้าง เล่นรถน้อย ๆ บ้าง เล่นธนูน้อย ๆ บ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่นเลียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัดขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลงอาวุธบ้าง

วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้าบ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งขับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวบ้าง ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวยบ้าง ปูลาดผ้าสังฆาฏิท่ามกลางเวทีเต้นรำแล้วพูดกับหญิง ฟ้อน รำอย่างนี้ว่า “น้องหญิง เธอจงฟ้อนรำในที่นี้” ดังนี้แล้ว ให้การคำนับบ้าง ประพฤติ ไม่เหมาะสมต่าง ๆ บ้าง

แม้พวกชาวบ้านที่เคยศรัทธา เลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้ไม่ศรัทธา ไม่เลื่อมใส ทานที่เคยถวายประจำแก่สงฆ์ บัดนี้ ทายกทายิกาเลิกถวายแล้ว ภิกษุผู้มีศีลพากันจากไป พวกภิกษุผู้เลวทรามอยู่ครอบครอง ขอประทานวโรกาสเถิดพระพุทธเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคโปรดส่งภิกษุทั้งหลายไปสู่กีฏาคิรีชนบทเพื่อวัดจะได้ตั้งมั่นอยู่สืบไปในที่นั้น”

ภิกษุนั้นรับคำของอุบาสกแล้วเดินทางไปทางกรุงสาวัตถี ไปถึงกรุงสาวัตถี ถึง พระเชตวันอารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐีโดยลำดับ เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ แล้วถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคนั่งลง ณ ที่สมควร

พุทธประเพณี

อันการที่พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทั้งหลาย ทรงปราศรัยกับพระอาคันตุกะทั้งหลาย นั่นเป็นพุทธประเพณี

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสถามภิกษุนั้นว่า “ภิกษุ เธอยังสบายดีหรือ ยัง พอเป็นอยู่ได้หรือ เธอเดินทางมาโดยไม่ลำบากหรือ เธอมาจากไหน”

ภิกษุนั้นกราบทูลว่า “สบายดี พระพุทธเจ้าข้า พอเป็นอยู่ได้ พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าเดินทางมาโดยไม่ลำบาก พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าจำพรรษาในแคว้นกาสี เมื่อจะมาเฝ้าพระองค์ที่เมืองนี้ เดินทางผ่านกีฏาคิรีชนบท เวลาเช้าครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไปบิณฑบาตในกีฏาคิรีชนบท อุบาสกคนหนึ่ง เห็นข้าพระพุทธเจ้ากำลังเที่ยวบิณฑบาต เข้ามาหา ไหว้แล้วถามว่า “พระคุณเจ้า ได้อาหารบิณฑบาตบ้างไหม ขอรับ” ข้าพระพุทธเจ้าตอบว่า “อาตมายังไม่ได้อาหารเลย” อุบาสกกล่าวนิมนต์ว่า “นิมนต์ไปเรือนกระผมเถิด ขอรับ” แล้วพาข้าพระพุทธเจ้าไปเรือน นิมนต์ให้ฉันแล้วถามว่า “พระคุณเจ้า ท่านจะไปที่ไหน ขอรับ” ข้าพระพุทธเจ้า ตอบว่า “เจริญพร อาตมาจะไปกรุงสาวัตถี เพื่อเฝ้าพระผู้มีพระภาค” เขากล่าวว่า “ท่านขอรับ ถ้าเช่นนั้น ขอท่านจงถวายบังคมพระบาทของพระผู้มีพระภาคด้วยเศียรเกล้า และขอจงกราบทูลตามถ้อยคำของกระผมอย่างนี้ด้วยว่า “พระพุทธเจ้าข้า วัดในกีฏาคิรีชนบททรุดโทรม ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะเป็นผู้อยู่ประจำในอาวาส อยู่ในกีฏาคิรีชนบท เป็นภิกษุอลัชชีเลวทราม พวกเธอประพฤติไม่เหมาะสมเห็นปาน นี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง ฯลฯ ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ บ้าง แม้พวกชาวบ้านที่เคยศรัทธา เลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้ไม่ศรัทธา ไม่เลื่อมใส ทานที่เคยถวายประจำแก่สงฆ์ บัดนี้ทายกทายิกาเลิกถวายแล้ว ภิกษุผู้มีศีลพากันจากไป พวกภิกษุผู้เลวทรามอยู่ครอบครอง ขอประทานวโรกาสเถิดพระพุทธเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคโปรดส่งภิกษุทั้งหลายไปสู่กีฏาคิรีชนบท เพื่อวัดจะได้ตั้งมั่นอยู่สืบไปในที่นั้น” ข้าพระพุทธเจ้ามาจากกีฏาคิรีชนบทนั้น พระพุทธเจ้าข้า”

ทรงสอบถามแล้วตำหนิ

[๒๓] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะเป็นผู้อยู่ประจำในอาวาส เป็นภิกษุอลัชชีเลวทราม อยู่ในกีฏาคิรีชนบท ประพฤติไม่เหมาะสมเห็นปานนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง ฯลฯ ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ บ้าง แม้พวกชาวบ้านที่เคยศรัทธา เลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้ไม่ศรัทธา ไม่เลื่อมใส ทานที่เคยถวายประจำแก่สงฆ์ บัดนี้ทายกทายิกาเลิกถวายแล้ว ภิกษุผู้มีศีลทั้งหลายพากันจากไป ภิกษุผู้เลวทรามอยู่ครอบครอง จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษ เหล่านั้นไม่สมควร ฯลฯ ไม่ควรทำ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษเหล่านั้นจึงประพฤติ ไม่เหมาะสมอย่างนี้ คือ ปลูกไม้ดอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นปลูกบ้าง รดน้ำเองบ้าง ใช้ผู้อื่นรดบ้าง เก็บดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นเก็บบ้าง ร้อยดอกไม้เองบ้าง ใช้ผู้อื่นร้อยบ้าง ทำมาลัยต่อก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำมาลัยเรียงก้านเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง จัดดอกไม้ช่อเองบ้าง ใช้ผู้อื่นจัดบ้าง ทำดอกไม้พุ่มเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้ เทริดเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้พวงเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง ทำดอกไม้แผงประดับอกเองบ้าง ใช้ผู้อื่นทำบ้าง

ภิกษุพวกนั้นนำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยต่อก้าน นำไปเองบ้าง ใช้ ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งมาลัยเรียงก้าน นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้ช่อ นำไป เองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้พุ่ม นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้เทริด นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้างซึ่งดอกไม้พวง นำไปเองบ้าง ใช้ผู้อื่นนำไปบ้าง ซึ่งดอกไม้แผงประดับอก เพื่อกุลสตรี เพื่อกุลธิดา เพื่อกุลกุมารี เพื่อสะใภ้ของ ตระกูล เพื่อทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในภาชนะเดียวกันบ้าง ดื่มน้ำในขันใบเดียวกันบ้าง นั่งบน อาสนะเดียวกันบ้าง นอนบนเตียงเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดเดียวกันบ้าง นอนคลุมผ้าห่มผืนเดียวกันบ้าง นอนร่วมเครื่องลาดและคลุมผ้าห่มร่วมกันบ้างกับกุลสตรี กุลธิดา กุลกุมารี สะใภ้ของตระกูล ทาสหญิงในตระกูล

ภิกษุพวกนั้นฉันอาหารในเวลาวิกาลบ้าง ดื่มน้ำเมาบ้าง ทัดทรงดอกไม้ของหอมและเครื่องลูบไล้บ้าง ฟ้อนรำบ้าง ขับร้องบ้าง ประโคมบ้าง เต้นรำบ้าง ฟ้อนรำ กับหญิงฟ้อนรำบ้าง ขับร้องกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ประโคมกับหญิงฟ้อนรำบ้าง เต้นรำกับหญิงฟ้อนรำบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงขับร้องบ้าง ขับร้องกับหญิงขับร้องบ้าง ประโคมกับหญิงขับร้องบ้าง เต้นรำกับหญิงขับร้องบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงประโคมบ้าง ขับร้องกับหญิงประโคมบ้าง ประโคมกับหญิงประโคมบ้าง เต้นรำกับหญิงประโคมบ้าง ฟ้อนรำกับหญิงเต้นรำบ้าง ขับร้องกับหญิงเต้นรำบ้าง ประโคมกับหญิงเต้นรำบ้าง เต้นรำกับหญิงเต้นรำบ้าง เล่นหมากรุกแถวละ ๘ ตาบ้าง แถวละ ๑๐ ตาบ้าง เล่นหมากเก็บบ้าง เล่นชิงนางบ้าง เล่นหมากไหวบ้าง เล่นโยนห่วงบ้าง เล่นไม้หึ่งบ้าง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่าง ๆ บ้าง เล่นสกาบ้าง เล่นเป่าใบไม้บ้าง เล่นไถน้อย ๆ บ้าง เล่นหกคะเมนบ้าง เล่นไม้กังหันบ้าง เล่นตวงทราย

ด้วยใบไม้บ้าง เล่นรถน้อย ๆ บ้าง เล่นธนูน้อย ๆ บ้าง เล่นเขียนทายบ้าง เล่นทายใจบ้าง เล่นเลียนคนพิการบ้าง หัดขี่ช้างบ้าง หัดขี่ม้าบ้าง หัดขี่รถบ้าง หัดยิงธนูบ้าง หัดเพลงอาวุธบ้าง วิ่งผลัดช้างบ้าง วิ่งผลัดม้าบ้าง วิ่งผลัดรถบ้าง วิ่งขับกันบ้าง วิ่งเปี้ยวบ้าง ผิวปากบ้าง ปรบมือบ้าง ปล้ำกันบ้าง ชกมวยบ้าง ปูลาดผ้าสังฆาฏิท่ามกลางเวทีเต้นรำแล้วพูด กับหญิงฟ้อนรำอย่างนี้ว่า “น้องหญิง เธอจงฟ้อนรำในที่นี่” ดังนี้แล้ว ให้การคำนับบ้าง ประพฤติไม่เหมาะสมต่าง ๆ บ้าง

แม้พวกชาวบ้านที่เคยศรัทธา เลื่อมใส แต่เดี๋ยวนี้ไม่ศรัทธา ไม่เลื่อมใส ทาน ที่เคยถวายประจำแก่สงฆ์ บัดนี้ทายกทายิกาได้เลิกถวายแล้ว ภิกษุผู้มีศีลทั้งหลาย พากันจากไป พวกภิกษุผู้เลวทรามอยู่ครอบครอง ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ

รับสั่งให้ลงปัพพาชนียกรรม

พระผู้มีพระภาคครั้นทรงตำหนิแล้วทรงแสดงธรรมีกถาตรัสเรียกพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะมารับสั่งว่า “ไปเถิด สารีบุตร โมคคัลลานะ เธอทั้งสองจงไปกีฏาคิรีชนบท จงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบท เพราะภิกษุพวกนั้นเป็นสัทธิวิหาริกของเธอทั้งสอง”

พระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะกราบทูลถามว่า “พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าจะลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบทได้อย่างไร เพราะพวกเธอดุร้าย หยาบคาย”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ถ้าอย่างนั้น เธอทั้งสองจงไปกับภิกษุหลาย ๆ รูป”

พระเถระทั้งสอง ทูลรับสนองพระพุทธดำรัสแล้ว

วิธีลงปัพพาชนียกรรมและกรรมวาจาลงปัพพาชนียกรรม

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงปัพพาชนียกรรมอย่างนี้ คือ เบื้องต้น พึงโจทภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ครั้นแล้วให้ภิกษุเหล่านั้นให้การแล้ว จึงปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วย ญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๒๔] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ๒ รูปนี้ประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติเลวทรามของภิกษุเหล่านั้น เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่วและตระกูลทั้งหลายที่ถูกภิกษุเหล่านั้นประทุษร้าย เขาก็ได้เห็น และได้ยินกันทั่ว ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วก็พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบท โดยประกาศว่า “ภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะเหล่านี้ประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความประพฤติของภิกษุเหล่านั้น เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว และตระกูลทั้งหลายที่ถูกภิกษุเหล่านั้นประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว สงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมพวกภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลง

ปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะเหล่านี้ประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความ ประพฤติของภิกษุเหล่านั้น เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว และตระกูลทั้งหลายที่ถูกภิกษุ เหล่านั้นประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว สงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมพวกภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงปัพพาชนียกรรม แก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้าก็กล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะเหล่านี้ประทุษร้ายตระกูล ประพฤติเลวทราม ความ ประพฤติของภิกษุเหล่านั้น เขาได้เห็นและได้ยินกันทั่ว และตระกูลทั้งหลายที่ถูกภิกษุ เหล่านั้นประทุษร้าย เขาก็ได้เห็นและได้ยินกันทั่ว สงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมพวกภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ ไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงปัพพาชนียกรรม แก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏาคิรีชนบทโดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ปัพพาชนียกรรมให้ไปจากกีฏาคิรีชนบท สงฆ์ลงแล้วแก่ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะ โดยประกาศว่า “ภิกษุชื่อว่าอัสสชิและปุนัพพสุกะไม่พึงอยู่ในกีฏาคิรีชนบท” สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อธัมมกัมมทวาทสกะ
ว่าด้วยปัพพาชนียกรรมที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด
หมวดที่ ๑

[๒๕] ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่สอบถาม

๓. ไม่ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยไม่สอบถาม ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

อธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยปัพพาชนียกรรมที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๒๖] ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา ฯลฯ

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยสอบถามก่อน ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปัพพาชนียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

ธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

อากังขมานจุททสกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังจะลงปัพพาชนียกรรม ๑๔ หมวด

หมวดที่ ๑

[๒๗] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบ ด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. มีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. เล่นคะนองกาย ๒. เล่นคะนองวาจา

๓. เล่นคะนองทั้งกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ประพฤติไม่สมควรทางกาย

๒. ประพฤติไม่สมควรทางวาจา

๓. ประพฤติไม่สมควรทั้งทางกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ทำลายพระบัญญัติทางกาย[๑]

๒. ทำลายพระบัญญัติทางวาจา

๓. ทำลายพระบัญญัติทั้งทางกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๖)

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ประกอบมิจฉาชีพทางกาย[๒] ๒. ประกอบมิจฉาชีพทางวาจา[๓]

๓. ประกอบมิจฉาชีพทั้งทางกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๗)

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. รูปหนึ่งโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๘)

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งมีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. รูปหนึ่งมีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. รูปหนึ่งมีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๙)

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

---

[๑] **ทำลายพระบัญญัติทางกาย** หมายถึง ทำลายด้วยการไม่ศึกษาสิกขาบทที่พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติเกี่ยวกับข้อปฏิบัติทางกาย (วิ.อ. (บาลี) ๓/๒๗/๒๕๓, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๓/๓๒๓/๕๖๒)

[๒] **มิจฉาชีพทางกาย** หมายถึง การหุงน้ำมันและต้มยาอริฏฐะเป็นต้น ด้วยอำนาจแห่งเวชกรรมที่ทรงห้ามเป็นต้น (วิ.อ. (บาลี) ๓/๒๗/๒๕๓)

[๓] **มิจฉาชีพทางวาจา** หมายถึง การรับและการบอกข่าวแก่พวกคฤหัสถ์ เป็นต้น (วิ.อ. (บาลี) ๓/๒๗/๒๕๓)

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม
๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๑๐)

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเล่นคะนองกาย ๒. รูปหนึ่งเล่นคะนองวาจา
๓. รูปหนึ่งเล่นคะนองทั้งกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๑๑)

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งประพฤติไม่สมควรทางกาย
๒. รูปหนึ่งประพฤติไม่สมควรทางวาจา
๓. รูปหนึ่งประพฤติไม่สมควรทั้งทางกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๑๒)

หมวดที่ ๑๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งทำลายพระบัญญัติทางกาย
๒. รูปหนึ่งทำลายพระบัญญัติทางวาจา
๓. รูปหนึ่งทำลายพระบัญญัติทั้งทางกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๑๓)

หมวดที่ ๑๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งประกอบมิจฉาชีพทางกาย
๒. รูปหนึ่งประกอบมิจฉาชีพทางวาจา
๓. รูปหนึ่งประกอบมิจฉาชีพทั้งทางกายและวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๑๔)

อากังขมานจุททสกะ จบ

อัฏฐารสวัตตะ
ว่าด้วยวัตร ๑๘ ข้อในปัพพาชนียกรรม

[๒๘] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมพึงประพฤติชอบ การ ประพฤติชอบในเรื่องนั้น ดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี

๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมอีก

๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๙. ไม่พึงตำหนิกรรม

๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน

๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

อัฏฐารสวัตตะในปัพพาชนียกรรม จบ

[๒๙] ครั้งนั้น ภิกษุสงฆ์มีพระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะเป็นประธานเดินทาง ไปกีฏาคิรีชนบท ได้ลงปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะให้ไปจากกีฏา คิรีชนบทว่า “ภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะไม่ควรอยู่ในกีฏาคิรีชนบท”

ภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะ ถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมแล้วก็ยังไม่ยอมประพฤติชอบ ไม่หายเย่อหยิ่ง ไม่ยอมกลับตัว ไม่ขอขมาพวกภิกษุ ยังด่าบริภาษการกสงฆ์[๑] ใส่ความว่าทำเพราะความชอบ เพราะความชัง เพราะความหลง เพราะ ความกลัว หลีกไปบ้าง สึกไปบ้าง

ภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุชื่อ อัสสชิและปุนัพพสุกะถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมแล้วก็ยังไม่ยอมประพฤติชอบ ไม่หาย เย่อหยิ่ง ไม่ยอมกลับตัว ไม่ขอขมาพวกภิกษุ ยังด่าบริภาษการกสงฆ์ ใส่ความว่าทำเพราะความชอบ เพราะความชัง เพราะ

---

[๑] **การกสงฆ์** คือ ภิกษุตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป เป็นผู้ดำเนินการในกิจการสำคัญอันเป็นสังฆกรรม (วิ.อ. (บาลี) ๓/๓๔๑/๔๙๐)

ความหลง เพราะความกลัว หลีกไปบ้าง สึกไปบ้าง" แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาค ให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุชื่ออัสสชิและปุนัพพสุกะ ถูกสงฆ์ลงปัพพชานียกรรมแล้ว ยังไม่ยอมประพฤติชอบ ไม่หายเย่อหยิ่ง ไม่ยอมกลับตัว ไม่ขอขมาพวกภิกษุ ยังด่าบริภาษการกสงฆ์ ใส่ความว่าทำเพราะความชอบ เพราะความชัง เพราะความหลง เพราะความกลัว หลีกไปบ้าง สึกไปบ้าง จริงหรือ"

ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า "จริง พระพุทธเจ้าข้า"

พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิว่า "ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้น ไม่สมควร ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษเหล่านั้นถูกสงฆ์ลงปัพพชานียกรรมแล้ว ยังไม่ยอมประพฤติชอบ ไม่หายเย่อหยิ่ง ไม่ยอมกลับตัว ไม่ขอขมาภิกษุทั้งหลาย ยังด่าบริภาษการกสงฆ์ ใส่ความว่าทำเพราะความชอบ เพราะความชัง เพราะความ หลง เพราะความกลัว หลีกไปบ้าง สึกไปบ้าง ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้วทรงแสดงธรรมีกถารับสั่ง ภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงระงับปัพพาชนียกรรม"

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ
ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์ไม่พึงระงับปัพพาชนียกรรม
หมวดที่ ๑

[๓๐] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท ๒. ให้นิสัย
๓. ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงปัพพชานียกรรมอีก
๒. ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๓. ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๔. ตำหนิกรรม
๕. ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน ๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. โจทภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะในปัพพาชนียกรรม จบ

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ

ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรม

หมวดที่ ๑

[๓๑] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท ๒. ไม่ให้นิสัย
๓. ไม่ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. ไม่รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมอีก
๒. ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๓. ไม่ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๔. ไม่ตำหนิกรรม
๕. ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้ แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. ไม่งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. ไม่โจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะในปัพพาชนียกรรม จบ

วิธีระงับปัพพาชนียกรรมและกรรมวาจา

[๓๒] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปัพพาชนียกรรมอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ ลงปัพพาชนียกรรม พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจึงขอระงับปัพพาชนียกรรม”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับปัพพาชนียกรรม ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับปัพพาชนียกรรม สงฆ์ระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ ถูกสงฆ์ลงปัพพาชนียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับปัพพาชนียกรรม สงฆ์ระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว ท่านรูปใดเห็น ด้วยกับการระงับปัพพาชนียกรรมแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ปัพพาชนียกรรมสงฆ์ระงับแล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ปัพพาชนียกรรมที่ ๓ จบ

๔. ปฏิสารณียกรรม

เรื่องพระสุธรรม

[๓๓] สมัยนั้น ท่านพระสุธรรมเป็นพระนักก่อสร้าง รับภัตตาหารประจำในอาวาสของจิตตคหบดี เมืองมัจฉิกาสณฑ์ ทุกครั้งที่จิตตคหบดีต้องการนิมนต์สงฆ์ คณะหรือบุคคล ถ้ายังไม่เรียนให้ท่านสุธรรมทราบ จะไม่นิมนต์

ต่อมา พระเถระหลายรูป คือ ท่านพระสารีบุตร ท่านพระมหาโมคคัลลานะ ท่านพระมหากัจจายนะ ท่านพระมหาโกฏฐิกะ ท่านพระมหากัปปินะ ท่านพระมหา จุนทะ ท่านพระอนุรุทธะ ท่านพระเรวตะ ท่านพระอุบาลี ท่านพระอานนท์ และท่าน พระราหุล เที่ยวจาริกไปแคว้นกาสีลุถึงเมืองมัจฉิกาสณฑ์

จิตตคหบดีต้อนรับพระอาคันตุกะ

จิตตคหบดีทราบว่า “พระเถระหลายรูปเดินทางมาถึงเมืองมัจฉิกาสณฑ์แล้ว” ครั้งนั้น จิตตคหบดีเข้าไปหาพระเถระทั้งหลายที่สำนัก ไหว้แล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ท่านพระสารีบุตรได้ชี้แจงให้จิตตคหบดีผู้นั่ง ณ ที่สมควรให้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถา

ลำดับนั้น จิตตคหบดีผู้ซึ่งพระสารีบุตรเถระชี้แจงให้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไป ปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญแกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถาแล้วจึงกราบอาราธนาพระเถระว่า “ท่านผู้เจริญ ขอพระเถระทั้งหลาย โปรดรับอาคันตุกภัตของกระผม เพื่อเจริญกุศลในวันรุ่งขึ้นเถิด”

พระเถระรับคำนิมนต์โดยดุษณีภาพ

ครั้นเขาทราบว่าพระเถระรับคำนิมนต์แล้ว ได้ลุกขึ้นไหว้พระเถระทั้งหลาย ทำประทักษิณแล้วเข้าไปหาท่านพระสุธรรม ไหว้แล้วยืน ณ ที่สมควร เรียนท่านพระ สุธรรมว่า “ท่านผู้เจริญ นิมนต์รับภัตตาหารของกระผม เพื่อเจริญกุศลในวันรุ่งขึ้น พร้อมกับพระเถระทั้งหลายเถิด”

ลำดับนั้น พระสุธรรมคิดว่า “แต่ก่อนจิตตคหบดีนี้เมื่อต้องการจะนิมนต์สงฆ์ คณะหรือบุคคลก็ต้องบอกเราก่อนทุกครั้ง แต่เวลานี้กลับไม่บอกเราก่อนแล้วไปนิมนต์ พระเถระทั้งหลายบัดนี้จิตตคหบดีคงจะโกรธไม่สนใจใยดี เบื่อหน่ายเราเสียแล้ว” จึงตอบว่า “อย่าเลย จิตตคหบดี อาตมาไม่รับนิมนต์”

แม้ครั้งที่ ๒ จิตตคหบดี ก็กราบเรียนท่านพระสุธรรมดังนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ นิมนต์ รับภัตตาหารของกระผม เพื่อเจริญกุศลในวันรุ่งขึ้นพร้อมกับพระเถระทั้งหลายเถิด” ท่านพระสุธรรมตอบว่า “อย่าเลย จิตตคหบดี อาตมาไม่รับนิมนต์”

แม้ครั้งที่ ๓ จิตตคหบดี ก็กราบเรียนท่านพระสุธรรมดังนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ นิมนต์รับภัตตาหารของกระผม เพื่อเจริญกุศลในวันรุ่งขึ้นพร้อมกับพระเถระทั้งหลายเถิด” ท่านพระสุธรรมตอบว่า “อย่าเลย จิตตคหบดี อาตมาไม่รับนิมนต์”

เวลานั้น จิตตคหบดีคิดว่า “พระสุธรรมจะรับหรือไม่รับนิมนต์ก็ทำอะไรเราไม่ได้” ไหว้พระสุธรรมแล้วทำประทักษิณจากไป

พระสุธรรมวิวาทกับจิตตคหบดี

[๓๔] ครั้นล่วงราตรีนั้นไป จิตตคหบดีให้จัดเตรียมของเคี้ยวของฉันอันประณีต ไว้ถวายภิกษุผู้เถระทั้งหลาย สมัยนั้น ท่านพระสุธรรมคิดว่า “ถ้ากระไร เราควรตรวจดูของเคี้ยวของฉันที่จิตตคหบดีเตรียมถวายภิกษุผู้เถระทั้งหลาย” พอถึงเวลาเช้า จึงนุ่งอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเข้าไปนิเวศน์ของจิตตคหบดี นั่งบนอาสนะที่เขาจัดถวาย

ลำดับนั้น จิตตคหบดีเข้าไปหาท่านพระสุธรรม ไหว้แล้วนั่ง ณ ที่สมควร

ท่านพระสุธรรมบอกจิตตคหบดีผู้นั่ง ณ ที่สมควรแล้วว่า “ท่านเตรียมของเคี้ยว ของฉันไว้อย่างเพียงพอ แต่สิ่งหนึ่ง คือ ขนมแดกงา ไม่มีในที่นี้”

จิตตคหบดีกล่าวตอบว่า “ท่านผู้เจริญ เมื่อพระพุทธพจน์มีอยู่มากมาย แต่พระสุธรรมกลับมาพูดว่า ขนมแดกงา ท่านผู้เจริญ เคยมีเรื่องเล่าว่า พวกพ่อค้าชาว ทักขิณาบถ เดินทางไปค้าขายแถบตะวันออก พวกเธอนำแม่ไก่มาจากที่นั้น ต่อมา แม่ไก่สมสู่กับพ่อกาก็ออกลูก เวลาที่ลูกไก่ตัวนั้นจะร้องอย่างกา มันก็ร้องเสียงกาผสมเสียงไก่ เวลาที่จะขันอย่างไก่ มันก็ขันเสียงไก่ผสมเสียงกา ฉันใด ท่านผู้เจริญ เมื่อพระพุทธพจน์มีอยู่มากมาย พระสุธรรมมาพูดคำว่า ขนมแดกงาก็เหมือนกัน”

ท่านพระสุธรรมกล่าวว่า “คหบดี ท่านด่าบริภาษอาตมา นั่นวัดของท่าน อาตมาจะไปละ”

จิตตคหบดีกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมมิได้ด่าบริภาษท่าน ขออาราธนาท่านอยู่ในอัมพาฏกวันอันรื่นรมย์ เมืองมัจฉิกาสณฑ์เถิด กระผมจะดูแลเรื่องจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารสำหรับท่าน”

แม้ครั้งที่ ๒ ท่านพระสุธรรมก็กล่าวกับจิตตคหบดีว่า “คหบดี ท่านด่า บริภาษ อาตมา นั่นวัดของท่าน อาตมาจะไปละ”

จิตตคหบดีก็กล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมมิได้ด่าบริภาษท่าน ขออาราธนา ท่านอยู่ในอัมพาฏกวันอันรื่นรมย์ เมืองมัจฉิกาสณฑ์เถิด กระผมจะดูแลเรื่องจีวร บิณฑบาต เสนาสนะ และคิลานปัจจัยเภสัชบริขารสำหรับท่าน”

แม้ครั้งที่ ๓ ท่านพระสุธรรมก็กล่าวกับจิตตคหบดีว่า “คหบดี ท่านด่าบริภาษ อาตมา นั่นวัดของท่าน อาตมาจะไปละ”

จิตตคหบดีถามว่า “ท่านผู้เจริญ ท่านจะไปไหน”

ท่านพระสุธรรมตอบว่า “คหบดี อาตมาจะไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคที่กรุงสาวัตถี”

จิตตคหบดีกล่าวว่า “ท่านผู้เจริญ ถ้าอย่างนั้น ท่านจงกราบทูลคำที่ท่านและ ที่ข้าพเจ้ากล่าวแล้วให้พระผู้มีพระภาคทรงรับทราบทั้งหมด การที่ท่านจะกลับมาเมือง มัจฉิกาสณฑ์อีก ไม่ใช่เรื่องน่าอัศจรรย์แต่อย่างใด”

พระสุธรรมเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาค

[๓๕] ต่อมา ท่านพระสุธรรมเก็บเสนาสนะแล้ว ถือบาตรและจีวรเดินทางไป ทางกรุงสาวัตถี จนลุถึงพระเชตวัน อารามของท่านอนาถบิณฑิกะโดยลำดับ เข้าเฝ้า พระผู้มีพระภาคถวายอภิวาทแล้วนั่ง ณ ที่สมควร ได้กราบทูลเรื่องที่ตนกล่าว และ เรื่องที่จิตตคบหดีกล่าวนั้นทั้งหมดให้ทรงทราบ

ทรงตำหนิพระสุธรรม

พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิว่า “โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนั้น ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โมฆบุรุษ จิตตคหบดีเป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใส เป็นทายก เป็นผู้ทำงาน เป็นผู้อุปถัมภ์สงฆ์ ไฉนเธอ จึงด่าด้วยคำต่ำช้า ข่มขู่ด้วยคำต่ำช้าเล่า โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใส ให้เลื่อมใส ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถา รับสั่ง กับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุ สุธรรม โดยสั่งให้ภิกษุสุธรรมนั้นไปขอขมาจิตตคหบดี”

วิธีลงปฏิสารณียกรรมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงปฏิสารณียกรรมอย่างนี้ คือ เบื้องต้น พึงโจทภิกษุสุธรรม ครั้นแล้วให้ภิกษุสุธรรมให้การแล้วจึงปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้ว ภิกษุ ผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๓๖] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิตตคหบดีเป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใส เป็นทายก เป็นผู้ทำงาน เป็นผู้อุปถัมภ์สงฆ์ ภิกษุสุธรรมนี้ด่าด้วยคำต่ำช้า ขู่ด้วยคำต่ำช้า ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม โดยสั่งให้เธอไปขอขมาจิตตคหบดี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิตตคหบดีเป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใส เป็นทายก เป็นผู้ทำงาน เป็นผู้อุปถัมภ์สงฆ์ ภิกษุสุธรรมนี้ด่าด้วยคำต่ำช้า ขู่ด้วยคำต่ำช้า สงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม โดยสั่งให้ภิกษุสุธรรมไปขอขมาจิตตคหบดี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรมคือ ให้ภิกษุสุธรรมขอขมา จิตตคหบดี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า จิตตคหบดี เป็นผู้มีศรัทธาเลื่อมใส เป็นทายก เป็นผู้ทำงาน เป็นผู้อุปถัมภ์สงฆ์ ภิกษุสุธรรมนี้ด่าด้วยคำต่ำช้า ขู่ด้วยคำต่ำช้า สงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม คือ ให้ภิกษุสุธรรมขอขมาจิตตคหบดี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุสุธรรม โดยสั่งให้ภิกษุสุธรรมไปขอขมาจิตตคหบดี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ปฏิสารณียกรรม สงฆ์ลงแล้วแก่ภิกษุสุธรรม โดยสั่งให้ภิกษุสุธรรมไปขอขมาจิตตคหบดี สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติ อย่างนี้”

อธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยปฏิสารณียกรรมที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๓๗] ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่สอบถาม

๓. ไม่ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงโดยไม่สอบถาม ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

อธัมมกัมมทวาทสกะในปฏิสารณียกรรม จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยปฏิสารณียกรรมที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๓๘] ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยสอบถามก่อน ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิสารณียกรรมประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็น กรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

ธัมมกัมมทวาทสกะในปฏิสารณียกรรม จบ

อากังขมานจตุกกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังจะลงปฏิสารณียกรรม ๔ หมวด

หมวดที่ ๑

[๓๙] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ขวนขวายเพื่อไม่ใช่ลาภของพวกคฤหัสถ์

๒. ขวนขวายเพื่อไม่ใช่ประโยชน์ของพวกคฤหัสถ์

๓. ขวนขวายเพื่ออยู่ไม่ได้แห่งพวกคฤหัสถ์

๔. ด่าบริภาษพวกคฤหัสถ์

๕. ยุยงพวกคฤหัสถ์ให้แตกกัน

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้าแก่พวกคฤหัสถ์

๒. กล่าวติเตียนพระธรรมแก่พวกคฤหัสถ์

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์แก่พวกคฤหัสถ์[๑]

๔. ด่าพวกคฤหัสถ์ด้วยคำต่ำช้า ขู่ด้วยคำต่ำช้า

๕. รับคำที่ชอบธรรมของคฤหัสถ์แต่ไม่ทำตาม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุ ๕ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งขวนขวายเพื่อไม่ใช่ลาภแก่พวกคฤหัสถ์

๒. รูปหนึ่งขวนขวายเพื่อไม่ใช่ประโยชน์ของพวกคฤหัสถ์

๓. รูปหนึ่งขวนขวายเพื่ออยู่ไม่ได้แห่งพวกคฤหัสถ์

๔. รูปหนึ่งด่าบริภาษพวกคฤหัสถ์

๕. รูปหนึ่งยุยงพวกคฤหัสถ์ให้แตกกัน

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุ ๕ รูปเหล่านี้ แล (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๕ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้าแก่พวกคฤหัสถ์

๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรมแก่พวกคฤหัสถ์

๓. พวกหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์แก่พวกคฤหัสถ์

๔. รูปหนึ่งด่าพวกคฤหัสถ์ด้วยคำต่ำช้า ขู่ด้วยคำต่ำช้า

๕. รูปหนึ่งรับคำที่ชอบธรรมของคฤหัสถ์แต่ไม่ทำตาม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุ ๕ รูปเหล่านี้แล (๔)

อากังขมานจตุกกะ จบ

อัฏฐารสวัตตะ

ว่าด้วยวัตร ๑๘ ข้อในปฏิสารณียกรรม

---

[๑] อรรถกถาอธิบายว่า หมายถึง ติเตียนพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ต่อหน้าพวกคฤหัสถ์ (วิ.อ. (บาลี) ๓/๓๙/๒๕๔)

[๔๐] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมพึงประพฤติชอบ การ ประพฤติชอบในเรื่องนั้น ดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี

๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมอีก

๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๙. ไม่พึงตำหนิกรรม

๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน

๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

อัฏฐารสวัตตะในปฏิสารณียกรรม จบ

สงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม

[๔๑] ต่อมา สงฆ์ได้ลงปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม โดยสั่งให้ภิกษุสุธรรม นั้นไปขอขมาจิตตคหบดี ภิกษุสุธรรมนั้นถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว เดินทางไปเมืองมัจฉิกาสณฑ์ ต้องเก้อเขิน ไม่อาจขอขมาจิตตคหบดีได้จึงกลับมายังกรุงสาวัตถีอีก

ภิกษุทั้งหลายถามเธอว่า “ท่านขอขมาจิตตคหบดีแล้วหรือ”

ภิกษุสุธรรมตอบว่า “ผมเดินทางไปเมืองมัจฉิกาสณฑ์เพราะเรื่องนี้ ต้องเก้อเขิน ไม่อาจขอขมาจิตตคหบดีได้”

ภิกษุทั้งหลายได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงให้ภิกษุอนุทูตแก่ภิกษุสุธรรมเพื่อขอขมาจิตตคหบดี”

วิธีให้พระอนุทูตและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้พระอนุทูตอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงให้ภิกษุยอมรับ ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงให้ภิกษุนี้เป็นพระอนุทูตแก่ภิกษุสุธรรมเพื่อขอขมาจิตตคหบดี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์ให้ภิกษุเป็นอนุทูตแก่ภิกษุสุธรรม เพื่อ ขอขมาจิตตคหบดี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ภิกษุนี้เป็นอนุทูตแก่ภิกษุสุธรรม เพื่อ ขอขมาจิตตคหบดี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุนี้สงฆ์ให้เป็นอนุทูตแก่ภิกษุสุธรรมแล้วเพื่อขอขมาจิตตคหบดี สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

วิธีขอขมาของภิกษุสุธรรม

[๔๒] ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น ภิกษุสุธรรมพึงไปเมืองมัจฉิกาสณฑ์กับพระอนุทูต แล้วขอขมาจิตตคหบดีว่า “จิตตคหบดี ท่านโปรดยกโทษ อาตมาจะทำให้ท่านเลื่อมใส” ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้เขายกโทษให้ นั่นเป็นการดี ถ้ายังไม่ยอมยกโทษให้ พระอนุทูตพึงกล่าวว่า “จิตตคหบดี ขอท่านจงยกโทษแก่ภิกษุนี้ ภิกษุนี้ จะทำให้ท่านเลื่อมใส” ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้ เขายอมยกโทษให้ นั่นเป็นการดี ถ้ายัง ไม่ยอมยกโทษให้ พระอนุทูตพึงกล่าวว่า “จิตตคหบดี ท่านจงยกโทษแก่ภิกษุนี้ อาตมาจะทำท่านให้เลื่อมใส” ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้เขายอมยกโทษให้ นั่นเป็นการดี ถ้ายังไม่ยอมยกโทษให้ พระอนุทูตพึงกล่าวว่า “จิตตคหบดี ท่านจงยกโทษให้ตามคำของสงฆ์” ถ้าเมื่อกล่าวอย่างนี้ เขายอมยกโทษให้ นั่นเป็นการดี ถ้ายังไม่ยอมยกโทษให้ พระอนุทูตพึงให้ภิกษุสุธรรม ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ให้นั่งกระโหย่ง ให้ประนมมือแล้วให้แสดงอาบัตินั้นไม่เลยเขตที่จิตตคหบดีจะมองเห็น จะได้ยิน

ต่อมา ท่านภิกษุสุธรรมเดินทางไปเมืองมัจฉิกาสณฑ์กับพระอนุทูตแล้วขอขมาจิตตคหบดี ท่านกลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ เข้าไปหาภิกษุทั้งหลายแล้วกล่าวอย่างนี้ “กระผมถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม”

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ
ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรม
หมวดที่ ๑

[๔๓] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท ๒. ให้นิสัย
๓. ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรม
๒. ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๓. ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๔. ตำหนิกรรม
๕. ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน ๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. โจทภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะในปฏิสารณียกรรม จบ

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะ

ว่าด้วยองค์ ๑๘ ของภิกษุที่สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรม

หมวดที่ ๑

[๔๔] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท ๒. ไม่ให้นิสัย
๓. ไม่ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. ไม่รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมอีก

๒. ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ไม่ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ไม่ตำหนิกรรม

๕. ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. ไม่งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ทำการไต่สวน ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๕. ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. ไม่โจทภิกษุอื่น

๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

ปฏิปัสสัมเภตัพพอัฏฐารสกะในปฏิสารณียกรรม จบ

วิธีระงับปฏิสารณียกรรมและกรรมวาจา

[๔๕] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับปฏิสารณียกรรมอย่างนี้ คือ ภิกษุสุธรรมพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจึงขอระงับปฏิสารณียกรรม

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุธรรมนี้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม ถ้าสงฆ์พร้อม กันแล้ว พึงระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุธรรมนี้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม สงฆ์ระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรมแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับปฏิสารณียกรรม แก่ภิกษุสุธรรม ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุธรรมนี้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับ ตัวได้ ขอระงับปฏิสารณียกรรม

สงฆ์ระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรมแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุสุธรรมนี้ถูกสงฆ์ลงปฏิสารณียกรรมแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับ ตัวได้ ขอระงับปฏิสารณียกรรมสงฆ์ระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับปฏิสารณียกรรมแก่ภิกษุสุธรรม ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ปฏิสารณียกรรม สงฆ์ระงับแล้วแก่ภิกษุสุธรรม สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

ปฏิสารณียกรรมที่ ๔ จบ

๕. อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ

เรื่องพระฉันนะ

[๔๖] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โฆสิตาราม เขตกรุงโกสัมพี ครั้งนั้น ท่านพระฉันนะต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะเห็นว่าเป็นอาบัติ[๑]

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า "ไฉนท่านพระ ฉันนะต้องอาบัติแล้ว จึงไม่ปรารถนาจะเห็นว่าเป็นอาบัติเล่า" แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูล พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุฉันนะต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะเห็นว่าเป็นอาบัติ จริงหรือ"

ภิกษุเหล่านั้นทูลรับว่า "จริง พระพุทธเจ้าข้า"

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้า ทรงตำหนิว่า "ภิกษุทั้งหลาย การกระทำเช่นนั้น ไม่สมควร ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษนั้น ต้องอาบัติแล้ว จึงไม่ปรารถนา จะเห็นว่าเป็นอาบัติเล่า การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้ว รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงลงอุกเขปนียกรรมภิกษุฉันนะเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภค[๒]กับสงฆ์

วิธีลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติและกรรมวาจา

---

[๑] คือจะไม่ยอมรับว่าเป็นอาบัติ

[๒] **สมโภค** หมายถึงการคบหากันและการให้หรือรับอามิส กินร่วมกัน อยู่ร่วมกัน นอนร่วมกัน (สารตฺถ. ฏีกา (บาลี) ๓/๑๓๐/๓๒๔-๓๒๕)

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงอุกเขปนียกรรมอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงโจทภิกษุฉันนะ ครั้นแล้วให้ภิกษุฉันนะให้การแล้วจึงปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้วภิกษุผู้ฉลาด สามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๔๗] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะเห็นว่าเป็นอาบัติ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงลงอุกเขปนียกรรมภิกษุฉันนะ เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะเห็นว่าเป็นอาบัติ สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุฉันนะเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุฉันนะเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ ฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะเห็นว่าเป็นอาบัติ สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุ ฉันนะเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงอุกเขปนียกรรมแก่ภิกษุฉันนะเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ สงฆ์ลงแก่ภิกษุฉันนะแล้ว ห้ามสมโภคกับสงฆ์ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงบอกภิกษุผู้อยู่ในอาวาสต่อ ๆ ไปว่า “ภิกษุฉันนะ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์”

อธัมมกัมมทวาทสกะ
ว่าด้วยอุกเขปนียกรรม
เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๔๘] ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่สอบถาม

๓. ไม่ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ฯลฯ

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยไม่สอบถาม ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

อธัมมกัมมทวาทสกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ
ว่าด้วยอุกเขปนียกรรม
เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๔๙] ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ฯลฯ

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยสอบถามก่อน ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ จบ

อากังขมานฉักกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังจะลงอุกเขปนียกรรม ๖ หมวด

หมวดที่ ๑

[๕๐] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่า เป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. มีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุ ๓ จำพวก คือ

๑. รูปหนึ่งก่อความบาดหมาง ฯลฯ ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. รูปหนึ่งโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ แก่ภิกษุ ๓ จำพวกเหล่านี้แล

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ จำพวก คือ

๑. รูปหนึ่งมีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. รูปหนึ่งมีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. รูปหนึ่งมีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุ ๓ จำพวกเหล่านี้แล

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ จำพวก คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม

๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุ ๓ จำพวกเหล่านี้แล

อากังขมานฉักกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ จบ

เตจัตตาฬีสวัตตะ
ว่าด้วยวัตร ๔๓ ข้อ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ

[๕๑] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ พึงประพฤติโดยชอบ การประพฤติโดยชอบในเรื่องนั้น ดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสัย
๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะการไม่เห็นว่าเป็นอาบัติอีก
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงตำหนิกรรม
๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงยินดีการกราบไหว้ของปกตัตตภิกษุ

๑๒. ไม่พึงยินดีการลุกรับของปกตัตตภิกษุ
๑๓. ไม่พึงยินดีการประนมมือของปกตัตตภิกษุ
๑๔. ไม่พึงยินดีสามีจิกรรมของปกตัตตภิกษุ
๑๕. ไม่พึงยินดีการนำอาสนะมาให้ของปกตัตตภิกษุ
๑๖. ไม่พึงยินดีการนำที่นอนมาให้ของปกตัตตภิกษุ
๑๗. ไม่พึงยินดีน้ำล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ
๑๘. ไม่พึงยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ
๑๙. ไม่พึงยินดีการรับบาตรและจีวรของปกตัตตภิกษุ
๒๐. ไม่พึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ
๒๑. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยสีลวิบัติ
๒๒. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาจารวิบัติ
๒๓. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยทิฏฐิวิบัติ
๒๔. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาชีววิบัติ
๒๕. ไม่พึงยุยงปกตัตตภิกษุให้แตกกัน
๒๖. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒๗. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์
๒๘. ไม่พึงคบพวกเดียรถีย์
๒๙. พึงคบพวกภิกษุ
๓๐. พึงศึกษาสิกขาบทของภิกษุ
๓๑. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มีเครื่องมุงเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓๒. ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓๓. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓๔. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ
๓๕. ไม่พึงรุกรานปกตัตตภิกษุทั้งข้างในหรือข้างนอกวิหาร
๓๖. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ
๓๗. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓๘. ไม่พึงทำการไต่สวน
๓๙. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๔๐. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๔๑. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๔๒. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๔๓. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

เตจัตตาฬีสวัตตะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ จบ

สงฆ์ลงโทษและระงับกรรม

[๕๒] ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงอุกเขปนียกรรมภิกษุฉันนะเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ภิกษุฉันนะนั้นถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ภิกษุฉันนะนั้นได้ออกจากอาวาสนั้นไปอาวาสอื่น

พวกภิกษุในอาวาสอื่นนั้นไม่กราบไหว้ ไม่ลุกรับ ไม่ประนมมือ ไม่ทำสามีจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชาภิกษุฉันนะนั้นอันพวกภิกษุไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เป็นผู้ไม่มีใครเชื่อถือ จึงเดินทางไปจากอาวาสนั้นสู่อาวาสอื่น

แม้พวกภิกษุในอาวาสอื่นนั้นก็ไม่กราบไหว้ ไม่ลุกรับ ไม่ประนมมือ ไม่ทำสามีจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ภิกษุฉันนะนั้นอันพวกภิกษุไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เป็นผู้ไม่มีใครเชื่อถือ จึงเดินทางจากอาวาสนั้นไปสู่อาวาสอื่น

แม้พวกภิกษุในอาวาสอื่นนั้นก็ไม่กราบไหว้ ไม่ลุกรับ ไม่ประนมมือ ไม่ทำสามีจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ภิกษุฉันนะนั้นอันพวกภิกษุไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เป็นผู้ไม่มีใครเชื่อถือ จึงต้องหวนกลับ มากรุงโกสัมพีอีกตามเดิม กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้แล้วเข้าไปหาพวกภิกษุบอกว่า “กระผม ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้แล้ว กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ”

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ

ว่าด้วยองค์ ๔๓

ของภิกษุที่สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ

หมวดที่ ๑

[๕๓] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท ๒. ให้นิสัย

๓. ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๕)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติอีก

๒. ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ตำหนิกรรม

๕. ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๑๐)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ยินดีการกราบไหว้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ยินดีการลุกรับของปกตัตตภิกษุ

๓. ยินดีการประนมมือของปกตัตตภิกษุ

๔. ยินดีสามีจิกรรมของปกตัตตภิกษุ

๕. ยินดีการนำอาสนะมาให้ของปกตัตตภิกษุ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๑๕)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ยินดีการนำที่นอนมาให้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ยินดีน้ำล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๓. ยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าของปกตัตตภิกษุ

๔. ยินดีการรับบาตรและจีวรของปกตัตตภิกษุ

๕. ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๒๐)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยสีลวิบัติ

๒. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาจารวิบัติ

๓. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยทิฏฐิวิบัติ

๔. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาชีววิบัติ

๕. ยุยงปกตัตตภิกษุให้แตกกัน

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๒๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ ๒. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์

๓. คบพวกเดียรถีย์ ๔. ไม่คบพวกภิกษุ

๕. ไม่ศึกษาสิกขาบทของภิกษุ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๓๐)

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. อยู่ในอาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๒. อยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๓. อยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๔. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วไม่ลุกจากอาสนะ

๕. รุกรานปกตัตตภิกษุทั้งข้างในหรือข้างนอกวิหาร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๓๕)

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓. ทำการไต่สวน ๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. โจทภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล (๔๓)

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ จบ
ปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ว่าด้วยองค์ ๔๓
ของภิกษุที่สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ
หมวดที่ ๑

[๕๔] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท
๒. ไม่ให้นิสัย
๓. ไม่ใช้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๕)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่า เป็นอาบัติอีก
๒. ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๓. ไม่ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๔. ไม่ตำหนิกรรม
๕. ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๑๐)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ยินดีการกราบไหว้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ไม่ยินดีการลุกรับของปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ยินดีการประนมมือของปกตัตตภิกษุ

๔. ไม่ยินดีสามีจิกรรมของปกตัตตภิกษุ

๕. ไม่ยินดีการนำอาสนะมาให้ของปกตัตตภิกษุ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๑๕)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ยินดีการนำที่นอนมาให้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ไม่ยินดีน้ำล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๔. ไม่ยินดีการรับบาตรและจีวรของปกตัตตภิกษุ

๕. ไม่ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๒๐)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยสีลวิบัติ

๒. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาจารวิบัติ

๓. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยทิฏฐิวิบัติ

๔. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาชีววิบัติ

๕. ไม่ยุยงปกตัตตภิกษุให้แตกกัน

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๒๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ ๒. ไม่ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์
๓. ไม่คบพวกเดียรถีย์ ๔. คบพวกภิกษุ
๕. ศึกษาสิกขาบทของภิกษุ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๓๐)

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่อยู่ในอาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๒. ไม่อยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓. ไม่อยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๔. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วลุกจากอาสนะ
๕. ไม่รุกรานปกตัตตภิกษุทั้งข้างในหรือข้างนอกวิหาร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล (๓๕)

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. ไม่งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. ไม่โจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล (๔๓)

ปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ จบ

วิธีระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติและกรรมวาจา

[๕๕] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติอย่างนี้ คือ ภิกษุฉันนะนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม

เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจึงขอระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับ

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะ ไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับ อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นอาบัติแก่ภิกษุฉันนะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุฉันนะแล้ว ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ ฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ สงฆ์ระงับ อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุฉันนะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ สงฆ์ระงับแล้วแก่ภิกษุฉันนะ สงฆ์เห็นด้วยเพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติที่ ๕ จบ

๖. อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ(แสดงอาบัติ)

เรื่องพระฉันนะ

[๕๖] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ โฆสิตาราม เขตกรุง โกสัมพี ครั้งนั้น ภิกษุฉันนะต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ

ภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุฉันนะ ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติเล่า” ดังนี้แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มี พระภาคให้ทรงทราบ

ทรงสอบถามแล้วตำหนิ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุฉันนะต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะทำคืน จริงหรือ”

พวกภิกษุทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนั้น ไม่สมควร ฯลฯ ไม่ควรทำเลย ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษนั้นต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนา ทำคืนอาบัติเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ห้ามสมโภคกับสงฆ์”

วิธีลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติอย่างนี้ คือ เบื้องต้นโจทภิกษุฉันนะครั้นแล้วให้ภิกษุฉันนะนั้นให้การปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ห้ามสมโภค กับสงฆ์ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ต้องอาบัติแล้วไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัติ สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำ คืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงอุกเขปนีย กรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ สงฆ์ลงแก่ภิกษุฉันนะแล้ว ห้ามสมโภคกับสงฆ์ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงบอกภิกษุในอาวาสต่อ ๆ ไปว่า “ภิกษุฉันนะถูกสงฆ์ ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ห้ามสมโภคกับสงฆ์”

อธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยอุกเขปนียกรรม

เพราะไม่ทำคืนอาบัติที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๕๗] ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่สอบถาม

๓. ไม่ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้ แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ฯลฯ

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยไม่สอบถาม ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

อธัมมกัมมทวาทสกะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยอุกเขปนียกรรม

เพราะไม่ทำคืนอาบัติที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๕๘] ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่งที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยสอบถามก่อน ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้ แล ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้ แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้ แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้ แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ จบ

อากังขมานฉักกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังจะลงอุกเขปนียกรรม

เพราะไม่ทำคืนอาบัติ ๖ หมวด

หมวดที่ ๑

[๕๙] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. มีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. รูปหนึ่งโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งมีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. รูปหนึ่งมีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. รูปหนึ่งมีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม

๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุ ๓ รูป เหล่านี้แล

อากังขมานฉักกะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ จบ

เตจัตตาฬีสวัตตะ

ว่าด้วยวัตร ๔๓ ข้อ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ

[๖๐] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติ พึงประพฤติชอบ การประพฤติชอบในเรื่องนั้น ดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี

๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติอีก

๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๙. ไม่พึงตำหนิกรรม

๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

๑๑. ไม่พึงยินดีการกราบไหว้ของปกตัตตภิกษุ

๑๒. ไม่พึงยินดีการลุกรับของปกตัตตภิกษุ

๑๓. ไม่พึงยินดีการประนมมือของปกตัตตภิกษุ

๑๔. ไม่พึงยินดีสามีจิกรรมของปกตัตตภิกษุ

๑๕. ไม่พึงยินดีการนำอาสนะมาให้ของปกตัตตภิกษุ

๑๖. ไม่พึงยินดีการนำที่นอนมาให้ของปกตัตตภิกษุ

๑๗. ไม่พึงยินดีน้ำล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๑๘. ไม่พึงยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ
๑๙. ไม่พึงยินดีการรับบาตรและจีวรของปกตัตตภิกษุ
๒๐. ไม่พึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ
๒๑. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยสีลวิบัติ
๒๒. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาจารวิบัติ
๒๓. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยทิฏฐิวิบัติ
๒๔. ไม่พึงใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาชีววิบัติ
๒๕. ไม่พึงยุยงปกตัตตภิกษุให้แตกกัน
๒๖. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์
๒๗. ไม่พึงใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์
๒๘. ไม่พึงคบพวกเดียรถีย์
๒๙. พึงคบพวกภิกษุ
๓๐. พึงศึกษาสิกขาบทของภิกษุ
๓๑. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓๒. ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓๓. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓๔. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ
๓๕. ไม่พึงรุกรานปกตัตตภิกษุทั้งข้างในหรือข้างนอกวิหาร
๓๖. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ
๓๗. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓๘. ไม่พึงทำการไต่สวน
๓๙. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๔๐. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น
๔๑. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๔๒. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๔๓. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

เตจัตตาฬีสวัตตะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ จบ

สงฆ์ลงโทษและระงับกรรม

[๖๑] ต่อมา สงฆ์ได้ลงอุกเขปนียกรรมภิกษุฉันนะ เพราะไม่ทำคืนอาบัติ ห้าม สมโภคกับสงฆ์ ภิกษุฉันนะนั้นถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ภิกษุฉันนะนั้นได้ออกจากอาวาสนั้นไปสู่อาวาสอื่น

พวกภิกษุในอาวาสอื่นนั้นไม่กราบไหว้ ไม่ลุกรับ ไม่ประนมมือ ไม่ทำสามีจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ภิกษุฉันนะนั้นอันพวกภิกษุไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เป็นผู้ไม่มีใครเชื่อถือ จึงได้เดินทางจากอาวาสนั้นไปสู่อาวาสอื่น

แม้พวกภิกษุในอาวาสอื่นนั้นก็ไม่กราบไหว้ ไม่ลุกรับ ไม่ประนมมือ ไม่ทำสามีจิ กรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ภิกษุฉันนะนั้นอันพวกภิกษุไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เป็นผู้ไม่มีใครเชื่อถือ จึงได้เดินทางจากอาวาสนั้นไปสู่อาวาสอื่น

แม้พวกภิกษุในอาวาสอื่นนั้นก็ไม่กราบไหว้ ไม่ลุกรับ ไม่ประนมมือ ไม่ทำสามีจิกรรม ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา ภิกษุฉันนะนั้นอันพวกภิกษุ ไม่สักการะ ไม่เคารพ ไม่นับถือ ไม่บูชา เป็นผู้ไม่มีใครเชื่อถือ จึงต้องหวนกลับมากรุงโกสัมพีอีกตามเดิม กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้แล้ว เข้าไป หาพวกภิกษุบอกว่า “กระผมถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้แล้ว กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนั้นไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ”

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ว่าด้วยองค์ ๔๓
ของภิกษุที่สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ
หมวดที่ ๑

[๖๒] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท ๒. ให้นิสัย
๓. ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติอีก

๒. ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ตำหนิกรรม

๕. ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม ฯลฯ

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ยินดีการกราบไหว้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ยินดีการลุกรับของปกตัตตภิกษุ

๓. ยินดีการประนมมือของปกตัตตภิกษุ

๔. ยินดีสามีจิกรรมของปกตัตตภิกษุ

๕. ยินดีการนำอาสนะมาให้ของปกตัตตภิกษุ ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ยินดีการนำที่นอนมาให้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ยินดีน้ำล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๓. ยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๔. ยินดีการรับบาตรและจีวรของปกตัตตภิกษุ

๕. ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยสีลวิบัติ

๒. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาจารวิบัติ

๓. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยทิฏฐิวิบัติ

๔. ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาชีววิบัติ

๕. ยุยงปกตัตตภิกษุให้แตกกัน ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ ๒. ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์
๓. คบพวกเดียรถีย์ ๔. ไม่คบพวกภิกษุ
๕. ไม่ศึกษาสิกขาบทของภิกษุ ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. อยู่ในอาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๒. อยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๓. อยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ
๔. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วไม่ลุกจากอาสนะ
๕. รุกรานปกตัตตภิกษุทั้งข้างในหรือข้างนอกวิหาร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓. ทำการไต่สวน ๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. โจทภิกษุอื่น
๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ จบ
ปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ว่าด้วยองค์ ๔๓
ของภิกษุที่สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ

หมวดที่ ๑

[๖๓] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท ๒. ไม่ให้นิสัย

๓. ไม่ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. ไม่รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติอีก

๒. ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ไม่ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ไม่ตำหนิกรรม

๕. ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม ฯลฯ

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ยินดีการกราบไหว้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ไม่ยินดีการลุกรับของปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ยินดีการประนมมือของปกตัตตภิกษุ

๔. ไม่ยินดีสามีจิกรรมของปกตัตตภิกษุ

๕. ไม่ยินดีการนำอาสนะมาให้ของปกตัตตภิกษุ ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ยินดีการนำที่นอนมาให้ของปกตัตตภิกษุ

๒. ไม่ยินดีน้ำล้างเท้า การตั้งตั่งรองเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ยินดีการตั้งกระเบื้องเช็ดเท้าให้ของปกตัตตภิกษุ

๔. ไม่ยินดีการรับบาตรและจีวรของปกตัตตภิกษุ

๕. ไม่ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยสีลวิบัติ

๒. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาจารวิบัติ

๓. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยทิฏฐิวิบัติ

๔. ไม่ใส่ความปกตัตตภิกษุด้วยอาชีววิบัติ

๕. ไม่ยุยงปกตัตตภิกษุให้แตกกัน ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างคฤหัสถ์ ๒. ไม่ใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างเดียรถีย์

๓. ไม่คบพวกเดียรถีย์ ๔. คบพวกภิกษุ

๕. ศึกษาสิกขาบทของภิกษุ ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่อยู่ในอาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๒. ไม่อยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่อยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีเครื่องมุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๔. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วลุกจากอาสนะ

๕. ไม่รุกรานปกตัตตภิกษุทั้งข้างในหรือข้างนอกวิหาร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. ไม่งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓. ไม่ทำการไต่สวน ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๕. ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. ไม่โจทภิกษุอื่น

๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

ปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ จบ

วิธีระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติและกรรมวาจา

[๖๔] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติอย่างนี้ คือ ภิกษุฉันนะนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุ ผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผม ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจึงขอระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะ ไม่ทำคืนอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับอุกเขปนีย กรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุ ฉันนะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุ ฉันนะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ ฉันนะนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแล้ว กลับประพฤติชอบ หาย เย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ สงฆ์ระงับอุกเขปนีย กรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับอุกเขปนีย กรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติแก่ภิกษุฉันนะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใด ไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ สงฆ์ระงับแก่ภิกษุฉันนะแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติที่ ๖ จบ

๗. อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป

เรื่องภิกษุอริฏฐะ[๑]

---

[๑] วิ.มหา. (ไทย) ๒/๔๑๗/๕๒๙, ม.มู. (ไทย) ๑๒/๒๓๔/๒๔๕-๒๔๗

[๖๕] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ทิฏฐิบาปเช่นนี้ได้เกิดขึ้นแก่ภิกษุ ชื่ออริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว จนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตราย ก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่”[๑]

ภิกษุหลายรูปได้ทราบข่าวว่า “ทิฏฐิบาปเช่นนี้ได้เกิดขึ้นแก่ภิกษุชื่ออริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งว่า เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วจนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตรายก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่” ครั้นแล้วภิกษุเหล่านั้นจึงเข้าไปหาภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งถึงที่อยู่ ครั้นถึงแล้วได้กล่าวกับภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งดังนี้ว่า “ท่านอริฏฐะ ได้ทราบว่า ทิฏฐิบาปเช่นนี้ได้เกิดขึ้นแก่ท่านว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วจนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตรายก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่” จริงหรือ”

ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งกล่าวว่า “เหมือนจะเป็นอย่างนั้น ท่านทั้งหลาย เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วจนกระทั่งว่าธรรมตาม ที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตรายก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่”

ภิกษุทั้งหลายได้กล่าวว่า “ท่านอริฏฐะ ท่านอย่าได้กล่าวอย่างนี้ อย่ากล่าวตู่พระผู้มีพระภาค การกล่าวตู่พระผู้มีพระภาคไม่ดีเลย เพราะพระผู้มีพระภาคไม่ได้ตรัสอย่างนั้น ท่านอริฏฐะ พระผู้มีพระภาคตรัสธรรมที่ก่ออันตรายว่าเป็นธรรมก่ออันตรายไว้โดยประการต่าง ๆ และธรรมเหล่านั้นก็สามารถก่ออันตรายให้แก่ผู้ซ่องเสพได้จริง พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายมีความยินดีน้อย มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษอย่างยิ่ง พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลาย เปรียบเหมือนร่างโครงกระดูก มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษอย่างยิ่ง พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนชิ้นเนื้อ ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนคบเพลิงหญ้า ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิง ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนความฝัน ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนของ ที่ยืมมา ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนผลไม้คาต้น ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนเขียงหั่นเนื้อ ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนหอกหลาว ฯลฯ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนหัวงู มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษ อย่างยิ่ง”

ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งถูกภิกษุเหล่านั้นตักเตือนแต่ก็ยังกล่าวด้วยความยึดมั่นถือมั่นทิฏฐิบาปนั้นอยู่อย่างนั้นว่า “เหมือนจะเป็นอย่างนั้น ท่านทั้งหลาย เรารู้ทั่วถึง

---

[๑] วิ.มหา. (ไทย) ๒/๔๑๗/๕๒๙ (เชิงอรรถ)

ธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วจนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตรายก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่"

ภิกษุเหล่านั้นไม่อาจจะปลดเปลื้องภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งจากทิฏฐิบาปนั้นได้ ครั้นแล้วภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นจึงพากันเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาค ถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วจึงกราบทูลเรื่องนี้ให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งว่า "อริฏฐะ ทราบว่า ทิฏฐิบาป เช่นนี้ได้เกิดขึ้นแก่เธอว่า "เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วจนกระทั่ง ว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตรายก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่" จริงหรือ"

ภิกษุอริฏฐะทูลรับว่า "เหมือนจะเป็นอย่างนั้นพระพุทธเจ้าข้า ข้าพระองค์รู้ทั่ว ถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วจนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาค ตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตรายก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่"

พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิว่า "โมฆบุรุษ เธอรู้ทั่วถึงธรรมที่เราแสดงแล้วได้อย่างไร โมฆบุรุษ เรากล่าวธรรมที่ก่ออันตรายว่าเป็นธรรมก่ออันตรายไว้โดยประการต่าง ๆ และธรรมเหล่านั้นก็สามารถก่ออันตรายให้แก่ผู้ซ่องเสพได้จริง มิใช่หรือ เรากล่าวว่า กามทั้งหลายมีความยินดีน้อย มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกามนี้มีโทษอย่างยิ่ง เรากล่าวว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนร่างโครงกระดูก มีทุกข์มาก มีความคับแค้น มาก ในกามนี้มีโทษอย่างยิ่ง เรากล่าวว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนชิ้นเนื้อ ฯลฯ เรากล่าวว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนคบเพลิงหญ้า ฯลฯ เรากล่าวว่า กามทั้งหลาย เปรียบเหมือนหลุมถ่านเพลิง ฯลฯ เรากล่าวว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนความฝัน ฯลฯ เรากล่าวว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนของที่ยืมมา ฯลฯ เรากล่าวว่า กาม ทั้งหลายเปรียบเหมือนผลไม้คาต้น ฯลฯ เรากล่าวว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือน เขียงหั่นเนื้อ ฯลฯ เรากล่าวว่า กามทั้งหลาย เปรียบเหมือนหอกหลาว ฯลฯ เรา กล่าวว่า กามทั้งหลายเปรียบเหมือนหัวงู มีทุกข์มาก มีความคับแค้นมาก ในกาม นี้มีโทษอย่างยิ่ง โมฆบุรุษ ก็เมื่อเป็นเช่นนี้ เธอชื่อว่ากล่าวตู่เราด้วยทิฏฐิที่ยึดถือไว้ผิด ชื่อว่าทำลายตนเอง และชื่อว่าประสบสิ่งมิใช่บุญเป็นอันมาก โมฆบุรุษ ข้อนั้นจักเป็นไปเพื่อความไม่เกื้อกูล เพื่อความทุกข์แก่เธอตลอดกาลนาน โมฆบุรุษ การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ฯลฯ" ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงลงอุกเขปนียกรรมเพราะ ไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นนายพรานฆ่านกแร้ง ห้ามสมโภคกับสงฆ์"

วิธีลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงโจทภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ครั้นแล้วให้ภิกษุอริฏฐะ ให้การแล้วจึงปรับอาบัติ ครั้นปรับอาบัติแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๖๖] “ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง มีทิฏฐิบาปเกิดขึ้นว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว จนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตรายก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่” ภิกษุอริฏฐะนั้นไม่ยอมสละทิฏฐินั้น ถ้าสงฆ์พร้อมแล้ว พึงลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุอริฏฐะ ห้ามสมโภคกับสงฆ์ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านก แร้งมีทิฏฐิบาปเกิดขึ้นว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว จนกระทั่ง ว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่ออันตราย ก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่” ภิกษุอริฏฐะนั้นไม่ยอมละทิฏฐินั้น สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใด ไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งมีทิฏฐิบาปเกิดขึ้นว่า “เรารู้ทั่วถึงธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้ว จนกระทั่งว่าธรรมตามที่พระผู้มีพระภาคตรัสว่าเป็นธรรมก่อ อันตราย ก็หาสามารถก่ออันตรายแก่ผู้ซ่องเสพได้จริงไม่” ภิกษุอริฏฐะนั้นไม่ยอมละ ทิฏฐินั้น สงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป สงฆ์ลงแล้วแก่ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษ เป็นพรานฆ่านกแร้ง ห้ามสมโภคกับสฆ์ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงบอกภิกษุในอาวาสต่อ ๆ ไปว่า “ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพ บุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ห้ามสมโภค กับสงฆ์”

อธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยอุกเขปนียกรรม

เพราะไม่สละทิฏฐิบาปที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๖๗] ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่สอบถาม

๓. ไม่ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ฯลฯ

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยไม่สอบถาม ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับ ไม่ดี

อธัมมกัมมทวาทสกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ
ว่าด้วยอุกเขปนียกรรม
เพราะไม่สละทิฏฐิบาปที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๖๘] ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี

๓. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ฯลฯ

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง

๓. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ฯลฯ

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงโดยสอบถามก่อน ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงตามปฏิญญา ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๗

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะต้องอาบัติ ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่เป็นเทสนาคามินี ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๙

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ลงเพราะอาบัติที่ยังไม่ได้แสดง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

หมวดที่ ๑๐

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. โจทก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๑

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง ฯลฯ คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยชอบธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล ที่จัดว่าเป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดี

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป จบ

อากังขมานฉักกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังจะลงอุกเขปนียกรรม

เพราะไม่สละทิฏฐิบาป ๖ หมวด

หมวดที่ ๑

[๖๙] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. มีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. รูปหนึ่งโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุ ๓ รูป เหล่านี้แล (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งมีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. รูปหนึ่งมีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. รูปหนึ่งมีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุ ๓ รูป เหล่านี้แล (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม

๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป แก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๖)

อากังขมานฉักกะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป จบ

เตจัตตาฬีสวัตตะ

ว่าด้วยวัตร ๔๓ ข้อ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป

[๗๐] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปพึงประพฤติชอบ การประพฤติชอบในเรื่องนั้น ดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี

๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปนั้นอีก

๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๙. ไม่พึงตำหนิกรรม

๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม ฯลฯ

๓๖. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ

๓๗. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓๘. ไม่พึงทำการไต่สวน

๓๙. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๔๐. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๔๑. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๔๒. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๔๓. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

เตจัตตาฬีสวัตตะ

ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป จบ

สงฆ์ลงโทษและระงับกรรม

[๗๑] ต่อมา สงฆ์ได้ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ห้ามสมโภคกับสงฆ์ ท่านถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปจึงสึก

ภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้งถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปจึงสึกเล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์แล้วสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุอริฏฐะผู้มีบรรพบุรุษเป็นพรานฆ่านกแร้ง ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแล้วสึก จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำนี้ไม่สมควร ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษนั้นถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปจึงสึกเล่า การกระทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใสหรือทำคนที่เลื่อมใส อยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ที่จริงกลับจะทำให้คนที่ไม่เลื่อมใสก็ไม่เลื่อมใสไปเลย คนที่เลื่อมใสอยู่แล้วบางพวกก็จะกลายเป็นอื่นไป” ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์ จงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป”

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ

ว่าด้วยองค์ ๔๓

ของภิกษุที่สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป

หมวดที่ ๑

[๗๒] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ให้อุปสมบท ๒. ให้นิสัย

๓. ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะการไม่สละทิฏฐิบาปอีก

๒. ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ตำหนิกรรม

๕. ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๓. ทำการไต่สวน ๔. เริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๕. ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. โจทภิกษุอื่น

๗. ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์ไม่พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

นัปปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป จบ

ปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ว่าด้วยองค์ ๔๓
ของภิกษุที่สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป

หมวดที่ ๑

[๗๓] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ

๑. ไม่ให้อุปสมบท ๒. ไม่ให้นิสัย

๓. ไม่ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ๔. ไม่รับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่สั่งสอนภิกษุณี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ

๑. ไม่ต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปอีก

๒. ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน

๓. ไม่ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น

๔. ไม่ตำหนิกรรม

๕. ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ เหล่านี้แล

ฯลฯ

หมวดที่ ๘

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ

๑. ไม่งดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ ๒. ไม่งดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๓. ไม่ทำการไต่สวน ๔. ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๕. ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น ๖. ไม่โจทภิกษุอื่น
๗. ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ ๘. ไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ เหล่านี้แล

ปฏิปัสสัมเภตัพพเตจัตตาฬีสกะ
ในอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป จบ
วิธีระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปและกรรมวาจา

[๗๔] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์ เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าว อย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ กระผมจึงขอระงับอุกเขปนียกรรมเพราะ ไม่สละทิฏฐิบาป”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

"ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะ ไม่สละทิฏฐิบาปแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับอุกเขปนีย กรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป ถ้าสงฆ์พร้อมแล้วพึงระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละ ทิฏฐิบาปแก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับอุกเขปนีย กรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อ นี้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแล้ว กลับประพฤติชอบ หายเย่อหยิ่ง กลับตัวได้ ขอระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป สงฆ์ระงับอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการระงับอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูป นั้นพึงทักท้วง

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป สงฆ์ระงับแล้วแก่ภิกษุนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะเหตุนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

อุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาปที่ ๗ จบ

กัมมขันธกะที่ ๑ จบ

ในขันธกะนี้มี ๗ เรื่อง

รวมเรื่องที่มีในกัมมขันธกะ

เรื่องภิกษุชื่อปัณฑุกะและชื่อโลหิตกะก่อความบาดหมางเอง ได้เข้าไปหาภิกษุผู้ประพฤติเหมือนกัน แล้วก่อความบาดหมางยิ่งขึ้น ความบาดหมางที่ยังไม่เกิดก็เกิด ที่เกิดแล้วก็ขยายตัวออกไป

ภิกษุผู้มักน้อยมีศีลเป็นที่รักพากันตำหนิท่ามกลางบริษัท

พระพุทธชินเจ้าผู้ทรงเป็นพระสยัมภูอัครบุคคล

ทรงพระสัทธรรม รับสั่งให้ลงตัชชนียกรรมที่กรุงสาวัตถี

ตัชชนียกรรมที่เป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย คือ

หมวดที่ ๑

ลงลับหลัง ลงโดยไม่สอบถาม ไม่ลงตามปฏิญญา

หมวดที่ ๒

ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี

ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว

หมวดที่ ๓

ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง
ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง

หมวดที่ ๔

ลงลับหลัง ลงโดยไม่ชอบธรรม สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๕

ลงโดยไม่สอบถาม ลงโดยไม่ชอบธรรม สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๖

ไม่ลงตามปฏิญญา ลงโดยไม่ชอบธรรม สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๗

ลงเพราะไม่ต้องอาบัติ ลงโดยไม่ชอบธรรม สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๘

ลงเพราะอาบัติที่เป็นอเทสนาคามินี ลงโดยไม่ชอบธรรม
สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๙

ลงเพราะอาบัติที่แสดงแล้ว ลงโดยไม่ชอบธรรม
สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๑๐

ไม่โจทก่อนแล้วจึงลง ลงโดยไม่ชอบธรรม สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๑๑

ไม่ให้จำเลยให้การก่อนแล้วจึงลง ลงโดยไม่ชอบธรรม
สงฆ์แบ่งพวกกันลง

หมวดที่ ๑๒

ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ลงโดยไม่ชอบธรรม
สงฆ์แบ่งพวกกันลง

นักวินัยพึงทราบฝ่ายถูกตามนัยตรงข้ามกับฝ่ายที่ผิด

สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัชชนียกรรมแก่ภิกษุ ๓ จำพวก คือ

๑. ผู้ก่อความบาดหมาง โง่เขลา และคลุกคลีกับคฤหัสถ์

๒. ผู้วิบัติในอธิศีล ในอัชฌาจาร และในอติทิฏฐิ

๓. ผู้กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สงฆ์พึงลงตัชชนียกรรม

แก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งก่อความบาดหมาง โง่เขลา และคลุกคลีกับคฤหัสถ์

๒. รูปหนึ่งวิบัติในอธิศีล ในอัชฌาจาร และในอติทิฏฐิ

๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ภิกษุถูกสงฆ์ลงตัชชนียกรรมแล้วต้องประพฤติโดยชอบอย่างนี้
คือ ไม่ให้อุปสมบท ไม่ให้นิสัย ไม่ใช้สามเณรอุปัฏฐาก ไม่สั่งสอนภิกษุณี ถึงได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่สั่งสอน ไม่ต้องอาบัตินั้นอีก ไม่ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกันนั้นและที่เลวทรามกว่านั้น ไม่ตำหนิกรรม ไม่ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม ไม่งดอุโบสถและปวารณา แก่ปกตัตตภิกษุ ไม่ทำการสอบถาม ไม่เริ่มอนุวาทาธิกรณ์ ไม่ขอโอกาสภิกษุอื่น ไม่โจทภิกษุอื่น ไม่ให้ภิกษุอื่นให้การ และไม่ชักชวนกันก่อความทะเลาะ

สงฆ์ไม่พึงระงับตัชชนียกรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ คือ ให้อุปสมบท ให้นิสัย ใช้สามเณรอุปัฏฐาก สั่งสอนภิกษุณี แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ยังสั่งสอน และองค์ ๕ อีกอย่างหนึ่ง คือ ต้องอาบัตินั้น ต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกันนั้น ต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น ตำหนิกรรม ตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม

ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๘ คือ งดอุโบสถ ปวารณา ทำการไต่สวน เริ่มอนุวาทาธิกรณ์ ให้ทำโอกาส โจทภิกษุอื่น ให้ภิกษุอื่นให้การและให้ต่อสู้อธิกรณ์กัน ย่อมไม่พ้นความผิดจากตัชชนียกรรม

นักวินัยพึงทราบฝ่ายถูกตามนัยตรงข้ามกับฝ่ายที่ผิดนั้น

ภิกษุเสยยสกะโง่เขลา มีอาบัติมากและคลุกคลีกับคฤหัสถ์ พระสัมพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นพระมหามุนี รับสั่งให้ลงนิยสกรรม

ภิกษุชื่ออัสสชิและชื่อปุนัพพสุกะอยู่ในกีฏาคิรีชนบท ไม่สำรวม ประพฤติไม่สมควรต่าง ๆ พระสัมพุทธชินเจ้ารับสั่งให้ลงปัพพาชนียกรรมในกรุงสาวัตถี

ภิกษุสุธรรมอยู่ประจำในอาวาสของจิตตคหบดี ในเมืองมัจฉิกาสณฑ์ ด่าจิตตอุบาสกด้วยคำหยาบ กระทบชาติกำเนิด พระตถาคตรับสั่งให้ลงปฏิสารณียกรรม

ภิกษุฉันนะไม่ปรารถนาจะรู้เห็นอาบัติ พระชินเจ้าผู้อุดม รับสั่งให้ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติในกรุงโกสัมพี

ภิกษุฉันนะไม่ปรารถนาจะทำคืนอาบัตินั้น พระพุทธเจ้าผู้ทรงเป็นนายกพิเศษรับสั่งให้ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ

ภิกษุอริฏฐะเกิดทิฏฐิบาปไปเพราะความเขลา พระชินเจ้า

รับสั่งให้ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิ

นิยสกรรม ปัพพาชนียกรรมและปฏิสารนียกรรมก็เหมือนกัน

บทเหล่านี้มีเกินในปัพพาชนียกรรม คือ เล่นคะนอง

ประพฤติไม่สมควร(อนาจาร) ลบล้างพระบัญญัติและมิจฉาชีพ

เพราะไม่เห็นไม่ทำคืนอาบัติ และไม่สละทิฏฐิบาป

บทเหล่านี้มีเกินในปฏิสารณียกรรม คือ มุ่งความไม่มีลาภ

กล่าวตำหนิ มีชื่อว่าปัญจกะ ๒ หมวด ๆ ละ ๕

แม้ตัชชนียกรรมและนิยสกรรมก็เหมือนกัน ปัพพาชนียกรรม

และปฏิสารณียกรรม หย่อนและยิ่งกว่ากัน ๘ ข้อ ๒ หมวด

การจำแนกอุกเขปนียกรรม ๓ อย่างก็เช่นเดียวกัน

นักวินัยพึงทราบกรรมที่เหลือตามนัยแห่งตัชชนียกรรม

กัมมขันธกะ จบ

๒. ปาริวาสิกขันธกะ

๑. ปาริวาสิกวัตตะ

ว่าด้วยวัตรของภิกษุผู้อยู่ปริวาส

[๗๕] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาสยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะ มาให้ นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและจีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พวกภิกษุผู้อยู่ปริวาสจึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและจีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาสยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและจีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิ ฯลฯ ว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไฉนภิกษุทั้งหลาย ผู้อยู่ปริวาสจึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่

นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า รับบาตรและจีวร ถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส หรือทำคนที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เลื่อมใสยิ่งขึ้นได้เลย ฯลฯ" ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า "ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้อยู่ปริวาสไม่พึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและจีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ รูปใดยินดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการที่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาสด้วยกันกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและจีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ ตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละภัต ภัตเพื่อภิกษุผู้อยู่ปริวาสตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น เราจะบัญญัติวัตรแก่ภิกษุผู้อยู่ปริวาสโดยวิธีที่ภิกษุผู้อยู่ปริวาสทั้งหลายพึงประพฤติ

วัตร ๙๔ ข้อของภิกษุผู้อยู่ปริวาส

[๗๖] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้อยู่ปริวาสพึงประพฤติโดยชอบ การประพฤติโดย ชอบในเรื่องนั้นดังนี้ ภิกษุผู้อยู่ปริวาส

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสัย
๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้สงฆ์ให้ปริวาสนั้นอีก
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงตำหนิกรรม
๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ
๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

๑๙. ไม่พึงเดินนำหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๑. พึงพอใจอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ที่จะให้ภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้น

๒๒. ไม่พึงมีปกตัตตภิกษุเป็นปุเรสมณะ หรือเป็นปัจฉาสมณะเข้าตระกูล

๒๓. ไม่พึงสมาทานอารัญญิกังคธุดงค์

๒๔. ไม่พึงสมาทานปิณฑปาติกังคธุดงค์

๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้นด้วยคิดว่า “คนอย่าได้รู้จักเรา”

[๗๗] ๒๖. เป็นอาคันตุกะไปก็พึงบอกให้ทราบ[๑]

๒๗. มีอาคันตุกะมาก็พึงบอกให้ทราบ

๒๘. พึงบอกในวันอุโบสถ

๒๙. พึงบอกในวันปวารณา

๓๐. ถ้าอาพาธ พึงส่งทูตให้ไปบอก

๓๑. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๒. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้น แต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาส ซึ่ง ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๔. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๕. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสที่ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๖. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

---

[๑] คือเป็นอาคันตุกะไปวัดอื่น พึงบอกภิกษุทั้งหลายในวัดนั้น (วิ.อ. ๓/๗๗/๒๖๑)

๓๗. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส ที่ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๘. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสที่ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๙. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

[๗๘] ๔๐. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๑. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุ เป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๒. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๓. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๔. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๕. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

[๗๙] ๔๖. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุเว้นแต่มีอันตราย

๔๗. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๘. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

[๘๐] ๔๙. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปอาวาสที่มีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมาน สังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๐. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๑. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๒. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุซึ่งมีภิกษุ เป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๓. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๔. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถ ไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๕. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๖. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถ ไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๗. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถาน ที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

[๘๑] ๕๘. ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้อยู่ปริวาสไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๕๙. ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๖๐. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๖๑. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ

๖๒. พึงนิมนต์ปกตัตตภิกษุให้นั่ง

๖๓. ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๔. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๖๕. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๖๖. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๗. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๖๘. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

[๘๒] ๖๙-๘๙. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาสที่มีพรรษาแก่กว่า ... กับภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิม ... กับภิกษุผู้ควรแก่มานัต ... กับภิกษุผู้ประพฤติมานัต ... กับภิกษุผู้ควรแก่อัพภานไม่พึง อยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๙๐. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๙๑. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๙๒. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๙๓. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๙๔. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้อยู่ปริวาสเป็นรูปที่ ๔ พึงให้ปริวาสชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต สงฆ์มีภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้นเป็นรูปที่ ๒๐ พึงอัพภาน กรรมนั้น ไม่จัดเป็นกรรม และไม่ควรทำ

วัตร ๙๔ ข้อของภิกษุผู้อยู่ปริวาส จบ

รัตติเฉท

ว่าด้วยเหตุให้ขาดราตรี ๓ อย่าง

[๘๓] ครั้งนั้น ท่านพระอุบาลีเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ได้ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคแล้วนั่ง ณ ที่สมควร กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ ว่า “รัตติเฉท[๑] ของภิกษุผู้อยู่ปริวาสมีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “อุบาลี รัตติเฉทของภิกษุผู้อยู่ปริวาสมี ๓ อย่าง คือ (๑) สหวาสะ (การอยู่ร่วมกัน) (๒) วิปปวาสะ (การอยู่ปราศ) (๓) อนาโรจนา (การไม่บอก)[๒] อุบาลี รัตติเฉทของภิกษุผู้อยู่ปริวาสมี ๓ อย่างนี้แล

---

[๑] **รัตติเฉท** แปลว่า ความขาดราตรี หมายถึงเหตุให้ขาดราตรี นับราตรีที่อยู่ปริวาสไม่ได้ พระผู้มีพระภาคทรงบัญญัติไว้สำหรับภิกษุผู้อยู่ปริวาสและภิกษุผู้ประพฤติมานัต (วิ.อ. (บาลี) ๓/๔๗๕/๕๒๘)

[๒] **สหวาสะ** การอยู่ร่วมกัน หมายถึงการอยู่ในที่มุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

ทรงอนุญาตให้เก็บปริวาส

[๘๔] สมัยนั้น ภิกษุสงฆ์มาประชุมกันเป็นจำนวนมากในกรุงสาวัตถี ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ปริวาสไม่สามารถจะทำปริวาสให้บริสุทธิ์ได้จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บปริวาส”

วิธีเก็บปริวาส

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพึงเก็บปริวาสอย่างนี้ภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้นพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ ว่า “ข้าพเจ้าเก็บปริวาส” ปริวาสย่อมเป็นอันเก็บแล้ว หรือกล่าวว่า “ข้าพเจ้าเก็บวัตร” วัตรย่อมเป็นอันเก็บแล้ว

ทรงอนุญาตให้สมาทานปริวาส

[๘๕] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายเดินทางออกจากกรุงสาวัตถีไปในที่ต่าง ๆ ภิกษุ ทั้งหลายผู้อยู่ปริวาสสามารถทำปริวาสให้บริสุทธิ์ได้ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มี พระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมาทานปริวาส”

วิธีสมาทานปริวาส

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพึงสมาทานปริวาสอย่างนี้ ภิกษุผู้อยู่ปริวาสพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ข้าพเจ้าสมาทานปริวาส” ปริวาสย่อมเป็นอันสมาทานแล้ว หรือกล่าวว่า “ข้าพเจ้าสมาทานวัตร” วัตรย่อมเป็นอันสมาทานแล้ว

ปาริวาสิกวัตตะ จบ

๒. มูลายปฏิกัสสนารหวัตตะ

ว่าด้วยวัตรของภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม

[๘๖] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและ จีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พวกภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและ จีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ เล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

วิปปวาสะ การอยู่ปราศ หมายถึงการที่ภิกษุผู้อยู่ปริวาสนั้นอยู่รูปเดียว

อนาโรจนา การไม่บอก หมายถึงการไม่บอกแก่พวกภิกษุอาคันตุกะเป็นต้น (วิ.อ. (บาลี) ๓/๘๓/๒๖๖)

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราว อาบน้ำ จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “การกระทำของภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้า หาอาบัติเดิม ไม่สมควร ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนพวกภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ ถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า ภิกษุทั้งหลาย การทำอย่างนี้มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ไม่พึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุ ทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ ถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ ผู้ใดยินดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการที่ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมด้วยกันกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้คราวอาบน้ำ ตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละภัต ภัตเพื่อภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น เราจะบัญญัติวัตรแก่ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมโดยวิธีที่ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมทั้งหลายต้องประพฤติ

วัตร ๗๙ ข้อของภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม

[๘๗] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมพึงประพฤติชอบ การประพฤติชอบในเรื่องนั้นดังนี้ ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสัย
๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้สงฆ์ต้องทำให้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมนั้นอีก
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงตำหนิกรรม
๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ
๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน

๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

๑๙. ไม่พึงเดินนำหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๑. พึงพอใจอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ที่จะให้เธอ

๒๒. ไม่พึงมีปกตัตตภิกษุเป็นปุเรสมณะ หรือเป็นปัจฉาสมณะเข้าตระกูล

๒๓. ไม่พึงสมาทานอารัญญิกังคธุดงค์

๒๔. ไม่พึงสมาทานปิณฑปาติกังคธุดงค์

๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้นด้วยคิดว่า “คนอย่าได้รู้จักเรา”

๒๖. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๒๗. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๒๘. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาส ซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๒๙. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๐. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๑. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๒. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่ไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๔. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๕. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๖. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๓๗. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๘. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๓๙. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๐. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๑. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๒. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๓. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๔. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุซึ่งมีภิกษุ ฯลฯ

๔๕. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๖. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๔๗. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๘. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๙. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถ ไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๐. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๕๑. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๕๒. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๓. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๕๔. ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๕๕. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๕๖. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ

๕๗. พึงนิมนต์ปกตัตตภิกษุให้นั่ง

๕๘. ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๕๙. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๖๐. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๖๑. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๒. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๖๓. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

๖๔-๗๔. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส ... กับภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมที่มีพรรษาแก่กว่า ... กับภิกษุ ผู้ควรแก่มานัต ... กับภิกษุผู้ประพฤติมานัต ... กับภิกษุผู้ควรแก่ อัพภาน ... ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบัง เดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๗๕. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๗๖. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๗๗. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๗๘. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๗๙. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมเป็นรูปที่ ๔ พึง ให้ปริวาส ชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต สงฆ์มีภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติ เดิมนั้นเป็นรูปที่ ๒๐ พึงอัพภานกรรมนั้นไม่จัดเป็นกรรม และไม่ควรทำ

วัตร ๗๙ ข้อของภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม จบ

มูลายปฏิกัสสนารหวัตตะ จบ

๓. มานัตตารหวัตตะ

ว่าด้วยวัตรของภิกษุผู้ควรแก่มานัต

[๘๘] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายผู้ควรแก่มานัตยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุ ทั้งหลายผู้ควรแก่มานัตจึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์ เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามพวกภิกษุว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุทั้งหลายผู้ควรแก่มานัต ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “การกระทำของภิกษุผู้ควรแก่มานัตไม่สมควร ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนพวกภิกษุผู้ควรแก่มานัตจึงยินดีการที่ปกตัตต ภิกษุ ทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้ว รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ควรแก่มานัต ไม่พึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ รูปใดยินดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำของภิกษุผู้ควรแก่มานัตด้วยกัน ตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละภัต ภัตเพื่อภิกษุผู้ควรแก่มานัตด้วยกันตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น เราจะบัญญัติวัตรแก่ภิกษุผู้ควรแก่มานัต โดยวิธีที่ภิกษุผู้ควรแก่มานัตทั้งหลายต้องประพฤติ

วัตร ๗๙ ข้อของภิกษุผู้ควรแก่มานัต

[๘๙] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ควรแก่มานัตพึงประพฤติโดยชอบ การประพฤติโดยชอบในเรื่องนั้นดังนี้ ภิกษุผู้ควรแก่มานัต

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสัย
๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้สงฆ์ต้องทำให้เป็นผู้ควรแก่มานัตอีก
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงตำหนิกรรม
๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ
๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ
๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน
๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์
๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น
๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น
๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ
๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ
๑๙. ไม่พึงเดินนำหน้าปกตัตตภิกษุ
๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าปกตัตตภิกษุ
๒๑. พึงพอใจอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ที่จะให้เธอ
๒๒. ไม่พึงมีปกตัตตภิกษุเป็นปุเรสมณะ หรือเป็นปัจฉาสมณะเข้าตระกูล
๒๓. ไม่พึงสมาทานอารัญญิกังคธุดงค์
๒๔. ไม่พึงสมาทานปิณฑปาติกังคธุดงค์
๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้นด้วยคิดว่า “คนอย่า ได้รู้จักเรา”
๒๖. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย
๒๗. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๒๘. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาส ซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๒๙. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๐. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๑. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาส ซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๒. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๔. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๕. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ฯลฯ

๓๖. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ฯลฯ

๓๗. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๓๘. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย ฯลฯ

๓๙. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมี ภิกษุ ฯลฯ

๔๐. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่ มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๑. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส มีภิกษุ ฯลฯ

๔๒. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๓. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๔๔. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๕. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๖. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๔๗. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๘. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๙. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถ ไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๐. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๕๑. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๕๒. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๓. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๕๔. ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๕๕. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๕๖. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ

๕๗. พึงนิมนต์ปกตัตตภิกษุให้นั่ง

๕๘. ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๕๙. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๖๐. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๖๑. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๒. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๖๓. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

๖๔-๗๔. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส ... กับภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ... กับภิกษุผู้ควรแก่มานัตที่มีพรรษาแก่กว่า ... กับภิกษุผู้ประพฤติมานัต ... กับภิกษุผู้ควรแก่ อัพภาน ... ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบัง เดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๗๕. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๗๖. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๗๗. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๗๘. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๗๙. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรแก่มานัตเป็นรูปที่ ๔ พึงให้ปริวาสชักเข้าหาอาบัติเดิม ให้มานัต สงฆ์มีภิกษุผู้ควรแก่มานัตนั้นเป็นรูปที่ ๒๐ พึงอัพภาน กรรมนั้นไม่จัดเป็นกรรม และไม่ควรทำ

วัตร ๗๙ ข้อของภิกษุผู้ควรแก่มานัต จบ

มานัตตารหวัตตะ จบ

๔. มานัตตจาริกวัตตะ
ว่าด้วยวัตรของภิกษุผู้ประพฤติมานัต

[๙๐] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายผู้ประพฤติมานัตยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลาย กราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่นอนมาให้ ตั้งน้ำล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า การรับบาตรและจีวร การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พวกภิกษุผู้ประพฤติมานัตยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์ เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกภิกษุผู้ประพฤติมานัต ยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ไม่สมควร ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนพวกภิกษุผู้ประพฤติมานัตยินดีการที่ปกตัตตภิกษุ ทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า ภิกษุทั้งหลาย การทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประพฤติมานัต ไม่พึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้ นำที่นอนมาให้ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ รูปใดยินดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบ น้ำของภิกษุผู้ประพฤติมานัตด้วยกันตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละภัต ภัตเพื่อภิกษุผู้ประพฤติมานัตด้วยกันตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น เราจะบัญญัติวัตรแก่ภิกษุผู้ประพฤติมานัตโดยวิธีที่ภิกษุผู้ประพฤติมานัตทั้งหลายต้องประพฤติ

วัตร ๙๔ ข้อของภิกษุผู้ประพฤติมานัต

[๙๑] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ประพฤติมานัตพึงประพฤติโดยชอบ การประพฤติ โดยชอบในเรื่องนั้นดังนี้ ภิกษุผู้ประพฤติมานัต

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท
๒. ไม่พึงให้นิสัย
๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก
๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี
๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอนภิกษุณี
๖. ไม่พึงต้องอาบัติที่เป็นเหตุให้สงฆ์ให้มานัตนั้นอีก
๗. ไม่พึงต้องอาบัติอื่นทำนองเดียวกัน
๘. ไม่พึงต้องอาบัติที่เลวทรามกว่านั้น
๙. ไม่พึงตำหนิกรรม
๑๐. ไม่พึงตำหนิภิกษุผู้ทำกรรม
๑๑. ไม่พึงงดอุโบสถแก่ปกตัตตภิกษุ
๑๒. ไม่พึงงดปวารณาแก่ปกตัตตภิกษุ

๑๓. ไม่พึงทำการไต่สวน

๑๔. ไม่พึงเริ่มอนุวาทาธิกรณ์

๑๕. ไม่พึงขอโอกาสภิกษุอื่น

๑๖. ไม่พึงโจทภิกษุอื่น

๑๗. ไม่พึงให้ภิกษุอื่นให้การ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

๑๙. ไม่พึงเดินนำหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๑. พึงพอใจอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ที่จะให้เธอ

๒๒. ไม่พึงมีปกตัตตภิกษุเป็นปุเรสมณะ หรือเป็นปัจฉาสมณะเข้าตระกูล

๒๓. ไม่พึงสมาทานอารัญญิกังคธุดงค์

๒๔. ไม่พึงสมาทานปิณฑปาติกังคธุดงค์

๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้นด้วยคิดว่า “คนอย่า ได้รู้จักเรา”

๒๖. เป็นอาคันตุกะไปก็พึงบอกให้ทราบ

๒๗. มีอาคันตุกะมาก็พึงบอกให้ทราบ

๒๘. พึงบอกในวันอุโบสถ

๒๙. พึงบอกในวันปวารณา

๓๐. พึงบอกทุกวัน

๓๑. ถ้าอาพาธ พึงส่งทูตให้ไปบอก

๓๒. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๓๓. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๓๔. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่ง ไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๓๕. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๖. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๗. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๓๘. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๓๙. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่สถานที่ มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๐. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสซึ่งมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาส ซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๔๑. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๒. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๓. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๔๔. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๕. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๖. ไม่พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่ มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๔๗. ไม่พึงออกจากอาวาส หรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส มีภิกษุ ฯลฯ

๔๘. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๔๙. ไม่พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ซึ่งมีภิกษุเป็นนานาสังวาสอยู่ด้วย เว้นแต่ไปกับสงฆ์ เว้นแต่มีอันตราย

๕๐. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๕๑. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๕๒. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึง ในวันนั้นแหละ”

๕๓. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๕๔. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๕๕. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถ ไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๖. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๕๗. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ฯลฯ

๕๘. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถไปถึงในวันนั้นแหละ”

๕๙. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๐. ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๖๑. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๖๒. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ

๖๓. พึงนิมนต์ปกตัตตภิกษุให้นั่ง

๖๔. ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๕. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๖๖. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๖๗. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๘. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๖๙. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

๗๐-๘๙. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส ... กับภิกษุ ผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ... กับภิกษุควรแก่มานัต ... กับภิกษุผู้ประพฤติมานัตที่มีพรรษาแก่กว่า ... กับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียว กันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ... ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๙๐. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๙๑. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๙๒. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๙๓. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๙๔. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ประพฤติมานัตเป็นรูปที่ ๔ พึงให้ปริวาสชักเข้า หาอาบัติเดิมให้มานัต สงฆ์มีภิกษุผู้ประพฤติมานัตนั้นเป็นรูปที่ ๒๐ พึงอัพภาน กรรมนั้นไม่จัดเป็นกรรมและไม่ควรทำ

วัตร ๙๔ ข้อของภิกษุผู้ประพฤติมานัต จบ

รัตติเฉท

ว่าด้วยเหตุให้ขาดราตรี ๔ อย่าง

[๙๒] ครั้งนั้น ท่านพระอุบาลีเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นแล้ว ได้ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาค นั่งอยู่ ณ ที่สมควร กราบทูลพระผู้มีพระภาคดังนี้ว่า “รัตติเฉทของภิกษุผู้ประพฤติมานัตมีเท่าไร พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “อุบาลี รัตติเฉทของภิกษุผู้ประพฤติมานัตมี ๔ อย่าง คือ

๑. สหวาสะ (การอยู่ร่วมกัน)

๒. วิปปวาสะ (การอยู่ปราศ)

๓. อนาโรจนา (การไม่บอก)

๔. อูเนคเณจรณะ (การประพฤติมานัตในคณะสงฆ์อันพร่อง)

อุบาลี รัตติเฉทของภิกษุผู้ประพฤติมานัตมี ๔ อย่างนี้แล

ทรงอนุญาตให้เก็บมานัต

[๙๓] สมัยนั้น ภิกษุสงฆ์มาประชุมกันจำนวนมากในกรุงสาวัตถี ภิกษุทั้งหลาย ผู้ประพฤติมานัตไม่สามารถจะทำมานัตให้บริสุทธิ์ได้ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้เก็บมานัต”

วิธีเก็บมานัต

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพึงเก็บมานัตอย่างนี้ ภิกษุผู้ประพฤติมานัตพึงเข้าไปหา ภิกษุรูปหนึ่งห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวว่า “ข้าพเจ้าเก็บมานัต” มานัตย่อมเป็นอันเก็บ หรือกล่าวว่า “ข้าพเจ้าเก็บวัตร” มานัต ย่อมเป็นอันเก็บ

ทรงอนุญาตให้สมาทานมานัต

[๙๔] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายเดินทางออกจากกรุงสาวัตถีไปในที่ต่าง ๆ ภิกษุ ทั้งหลายผู้ประพฤติมานัตสามารถทำมานัตให้บริสุทธิ์ได้ จึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้สมาทานมานัต”

วิธีสมาทานมานัต

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพึงสมาทานมานัตอย่างนี้ ภิกษุผู้ประพฤติมานัตพึงเข้าไปหาภิกษุรูปหนึ่ง ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวว่า “ข้าพเจ้าสมาทานมานัต” มานัตย่อมเป็นอันสมาทานหรือกล่าวว่า “ข้าพเจ้าสมาทานวัตร” มานัตย่อมเป็นอันสมาทาน

มานัตตจาริกวัตตะ จบ

๕. อัพภานารหวัตตะ

ว่าด้วยวัตรของภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

[๙๕] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายผู้ควรแก่อัพภานยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลาย กราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยสันโดษ ฯลฯ ตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพวกภิกษุผู้ควรแก่อัพภานยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์ เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่าพวกภิกษุผู้ควรแก่อัพภานยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ จริงหรือ”

พวกภิกษุกราบทูลว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนั้น ไม่สมควร ฯลฯ ภิกษุทั้งหลาย ไฉนพวกภิกษุผู้ควรแก่อัพภานจึงยินดีการที่ปกตัตต ภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำอย่างนี้ มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถาแล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ควร แก่อัพภานไม่พึงยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลายกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ รูปใดยินดี ต้องอาบัติทุกกฏ

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตการกราบไหว้ ลุกรับ ฯลฯ การถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ ของภิกษุผู้ควรแก่อัพภานด้วยกันตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตกิจ ๕ อย่าง คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละภัต ภัตเพื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานด้วยกันตามลำดับพรรษา

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น เราจะบัญญัติวัตรแก่ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานโดยวิธีที่ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานทั้งหลายต้องประพฤติ

วัตร ๗๙ ข้อของภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

[๙๖] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานพึงประพฤติโดยชอบ การประพฤติ โดยชอบในเรื่องนั้นดังนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

ฯลฯ (พึงอธิบายวัตรของภิกษุผู้ควรแก่มานัต ผู้ประพฤติมานัต และผู้ควรแก่อัพภาน ทั้ง ๓ ให้เป็นอันเดียวกัน เหมือนวัตรของภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ฉะนั้น)

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

๑๙. ไม่พึงเดินนำหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๐. ไม่พึงนั่งข้างหน้าปกตัตตภิกษุ

๒๑. พึงพอใจอาสนะสุดท้าย ที่นอนสุดท้าย วิหารสุดท้ายของสงฆ์ที่จะให้เธอ

๒๒. ไม่พึงมีปกตัตตภิกษุเป็นปุเรสมณะ หรือเป็นปัจฉาสมณะเข้าตระกูล

๒๓. ไม่พึงสมาทานอารัญญิกังคธุดงค์

๒๔. ไม่พึงสมาทานปิณฑปาติกังคธุดงค์

๒๕. ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เพราะปัจจัยนั้นด้วยคิดว่า “คนอย่า ได้รู้จักเรา”

๒๖. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

๒๗. ไม่พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสซึ่งไม่มีภิกษุ เว้นแต่ไปกับปกตัตตภิกษุ เว้นแต่มีอันตราย

ฯลฯ (พึงอธิบายให้พิสดารเหมือนที่ผ่านมา)

๔๔. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๕. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๖. พึงออกจากอาวาสหรือสถานที่มีใช่อาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่อาวาส ฯลฯ

๔๗. พึงออกจากอาวาสที่มีภิกษุ ไปสู่สถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ ฯลฯ

๔๘. พึงออกจากสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุ ไปสู่อาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสมีภิกษุซึ่งมีภิกษุเป็นสมานสังวาสอยู่ด้วย ถ้ารู้ว่า “เราสามารถ ไปถึงในวันนั้นแหละ”

ฯลฯ

๕๓. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๕๔. ไม่พึงอยู่ในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๕๕. ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือในสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกัน

๕๖. เห็นปกตัตตภิกษุแล้วพึงลุกจากอาสนะ

๕๗. พึงนิมนต์ปกตัตตภิกษุให้นั่ง

๕๘. ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๕๙. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๖๐. เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๖๑. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับปกตัตตภิกษุ

๖๒. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๖๓. เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

๖๔-๗๔. ไม่พึงอยู่ในอาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้อยู่ปริวาส ... กับภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ... กับภิกษุผู้ควรแก่มานัต ... กับภิกษุผู้ประพฤติมานัต ... กับภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่ กว่า ... ไม่พึงอยู่ในสถานที่ที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่กว่า ... ไม่พึงอยู่ในอาวาสหรือสถานที่มิใช่อาวาสที่มุงบังเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่กว่า ... ไม่พึงนั่งบนอาสนะเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษา แก่กว่า

๗๕. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่กว่านั่งบนอาสนะต่ำ ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง

๗๖. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่กว่านั่งบนพื้นดิน ไม่พึงนั่งบนอาสนะ

๗๗. ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมเดียวกันกับภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่กว่า

๗๘. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่กว่าเดินจงกรมอยู่ในที่จงกรมต่ำ ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรมสูง

๗๙. เมื่อภิกษุผู้ควรแก่อัพภานที่มีพรรษาแก่กว่าเดินจงกรมอยู่ที่พื้นดิน ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าสงฆ์มีภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเป็นรูปที่ ๔ พึงให้ปริวาสชักเข้าหา อาบัติเดิม ให้มานัต สงฆ์มีภิกษุผู้ควรแก่อัพภานนั้นเป็นรูปที่ ๒๐ พึงอัพภานกรรม นั้นไม่จัดเป็นกรรม และไม่ควรทำ

วัตร ๗๙ ข้อของภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน จบ

อัพภานารหวัตตะ จบ

ปาริวาสิกขันธกะ ที่ ๒ จบ

ในขันธกะนี้มี ๕ เรื่อง

รวมเรื่องที่มีในปาริวาสิกขันธกะ

เรื่องพวกภิกษุผู้อยู่ปริวาสยินดีการที่ปกตัตตภิกษุทั้งหลาย
กราบไหว้ ลุกรับ ประนมมือ ทำสามีจิกรรม นำอาสนะมาให้
นำที่นอนมาให้ การล้างเท้า ตั้งตั่งรองเท้า ตั้งกระเบื้องเช็ดเท้า
รับบาตรและจีวร ถูหลังให้ในคราวอาบน้ำ
ปกตัตตภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักกล่าวตำหนิ

ภิกษุอยู่ปริวาสผู้ยินดีต้องทุกกฏ ทรงอนุญาตแก่ภิกษุผู้อยู่ปริวาส
ด้วยกันตามลำดับพรรษา และทรงอนุญาตกิจ ๕ อย่าง
คือ อุโบสถ ปวารณา ผ้าอาบน้ำฝน การสละและภัต
วิธีประพฤติชอบ คือ ภิกษุผู้อยู่ปริวาสไม่พึงเดินนำหน้าปกตัตตภิกษุ
พอใจที่สุดท้าย ไม่พึงให้ภิกษุนำหน้าและตามเข้าตระกูล
ไม่พึงสมาทานอารัญญิกังคธุดงค์ ปิณฑปาติกังคธุดงค์
ไม่พึงให้เขานำบิณฑบาตมาส่ง เป็นอาคันตุกะไป
และมีอาคันตุกะมาบอกในวันอุโบสถ
ในวันปวารณา สั่งทูตให้บอก
ไปสู่อาวาสและสถานที่มิใช่อาวาสที่มีภิกษุ

ไม่อยู่ในที่มุงบังเดียวกัน เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนพื้นดิน
ไม่พึงนั่งบนอาสนะ เมื่อปกตัตตภิกษุนั่งบนอาสนะต่ำ
ไม่พึงนั่งบนอาสนะสูง เมื่อปกตัตตภิกษุเดินจงกรมอยู่ในที่ต่ำ
ไม่พึงเดินจงกรมในที่สูง หรือเดินจงกรมบนพื้นดิน
ไม่พึงเดินจงกรมในที่จงกรม
ไม่พึงอยู่ในที่มุงบังเดียวกับภิกษุผู้อยู่ปริวาสที่มีพรรษามากกว่า
ทำการใช้ไม่ได้ ราตรีขาด ทำปริวาสให้บริสุทธิ์
ภิกษุผู้อยู่ปริวาสพึงทราบวิธีเก็บวัตร
วิธีสมาทานวัตร ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม
ผู้ควรแก่มานัต ผู้ประพฤติมานัตและผู้ควรแก่อัพภาน
พระวินัยธรรมพึงทราบโดยนัยที่คล้ายกัน

รัตติเฉท ของภิกษุผู้อยู่ปริวาสมี ๓ อย่าง ของภิกษุ
ผู้ประพฤติมานัตมี ๔ อย่าง การประพฤติให้ครบกำหนดวัน

กรรม ๒ อย่างคล้ายกัน กรรม ๓ อย่างนอกนั้นเหมือนกัน

ปาริวาสิกขันธกะ จบ

๓. สมุจจยขันธกะ

๑. สุกกวิสัฏฐิ

ว่าด้วยวิธีการออกจากอาบัติที่ต้องเพราะทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน

เรื่องพระอุทายี

[๙๗] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้นท่านพระอุทายีต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ[๑] ไม่ได้ปิดไว้ แล้วบอกภิกษุทั้งหลายว่า “กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัตอย่างนี้”

อัปปฏิจฉันนมานัตตะ

ว่าด้วยมานัตเพื่ออาบัติที่ไม่ได้ปิดไว้และกรรมวาจา

[๙๘] ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่งกราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอมานัต[๒] ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์

ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ แม้ครั้งที่ ๒ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ แม้ครั้งที่ ๓ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์”

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๙๙] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้

---

[๑] **สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ** หมายถึง อาบัติที่ภิกษุต้องเพราะจงใจทำน้ำอสุจิให้เคลื่อน (วิ.อ. (บาลี) ๒/๒๓๗/๓)

[๒] **มานัต** แปลว่า นับ หมายถึงนับราตรี ๖ ราตรี คืออยู่ประพฤติมานัตในเขตที่สงฆ์กำหนดให้เป็นเวลา ๖ ราตรี แล้วสงฆ์จึงสวดระงับอาบัติให้ (วิ.อ. (บาลี) ๒/๙๗/๒๖๘)

ปิดไว้กับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับ การให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ อุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์ ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อัปปฏิจฉันนอัพภาน
ว่าด้วยอัพภานสำหรับอาบัติที่ไม่ได้ปิดไว้

[๑๐๐] ท่านพระอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้วได้บอกภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้น ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ แก่กระผม กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้วจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงอัพภาน[๑]ภิกษุอุทายี”

วิธีอัพภานและกรรมวาจา

---

[๑] **อัพภาน** แปลว่า การเรียกเข้าหมู่, การรับกลับเข้าหมู่ เป็นขั้นตอนสุดท้ายแห่งการออกจากอาบัติ สังฆาทิเสส (วิ.อ. (บาลี) ๒/๑๐๐/๒๗๐)

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงอัพภานอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่กระผม กระผมนั้น ประพฤติมานัตแล้วจึงขออัพภานกับสงฆ์

ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิด ไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่กระผม กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้วจึงขออัพภานกับสงฆ์ แม้ครั้งที่ ๒

ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ ปิดไว้แก่กระผม กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้วจึงขออัพภานกับสงฆ์ แม้ครั้งที่ ๓

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๐๑] □ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัว

ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นได้ ประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงอัพภานภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์ สงฆ์อัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการอัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ แก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์ สงฆ์อัพภาน ภิกษุอุทายี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการอัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูป ใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ อุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัว

ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์ สงฆ์อัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการอัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุอุทายี สงฆ์อัพภานแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือ ความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

เอกาหปฏิจฉันนปริวาส
ว่าด้วยปริวาสสำหรับอาบัติที่ปิดไว้วันเดียว

[๑๐๒] สมัยนั้น ท่านพระอุทายีต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว แล้วบอกภิกษุทั้งหลายว่า "ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว กระผมจะปฏิบัติอย่างไร"

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี

วิธีให้ปริวาส และกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอปริวาสวันเดียวเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๐๓] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงให้ปริวาส วันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวนั้นแก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิแล้ว ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่าน รูปใดเห็นด้วยกับการให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ อุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว เธอขอปริวาส วันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุ อุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกา สุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่าน รูปนั้นพึงทักท้วง

ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่ง นั้นเป็นมติอย่างนี้"

เอกาหปฏิจฉันนมานัตตะ

ว่าด้วยมานัตสำหรับอาบัติที่ปิดไว้วันเดียว

[๑๐๔] ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า "ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว กระผมนั้นจึงขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว แก่กระผม กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วจะปฏิบัติอย่างไร"

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้นสงฆ์จงให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี

วิธีให้มานัต ๖ ราตรี และกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัตอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว กระผมนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่กระผม กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๐๕] □ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้น อยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญ

เจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมแล้วพึงให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ อุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

มานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวสงฆ์ ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

เอกาหปฏิจฉันนอัพภาน
ว่าด้วยอัพภานสำหรับอาบัติปิดไว้วันเดียว

[๑๐๖] ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้วบอกภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว กระผมนั้นขอปริวาส วันเดียวเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่กระผม กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่กระผม กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้วจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงอัพภานภิกษุอุทายี”

วิธีอัพภานและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงอัพภานอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว กระผมนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่กระผม กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่กระผม กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๐๗] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์

สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียวเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วัน เดียวแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้น ประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงอัพภานภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาส แล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์ สงฆ์อัพภานภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการอัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ อุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสวันเดียว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียว แก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี

เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้วันเดียวแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้วขออัพภานกับสงฆ์ สงฆ์อัพภานภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการอัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุอุทายี สงฆ์อัพภานแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือ ความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

ปัญจาหปฏิจฉันนปริวาส
ว่าด้วยปริวาสสำหรับอาบัติปิดไว้ ๕ วัน

[๑๐๘] สมัยนั้น ท่านพระอุทายีต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๒ วัน ... ปิดไว้ ๓ วัน ... ปิดไว้ ๔ วัน ... ปิดไว้ ๕ วัน แล้วบอกแก่ภิกษุ ทั้งหลายว่า "ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมจะปฏิบัติอย่างไร"

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายี

วิธีให้ปริวาสและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่งประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๐๙] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า

ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายี นั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใด ไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันสงฆ์ให้ แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้น เป็นมติอย่างนี้"

ปาริวาสิกมูลายปฏิกัสสนา

ว่าด้วยการชักภิกษุผู้อยู่ปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม

[๑๑๐] ท่านพระอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่างไม่ได้ปิดไว้ บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า "ท่านทั้งหลาย กระผม ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม กระผม นั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่างไม่ได้ปิดไว้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร"

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่างไม่ได้ปิดไว้"

วิธีชักเข้าหาอาบัติเดิมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลายนั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม กระผมนั้นกำลังอยู่ ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่างไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้น จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๑๑] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่

ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลัง อยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุ อุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์จึงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ ปิดไว้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุ อุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติ เดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์จึงชัก ภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ใน ระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุอุทายี สงฆ์ชักเข้าหาอาบัติเดิมแล้ว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือ ความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

มานัตตารหมูลายปฏิกัสสนา
ว่าด้วยการชักภิกษุผู้ควรแก่มานัตเข้าหาอาบัติเดิม

[๑๑๒] ท่านพระอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัตต้องอาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผม นั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกก

วิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผม นั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร"

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้"

วิธีชักเข้าหาอาบัติเดิมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่าง ไม่ได้ ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ ปิดไว้กับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๑๓] "ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุ อุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวในระหว่างชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน

กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการชักภิกษุ อุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ภิกษุอุทายี สงฆ์ชักเข้าหาอาบัติเดิมแล้ว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ติกาปัตติมานัตตะ

ว่าด้วยมานัตเพื่ออาบัติ ๓ ตัว

[๑๑๔] ท่านพระอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผม นั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน แก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติ เดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้น อยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติ เดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้น อยู่ปริวาสแล้วจะพึงปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้น สงฆ์จงให้มานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่ภิกษุอุทายี”

วิธีให้มานัตเพื่ออาบัติ ๓ ตัว และกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัตอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า

“ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้น จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๑๕] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาส แล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงให้มานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วันเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุ อุทายีนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่อ

อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ภิกษุอุทายี สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๓ ตัวแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

มานัตตจาริกมูลายปฏิกัสสนา
ว่าด้วยการชักภิกษุผู้ประพฤติมานัตเข้าหาอาบัติเดิม

[๑๑๖] ท่านพระอุทายีนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกา สุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผม ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน แก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่กระผม กระผมนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ แล้วให้มานัต ๖ ราตรี”

วิธีชักเข้าหาอาบัติเดิมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้น

ขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่กระผม กระผมนั้นกำลังประพฤติมานัตต้อง อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านผู้เจริญ กระผม นั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๑๗] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุ อุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลัง ประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทา

ยีแล้ว ภิกษุอุทายี นั้น กำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่าน รูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ภิกษุอุทายี สงฆ์ชักเข้าหาอาบัติเดิมแล้ว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือ ความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

วิธีให้มานัตและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัต ๖ ราตรีอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึง เข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ฯลฯ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ฯลฯ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้

มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ฯลฯ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อัพภานารหมูลายปฏิกัสสนา

ว่าด้วยการชักภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเข้าหาอาบัติเดิม

[๑๑๘] ท่านพระอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ฯลฯ กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้ว ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ แล้วให้มานัต ๖ ราตรี”

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ ฯลฯ

“ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัต ๖ ราตรี อย่างนี้ ฯลฯ ภิกษุอุทายี สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

มูลายปฏิกัสสิตอัพภาน

ว่าด้วยอัพภานภิกษุผู้ถูกชักเข้าหาอาบัติเดิม

[๑๑๙] ท่านพระอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว จึงบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ฯลฯ กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้ว กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงอัพภานภิกษุอุทายี”

วิธีอัพภานและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงอัพภานภิกษุอุทายีนั้นอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน แก่กระผมแล้ว กระผม นั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกา-สุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวในระหว่าง ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แก่กระผมแล้ว กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้ว เป็นผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกก

วิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ กระผมนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกก วิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกก วิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แก่กระผมแล้ว ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นประพฤติ มานัตแล้ว ขออัพภานกับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๒๐] "ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกา สุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๕ วัน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกา สุกก วิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกา สุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรีเพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่ภิกษุอุทายี แล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว เป็นผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติ เดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ใน ระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุอุทายีนั้นขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว ขออัพภานต่อสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว สงฆ์พึงอัพภานภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๕ วัน ฯลฯ ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว ขออัพภานกับ สงฆ์ สงฆ์อัพภานภิกษุอุทายี

แล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการอัพภานภิกษุอุทายี ท่าน รูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ภิกษุอุทายี สงฆ์อัพภานแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

ปักขปฏิจฉันนปริวาส
ว่าด้วยปริวาสสำหรับอาบัติที่ปิดไว้ ๑ ปักษ์

[๑๒๑] สมัยนั้น ท่านพระอุทายีต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า "ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร"

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้ปักขปริวาสเพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่ภิกษุอุทายี"

วิธีให้ปักขปริวาสและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปักขปริวาสอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้น พึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอปักขปริวาส เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๒๒] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ภิกษุอุทายีนั้นขอปักขปริวาสเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงให้ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ภิกษุอุทายีนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ให้ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ปริวาส ๑ ปักษ์ เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ สงฆ์ ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้น เป็นมติอย่างนี้”

ปักขปริวาสิกมูลายปฏิกัสสนา

ว่าด้วยการชักภิกษุผู้อยู่ปักขปริวาสเข้าหาอาบัติเดิม

[๑๒๓] ท่านพระอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ กระผมนั้นขอปริวาส ๑ ปักษ์ เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ ปักษ์ เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์แก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายีเข้า หาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แล้วให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน”

วิธีชักเข้าหาอาบัติเดิมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักภิกษุอุทายีนั้นเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้อง อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ กระผมนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์แก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๒๔] □ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ภิกษุอุทายีนั้นขอปริวาส ๑ ปักษ์เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุ อุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกา

สุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ภิกษุอุทายีนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ภิกษุอุทายี สงฆ์ชักเข้าหาอาบัติเดิมแล้ว เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

สโมธานปริวาส

ว่าด้วยสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อนและกรรมวาจา

[๑๒๕] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อนอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ กระผมนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์แก่กระผมแล้ว กระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แก่กระผมแล้ว ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๒๖] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ภิกษุอุทายีนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปักขปริวาส เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑

ปักษ์แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุ อุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหา อาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุ อุทายีนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ภิกษุอุทายีนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใด ไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

มานัตตารหมูลายปฏิกัสสนาทิ
ว่าด้วยการชักภิกษุผู้ควรแก่มานัตเข้าหาอาบัติเดิมเป็นต้น

[๑๒๗] ท่านพระอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัตต้องอาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่าน ทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วเป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แล้วให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน”

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักภิกษุอุทายีนั้นเข้าหาอาบัติเดิม อย่างนี้ คือ ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน อย่างนี้คือ ฯลฯ สงฆ์ให้ ฯลฯ

สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

ติกาปัตติมานัตตะ

ว่าด้วยมานัตเพื่ออาบัติ ๓ ตัว

[๑๒๘] ท่านพระอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า "ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว กระผมจะปฏิบัติอย่างไร"

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า "ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว แก่ภิกษุอุทายี"

วิธีให้มานัตและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัตอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า "ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์"

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๒๙] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอ มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่ภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว แก่ภิกษุ อุทายีแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว แก่ภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัว สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

มานัตตจาริกมูลายปฏิกัสสนาทิ

ว่าด้วยการชักภิกษุผู้ประพฤติมานัตเข้าหาอาบัติเดิมเป็นต้น

[๑๓๐] ท่านพระอุทายีนั้น กำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่าน ทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ กระผมนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายี เข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แล้วให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน แล้วให้มานัต ๖ ราตรี”

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักภิกษุอุทายีนั้นเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อนอย่างนี้ ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัต ๖ ราตรี อย่างนี้ ฯลฯ สงฆ์ให้ ฯลฯ

มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อัพภานารหมูลายปฏิกัสสนาทิ

ว่าด้วยการชักภิกษุผู้ควรแก่อัพภานเข้าหาอาบัติเดิมเป็นต้น

[๑๓๑] ท่านพระอุทายีนั้น ประพฤติมานัตแล้ว ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้ว เป็นผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงชักภิกษุอุทายีเข้า หาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แล้วให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน แล้วให้มานัต ๖ ราตรี

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงชักภิกษุอุทายีนั้นเข้าหาอาบัติเดิมอย่างนี้ ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อนอย่างนี้ ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัต ๖ ราตรีอย่างนี้ ฯลฯ สงฆ์ให้ ฯลฯ

มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุอุทายี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ปักขปฏิจฉันนอัพภาน

ว่าด้วยอัพภานสำหรับอาบัติที่ปิดไว้ ๑ ปักษ์และกรรมวาจา

[๑๓๒] ท่านพระอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้ว กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงอัพภานภิกษุอุทายี”

วิธีอัพภานและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงอัพภานภิกษุอุทายีนั้นอย่างนี้ คือ ภิกษุอุทายีนั้น พึง เข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ กระผมนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ ปักษ์ เพื่อ อาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่กระผมแล้ว กระผมนั้น กำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่างปิดไว้ ๕ วัน

กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้น ขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อ สัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผมแล้ว

กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้วจึงขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่กระผมแล้ว

กระผมนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้า หาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์

สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม

กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้ว เป็นผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักกระผมนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กระผมนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม กระผมนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่กระผม ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นประพฤติมานัตแล้ว จึงขออัพภาน กับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๓๓] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ ต้องอาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ภิกษุอุทายีนั้นขอปักขปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ ปักษ์ เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ แก่ภิกษุอุทายีแล้ว

ภิกษุอุทายีนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว

ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว เป็นผู้ควรแก่มานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน แก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๓ ตัวแก่ภิกษุอุทายีแล้ว

ภิกษุอุทายีนั้นกำลังประพฤติมานัต ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่างปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุอุทายีเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่างปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายีแล้ว

ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว เป็นผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ชักภิกษุอุทายี เข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วัน ภิกษุอุทายีนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติ ตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นอยู่ปริวาสแล้ว ขอมานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้มานัต ๖ ราตรี เพื่ออาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ในระหว่าง ปิดไว้ ๕ วันแก่ภิกษุอุทายี ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว ขออัพภานกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว พึงอัพภานภิกษุอุทายี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุทายีนี้ต้องอาบัติ ๑ ตัวชื่อสัญเจตนิกาสุกกวิสัฏฐิ ปิดไว้ ๑ ปักษ์ ฯลฯ ภิกษุอุทายีนั้นประพฤติมานัตแล้ว ขออัพภาน กับสงฆ์ สงฆ์อัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการอัพภานภิกษุอุทายี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ภิกษุอุทายี สงฆ์อัพภานแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอ ถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

สุกกวิสัฏฐิ จบ

๒. ปริวาส
ว่าด้วยการอยู่ชดใช้
อัคฆสโมธานปริวาส
ว่าด้วยปริวาสประมวลค่าแห่งอาบัติเข้าด้วยกัน

[๑๓๔] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ วัน อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๓ วัน อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๔ วัน อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๕ วัน อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๖ วัน อาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๗ วัน อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๘ วัน อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๙ วัน อาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๑๐ วัน ภิกษุนั้นบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วัน สงฆ์จงให้อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้นแก่ภิกษุนั้น

วิธีให้ปริวาสและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้อัคฆสโมธานปริวาสอย่างนี้ คือ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน ท่านผู้เจริญ บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วัน กระผมนั้นขออัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้นกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๓๕] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน บรรดา อาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วัน ภิกษุชื่อนี้ขออัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้นกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วัน สงฆ์พึงให้อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้นแก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วัน ภิกษุชื่อนี้ขออัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้นกับสงฆ์ บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วัน สงฆ์ก็ให้อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้นแก่ภิกษุชื่อนี้ บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วัน ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้นแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติใดปิดไว้ ๑๐ วันอัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัตินั้น สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

สัพพจิรปฏิจฉันนอัคฆสโมธาน
ว่าด้วยปริวาสประมวลค่าแห่งอาบัติ
ที่ปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมดเข้าด้วยกัน

[๑๓๖] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน อาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ วัน อาบัติ ๓ ตัวปิดไว้ ๓ วัน อาบัติ ๔ ตัวปิดไว้ ๔ วัน อาบัติ ๕ ตัวปิดไว้ ๕ วัน อาบัติ ๖ ตัวปิดไว้ ๖ วัน อาบัติ ๗ ตัวปิดไว้ ๗ วัน อาบัติ ๘ ตัวปิดไว้ ๘ วัน อาบัติ ๙ ตัวปิดไว้ ๙ วัน อาบัติ ๑๐ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน ภิกษุนั้นบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑๐ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมด สงฆ์จงให้อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น

วิธีให้ปริวาสและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้อัคฆสโมธานปริวาสอย่างนี้ คือ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ฯลฯ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑๐ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน ท่านผู้เจริญ บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมด กระผมนั้นขออัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๓๗] □ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑๐ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมด ภิกษุชื่อนี้ขออัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมด สงฆ์พึงให้อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว คือ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๑ วัน ฯลฯ อาบัติ ๑๐ ตัวปิดไว้ ๑๐ วัน บรรดา อาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมด ภิกษุชื่อนี้ขออัคฆสโมธาน ปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่า อาบัติทั้งหมด สงฆ์ให้อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น

แก่ภิกษุชื่อนี้ บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมดท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้อัคฆสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

บรรดาอาบัติเหล่านั้น อาบัติเหล่าใดปิดไว้นานกว่าอาบัติทั้งหมด อัคฆสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

เทฺวมาสปริวาส
ว่าด้วยปริวาสสำหรับอาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือน

[๑๓๘] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์”

ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ จึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรา เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิด ละอายใจว่า ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ปิดไว้ ๒ เดือน กับสงฆ์”

ภิกษุนั้นได้บอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน กระผมนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” กระผมนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่กระผมแล้ว เมื่อกระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นได้คิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” กระผมนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่กระผม เมื่อกระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ดังนี้ กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น”

วิธีให้ปริวาส ๒ เดือน และกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้อย่างนี้ คือ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ฯลฯ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน กระผมนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” กระผมนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่กระผมแล้ว เมื่อกระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ดังนี้ กระผมนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่กระผม เมื่อกระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๓๙] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุชื่อนี้กำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นได้คิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ดังนี้ เรานั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรานั้น เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว สงฆ์พึงให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือนเพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” เรานั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรานั้น เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือนเพื่ออาบัติแม้นอกนี้ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ดังนี้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ปิดไว้ ๒ เดือน แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือน สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วยเพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

เทฺวมาสาปริวสิตัพพวิธิ

วิธีอยู่ปริวาส ๒ เดือนเพื่ออาบัติปิดไว้ ๒ เดือน

[๑๔๐] ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นมีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” เรานั้นได้ขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๑ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรา เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

[๑๔๑] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวรู้ อาบัติ ๑ ตัวไม่รู้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติตัวที่ภิกษุนั้นรู้ ปิดไว้ ๒ เดือน กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัตินั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส รู้อาบัติแม้นอกนี้ ภิกษุนั้นมีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คืออาบัติ ๑ ตัวรู้ อาบัติ ๑ ตัวไม่รู้ จึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติตัวที่รู้ซึ่งปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือนเพื่ออาบัตินั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรา เรานั้นกำลังอยู่ปริวาส รู้อาบัติแม้นอกนี้ ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงเทียบเคียงอาบัตินั้น แล้วอยู่ปริวาส ๒ เดือน

[๑๔๒] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวระลึกได้ อาบัติ ๑ ตัวระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติตัวที่ระลึกได้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัตินั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ระลึกอาบัติแม้นอกนี้ได้ ภิกษุนั้นมีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวระลึกได้ อาบัติ ๑ ตัวระลึกไม่ได้ เรานั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติที่ระลึกได้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัตินั้น ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรา เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส ระลึกอาบัติแม้นอกนี้ได้ ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

[๑๔๓] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวแน่ใจ อาบัติ ๑ ตัวไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติตัวที่แน่ใจปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัตินั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสแน่ใจในอาบัติแม้นอกนี้ ภิกษุนั้นมีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวแน่ใจ อาบัติ ๑ ตัวไม่แน่ใจ เรานั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติตัวที่แน่ใจ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือนเพื่ออาบัตินั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรา เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส แน่ใจในอาบัติแม้นอกนี้ ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติแม้นอกนี้ที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

ภิกษุผู้ควรแก่มานัต

[๑๔๔] ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวรู้แต่ปิดไว้ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้โดยไม่รู้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือนเพื่ออาบัติเหล่านั้น ที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ภิกษุรูปอื่นผู้เป็นพหูสูต เชี่ยวชาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา มาถึง กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ภิกษุนี้ต้องอาบัติอะไร ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติอะไร” ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวรู้แต่ปิดไว้ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้โดยไม่รู้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติเหล่านั้น ภิกษุนี้อยู่ปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้น” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย การให้ปริวาสเพื่ออาบัติที่รู้แต่ปิดไว้ ชอบธรรม ความชอบธรรมย่อมฟังขึ้น ส่วนการให้ปริวาสเพื่ออาบัติที่ไม่รู้ปิดไว้ ไม่ชอบธรรม ความไม่ชอบธรรมย่อมฟังไม่ขึ้น ท่านทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้ควรแก่มานัตเพื่ออาบัติ ๑ ตัว□

[๑๔๕] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวระลึกได้แต่ปิดไว้ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้โดยระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือนกับสงฆ์ เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ภิกษุรูปอื่นผู้เป็นพหูสูต เชี่ยวชาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา มาถึง กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ภิกษุนี้ต้องอาบัติอะไร ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติอะไร” ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัว ระลึกได้แต่ปิดไว้ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้โดยระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติเหล่านั้น ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย การให้ปริวาสเพื่ออาบัติที่ระลึกได้แต่ปิดไว้ ชอบธรรม ความชอบธรรมย่อมฟังขึ้น ส่วนการให้ปริวาสเพื่ออาบัติที่ระลึกไม่ได้ปิดไว้ ไม่ชอบธรรม ความไม่ชอบธรรมย่อมฟังไม่ขึ้น ท่านทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้ควรแก่มานัต เพื่ออาบัติ ๑ ตัว□

[๑๔๖] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัวแน่ใจแต่ปิดไว้ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้โดยไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือนเพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ภิกษุอื่นผู้เป็นพหูสูต เชี่ยวชาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา มาถึง กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ภิกษุนี้ต้องอาบัติอะไร ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติอะไร” ภิกษุ

เหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ อาบัติ ๑ ตัว แน่ใจแต่ปิดไว้ อาบัติ ๑ ตัวปิดไว้โดยไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือน กับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติเหล่านั้นที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติเหล่านั้น ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย การให้ปริวาสเพื่ออาบัติที่แน่ใจแต่ปิดไว้ชอบธรรม ความชอบธรรมย่อมฟังขึ้น ส่วนการให้ปริวาสเพื่ออาบัติที่ปิดไว้โดยไม่แน่ใจ ไม่ชอบธรรม ความไม่ชอบธรรม ย่อมฟังไม่ขึ้น ท่านทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้ควรแก่มานัตเพื่ออาบัติ ๑ ตัว□

สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน

[๑๔๗] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัวที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัวที่ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นคิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือนเพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” เรานั้นจึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือนเพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรา เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์”

ภิกษุนั้นบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน กระผมนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” กระผมนั้นขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่กระผม เมื่อกระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นคิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” เรานั้นขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เราแล้ว เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน แก่ภิกษุนั้น”

วิธีให้ปริวาสสำหรับเดือนนอกนี้และกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสอย่างนี้ คือ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน กระผมนั้นคิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” กระผมนั้นขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่กระผมแล้ว เมื่อกระผมนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นคิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ เรานั้นจึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือนเพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่เรา เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส สำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๔๘] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัวที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นคิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” เรานั้นจึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เราแล้ว เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นได้มีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัวที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่

ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นคิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” เรานั้นจึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เราแล้ว เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน สงฆ์ให้แล้ว แก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

อยู่ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน

[๑๔๙] ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ภิกษุนั้นมีความคิดดังนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุชื่อนี้จึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัวที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือน เรานั้นคิดว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” เรานั้นจึงขอปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัวที่ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๑ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เราแล้ว เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส คิดละอายใจว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

[๑๕๐] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ เดือนหนึ่งรู้ เดือนหนึ่งไม่รู้ ภิกษุนั้นขอปริวาสสำหรับเดือนที่รู้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนที่รู้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส รู้เดือนแม้นอกนี้ ภิกษุนั้นมีความคิดอย่างนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือน คือ เดือนหนึ่งรู้ เดือนหนึ่งไม่รู้ เรานั้นขอปริวาสสำหรับเดือนที่รู้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้

๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสเดือนที่รู้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เราแล้ว เรานั้นกำลังอยู่ปริวาส รู้เดือนแม้นอกนี้ว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

[๑๕๑] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เดือนหนึ่งระลึกได้ เดือนหนึ่งระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นขอปริวาสสำหรับเดือนที่ระลึกได้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนที่ระลึกได้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสระลึกเดือนแม้นอกนี้ได้ ภิกษุนั้นมีความคิดอย่างนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เดือนหนึ่งระลึกได้ เดือนหนึ่งระลึกไม่ได้ เรานั้นขอปริวาสสำหรับเดือนที่ระลึกได้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนที่ระลึกได้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เราแล้ว เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส ระลึกเดือนแม้นอกนี้ได้ว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

[๑๕๒] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ เดือนหนึ่งแน่ใจ เดือนหนึ่งไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นขอปริวาสสำหรับเดือนที่แน่ใจ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือน ที่แน่ใจ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส แน่ใจเดือนแม้นอกนี้ ภิกษุนั้นมีความคิดอย่างนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เดือนหนึ่งแน่ใจ เดือนหนึ่งไม่แน่ใจ เรานั้นขอปริวาสสำหรับเดือนที่แน่ใจ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนที่แน่ใจ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่เราแล้ว เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส แน่ใจเดือนแม้นอกนี้ว่า “ไฉนหนอ เราพึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์” ภิกษุนั้นจึงขอปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาสสำหรับเดือนแม้นอกนี้ เพื่ออาบัติ ๒ ตัวปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นพึงอยู่ปริวาส ๒ เดือน นับต่อจากเดือนก่อน

ภิกษุผู้ควรแก่มานัต

อยู่ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน

[๑๕๓] ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เดือนหนึ่งรู้แต่ปิดไว้ เดือนหนึ่งปิดไว้โดยไม่รู้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุ

นั้นกำลังอยู่ปริวาส ภิกษุรูปอื่นผู้เป็นพหูสูต เชี่ยวชาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา มาถึง กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ภิกษุนี้ต้องอาบัติอะไร ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติอะไร” ภิกษุเหล่านั้น กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เดือนหนึ่งรู้แต่ปิดไว้ เดือนหนึ่งปิดไว้โดยที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติเหล่านั้น ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย การให้ปริวาสสำหรับเดือนที่รู้แต่ปิดไว้ ชอบธรรม ความชอบธรรมย่อมฟังขึ้น ส่วนการให้ปริวาสสำหรับเดือนที่ปิดไว้โดยไม่รู้ ไม่ชอบธรรม ความไม่ชอบธรรมย่อมฟังไม่ขึ้น ท่านทั้งหลาย ภิกษุเป็น ผู้ควรแก่มานัตเดือนหนึ่ง□

[๑๕๔] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ เดือนหนึ่งระลึกได้แต่ปิดไว้ เดือนหนึ่งปิดไว้โดยระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ภิกษุรูปอื่นผู้เป็นพหูสูต เชี่ยวชาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา มาถึง กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ภิกษุนี้ต้องอาบัติอะไร ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติอะไร” ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน เดือนหนึ่งระลึกได้แต่ปิดไว้ เดือนหนึ่งปิดไว้โดยระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้น ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติเหล่านั้น ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย การให้ปริวาสสำหรับเดือนที่ระลึกได้แต่ปิดไว้ ชอบธรรม ความชอบธรรมย่อมฟังขึ้น ส่วนการให้ปริวาสสำหรับเดือนที่ปิดไว้โดยระลึกไม่ได้ ไม่ชอบธรรม ความ ไม่ชอบธรรมย่อมฟังไม่ขึ้น ท่านทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้ควรแก่มานัตเดือนหนึ่ง□

[๑๕๕] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ เดือนหนึ่งแน่ใจแต่ปิดไว้ เดือนหนึ่งปิดไว้โดยไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ภิกษุรูปอื่นผู้เป็นพหูสูต เชี่ยวชาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา มาถึง กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ภิกษุนี้ต้องอาบัติอะไร ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติอะไร” ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือน คือ เดือนหนึ่งแน่ใจแต่ปิดไว้ เดือนหนึ่งปิดไว้โดยไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นขอปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้ปริวาส ๒ เดือน เพื่ออาบัติ ๒ ตัว ปิดไว้ ๒ เดือนแก่ภิกษุนั้นแล้ว ท่าน ภิกษุนี้ต้องอาบัติเหล่านั้น ภิกษุนี้อยู่ปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย

การให้ปริวาสสำหรับเดือนที่แน่ใจแต่ปิดไว้ ชอบธรรม ความชอบธรรมย่อมฟังขึ้น ส่วนการให้ปริวาสสำหรับเดือนที่ปิดไว้โดยไม่แน่ใจ ไม่ชอบธรรม ความไม่ชอบธรรมย่อมฟังไม่ขึ้น ท่านทั้งหลาย ภิกษุเป็นผู้ควรแก่มานัตเดือนหนึ่ง”

สุทธันตปริวาส

ปริวาสสำหรับอาบัติหลายตัว ปิดไว้หลายคราว

[๑๕๖] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ภิกษุนั้นไม่รู้ที่สุดอาบัติ ไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติ ไม่แน่ใจในที่สุดราตรี จึงบอกแก่ภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว กระผมไม่รู้ที่สุดอาบัติ ไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติ ไม่แน่ใจในที่สุดราตรี กระผมจะปฏิบัติอย่างไร”

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้สุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้น แก่ภิกษุนั้น”

วิธีให้สุทธันตปริวาสและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาสอย่างนี้ คือ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว กระผมไม่รู้ที่สุดอาบัติ ไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติ ไม่แน่ใจในที่สุดราตรี ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นขอสุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๕๗] □ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หลายตัว ภิกษุนั้นไม่รู้ที่สุดอาบัติ ไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติ ไม่แน่ใจในที่สุดราตรี ภิกษุนั้นขอสุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติ เหล่านั้น แก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ภิกษุนั้นไม่รู้ที่สุดอาบัติ ไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติ ไม่แน่ใจในที่สุดราตรี ภิกษุนั้นขอสุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้สุทธันตปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้น แก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

สุทธันตปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้น สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

วิธีให้สุทธันตปริวาส

[๑๕๘] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาสอย่างนี้แล สงฆ์พึงให้ปริวาส อย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาสอย่างไรเล่า ภิกษุไม่รู้ที่สุดอาบัติไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติไม่แน่ ใจในที่สุดราตรี สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส

ภิกษุรู้ที่สุดอาบัติ แต่ไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติได้ แต่ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ แน่ใจในที่สุดอาบัติ แต่ไม่แน่ใจในที่สุดราตรี สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส

ภิกษุรู้ที่สุดอาบัติบางส่วน ไม่รู้บางส่วน ไม่รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติบางส่วนได้ ระลึกบางส่วนไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติบางส่วนแน่ใจในที่สุดอาบัติบางส่วน ไม่แน่ใจในที่สุดราตรี สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส

ภิกษุไม่รู้ที่สุดอาบัติ รู้ที่สุดราตรีบางส่วน ไม่รู้บางส่วน ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีบางส่วนได้ ระลึกบางส่วนไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติ ไม่แน่ใจในที่สุดราตรีบางส่วน แน่ใจในบางส่วน สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส

ภิกษุรู้ที่สุดอาบัติ รู้ที่สุดราตรีบางส่วน ไม่รู้บางส่วน ระลึกที่สุดอาบัติได้ ระลึกที่สุดราตรีบางส่วนได้ ระลึกบางส่วนไม่ได้ แน่ใจในที่สุดอาบัติ ไม่แน่ใจในที่สุดราตรีบางส่วน แน่ใจในบางส่วน สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส

ภิกษุรู้ที่สุดอาบัติบางส่วน ไม่รู้บางส่วน รู้ที่สุดราตรีบางส่วน ไม่รู้บางส่วน ระลึกที่สุดอาบัติบางส่วนได้ ระลึกบางส่วนไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีบางส่วนได้ ระลึกบางส่วนไม่ได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติบางส่วน แน่ใจในบางส่วน ไม่แน่ใจในที่สุดราตรีบางส่วน แน่ใจในบางส่วน สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาส

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สุทธันตปริวาสอย่างนี้แล

วิธีให้ปริวาส

[๑๕๙] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสอย่างไร ภิกษุรู้ที่สุดอาบัติ รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติได้ ระลึกที่สุดราตรีได้ แน่ใจในที่สุดอาบัติ แน่ใจในที่สุดราตรี สงฆ์พึงให้ปริวาส

ภิกษุไม่รู้ที่สุดอาบัติ รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติ แน่ใจในที่สุดราตรี สงฆ์พึงให้ปริวาส

ภิกษุรู้ที่สุดอาบัติบางส่วน ไม่รู้บางส่วน รู้ที่สุดราตรี ระลึกที่สุดอาบัติบางส่วนได้ ระลึกบางส่วนไม่ได้ ระลึกที่สุดราตรีได้ ไม่แน่ใจในที่สุดอาบัติบางส่วน แน่ใจในบางส่วน แน่ใจในที่สุดราตรี สงฆ์พึงให้ปริวาส

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสอย่างนี้แล

ปริวาส จบ

๓. จัตตาฬีสกะ
ว่าด้วยกรณีตัวอย่าง ๔๐ กรณี
ภิกษุอยู่ปริวาสสึก

[๑๖๐] สมัยนั้น ภิกษุรูปหนึ่งกำลังอยู่ปริวาส สึกไป ภิกษุนั้นกลับมาขออุปสมบทกับภิกษุทั้งหลายอีก

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส สึกไป ปริวาสของผู้สึกย่อมใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๑)

ภิกษุอยู่ปริวาสลดฐานะเป็นสามเณร

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ลดฐานะเป็นสามเณร ปริวาสของสามเณรใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๒)

ภิกษุอยู่ปริวาสวิกลจริต

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส เกิดวิกลจริต ปริวาสของภิกษุผู้วิกลจริตนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นหายวิกลจริต ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๓)

ภิกษุอยู่ปริวาสมีจิตฟุ้งซ่าน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส มีจิตฟุ้งซ่าน ปริวาสของภิกษุผู้มีจิตฟุ้งซ่านนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นมีจิตไม่ฟุ้งซ่านอีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๔)

ภิกษุอยู่ปริวาสกระสับกระส่ายเพราะเวทนา

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส เป็นผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ปริวาสของภิกษุผู้กระสับกระส่ายเพราะเวทนานั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นไม่กระสับกระส่ายเพราะเวทนาอีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๕)

ภิกษุอยู่ปริวาสถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ปริวาสของภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นถูกเรียกเข้าหมู่อีก

ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๖)

ภิกษุอยู่ปริวาสถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม
เพราะไม่ทำคืนอาบัติ

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่ทำคืนอาบัติ ปริวาสของภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุ นั้นถูกเรียกเข้าหมู่อีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๗)

ภิกษุอยู่ปริวาสถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม
เพราะไม่สละทิฏฐิบาป

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรม เพราะไม่สละทิฏฐิบาป ปริวาสของภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นถูกเรียกเข้าหมู่อีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็น อันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว พึงอยู่ปริวาสที่เหลือต่อไป (๘)

ภิกษุควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิมสึก

[๑๖๑] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม สึกเสีย การชักภิกษุผู้สึกแล้วเข้าหาอาบัติเดิมนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้ว เป็นอันอยู่ดีแล้ว สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๙)

ภิกษุผู้ควรชักเข้าหาอาบัติเดิมลดฐานะเป็นสามเณรเป็นต้น

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่การชักเข้าหาอาบัติเดิม ลดฐานะเป็นสามเณร ฯลฯ เกิดวิกลจริต ฯลฯ มีจิตฟุ้งซ่าน ฯลฯ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป การชักภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมนั้นเข้าหาอาบัติเดิมใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นถูกเรียกเข้าหมู่อีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้ว เป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๑๐-๑๖)

ภิกษุผู้ควรแก่มานัตสึก

[๑๖๒] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่มานัตสึกเสีย การให้มานัตแก่ภิกษุผู้สึกแล้วนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละ แก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว สงฆ์พึงให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๗)

ภิกษุผู้ควรแก่มานัตลดฐานะเป็นสามเณรเป็นต้น

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่มานัต ลดฐานะเป็นสามเณร ฯลฯ เกิดวิกลจริต ฯลฯ มีจิตฟุ้งซ่าน ฯลฯ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ฯลฯ ถูกสงฆ์ ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะ ไม่ทำคืนอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป การให้มานัตแก่ภิกษุผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นถูกเรียกเข้าหมู่อีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็น อันอยู่ดีแล้ว สงฆ์พึงให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๘-๒๔)

ภิกษุผู้ประพฤติมานัตสึก

[๑๖๓] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังประพฤติมานัตสึกเสีย การประพฤติมานัตของภิกษุผู้สึกแล้วนั้นใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้ว เป็นอันอยู่ดีแล้ว มานัตที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว มานัตที่ประพฤติแล้วเป็นอันประพฤติดีแล้ว พึงประพฤติมานัตที่เหลือต่อไป (๒๕)

ภิกษุผู้ประพฤติมานัตลดฐานะเป็นสามเณรเป็นต้น

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้กำลังประพฤติมานัต ลดฐานะเป็นสามเณร ฯลฯ เกิดวิกลจริต ฯลฯ มีจิตฟุ้งซ่าน ฯลฯ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนีย กรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป การประพฤติมานัตของภิกษุนั้นผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นถูกเรียกเข้าหมู่อีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้ว เป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว มานัตที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว มานัตที่ประพฤติแล้วเป็นอันประพฤติดีแล้ว พึงประพฤติมานัตที่เหลือต่อไป (๒๖-๓๒)

ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานสึก

[๑๖๔] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานสึกเสีย การอัพภาน ภิกษุนั้นผู้สึกแล้วใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว มานัต ที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว มานัตที่ประพฤติแล้วเป็นอันประพฤติดีแล้ว สงฆ์พึงอัพภาน ภิกษุนั้น (๓๓)

ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานลดฐานะเป็นสามเณรเป็นต้น

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ลดฐานะเป็นสามเณร ฯลฯ เกิดวิกลจริต ฯลฯ มีจิตฟุ้งซ่าน ฯลฯ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่เห็นว่าเป็นอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่ทำคืนอาบัติ ฯลฯ ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมเพราะไม่สละทิฏฐิบาป การอัพภาน ภิกษุนั้นผู้ถูกสงฆ์ลงอุกเขปนียกรรมใช้ไม่ได้ ถ้าภิกษุนั้นถูกเรียกเข้าหมู่อีก ให้ปริวาสเดิมนั้นแหละแก่ภิกษุนั้น ปริวาสที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว ปริวาสที่อยู่แล้วเป็นอันอยู่ดีแล้ว มานัตที่ให้แล้วเป็นอันให้ดีแล้ว มานัตที่ประพฤติแล้วเป็นอันประพฤติดีแล้วสงฆ์พึงอัพภานภิกษุนั้น (๓๔-๔๐)

จัตตาฬีสกะ จบ

๔. ฉัตติงสกะ

ว่าด้วยกรณีตัวอย่าง ๓๖ กรณี

ภิกษุกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสส

[๑๖๕] ภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๒)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิด ไว้แก่ภิกษุนั้น (๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๔)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๕)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๖)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๗)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุ นั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๘)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๙)

ภิกษุผู้ควรแก่มานัตต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่มานัต ฯลฯ (๑๐-๑๘)

ภิกษุผู้ประพฤติมานัตต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ประพฤติมานัต ฯลฯ (๑๙-๒๗) (พึงอธิบายให้พิสดารเหมือนการอยู่ปริวาส)

ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานต้องอาบัติสังฆาทิเสส

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๒๘)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมและพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๒๙)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๓๐)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๓๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมและ พึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๓๒)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๓๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๓๔)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติ ตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๓๕)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๓๖)

ฉัตติงสกะ จบ

๕. มานัตตสตะ
ว่าด้วยกรณีตัวอย่างการให้มานัต ๑๐๐ กรณี
ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสสึกอุปสมบทใหม่

[๑๖๖] ภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ถ้าภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้น ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ปิดอาบัติเหล่านั้น ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๒)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวปิดไว้แล้วสึก ภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้น ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ปิดไว้แล้วสึก ภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ปิดอาบัติเหล่านั้น ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๔)

[๑๖๗] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๕)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและหลัง ตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๖)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๗)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๘)

[๑๖๘] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ อาบัติบางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติ

เหล่าใดภิกษุนั้นรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วไม่ปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดภิกษุนั้นไม่รู้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วไม่ปิดในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๙)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ อาบัติบางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดภิกษุนั้นรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วไม่ปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดภิกษุนั้นไม่รู้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดไว้ในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๐)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ อาบัติบางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดไว้ในภายหลัง อาบัติเหล่าใดภิกษุนั้นไม่รู้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วไม่ปิดในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ อาบัติบางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดไว้ในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่รู้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดไว้ในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๒)

[๑๖๙] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ อาบัติบางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ไม่ปิดไว้ในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้แล้วไม่ปิดในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างระลึกได้ อาบัติบางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อนระลึกอาบัติเหล่านั้นได้แล้ว ไม่ปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ ปิดในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๔)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ อาบัติบางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้ว ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ปิดไว้ในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ไม่ปิดในภายหลัง

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๕)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ อาบัติบางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ปิดไว้ในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ปิดในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๖)

[๑๗๐] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ภิกษุนั้นแน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อน ตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๗)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ภิกษุนั้นแน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๘)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ภิกษุนั้นแน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๑๙)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ภิกษุนั้นแน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๒๐)

ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสลดฐานะเป็นสามเณรเป็นต้น

[๑๗๑] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว ไม่ได้ปิดไว้แล้ว ลดฐานะเป็นสามเณร ฯลฯ เกิดวิกลจริต ฯลฯ มีจิตฟุ้งซ่าน ฯลฯ (พึงให้พิสดารเหมือนในตอนต้น) เกิดกระสับกระส่ายเพราะเวทนา ฯลฯ

อาบัติสังฆาทิเสสของภิกษุนั้นหลายตัว ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ฯลฯ อาบัติ บางอย่าง ภิกษุนั้นรู้ อาบัติบางอย่างไม่รู้ ฯลฯ อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ อาบัติบางอย่างระลึกไม่ได้ ฯลฯ

อาบัติบางอย่างแน่ใจ อาบัติบางอย่างไม่แน่ใจ ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติ ที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นกระสับกระส่ายเพราะเวทนา ครั้นหายแล้ว อาบัติเหล่าใด แน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้ปริวาสในกองอาบัติครั้งก่อนและครั้งหลังตามที่ปิดไว้ แล้วให้มานัตแก่ภิกษุนั้น (๒๑-๑๐๐)

มานัตตสตะ จบ

๖. สมูลายสโมธานปริวาสจตุสตะ
ว่าด้วยสโมธานปริวาสกับการชักเข้าหาอาบัติเดิม ๔๐๐ กรณี
ภิกษุกำลังอยู่ปริวาสสึกอุปสมบทใหม่

[๑๗๒] ภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสส หลายตัวในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึกเสีย ภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้น สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม (๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ปิดอาบัติเหล่านั้น สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๒)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ปิดไว้แล้วสึก ภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้น สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ปิดไว้แล้วสึก ภิกษุนั้นอุปสมบทใหม่ ปิดอาบัติเหล่านั้น สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๔)

[๑๗๓] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใด ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใด ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติ เดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๕)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๖)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๗)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๘)

[๑๗๔] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ บางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นไม่ปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใด ไม่รู้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้น ไม่ปิดไว้ในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๙)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ บางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิด อาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นไม่ปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่รู้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่เธอ (๑๐)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ บางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้ว

อุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่รู้ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นไม่ปิดในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ บางอย่างไม่รู้ ปิดอาบัติที่รู้ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่รู้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดรู้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่รู้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน รู้อาบัติเหล่านั้นแล้วปิดในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๒)

[๑๗๕] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ บางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้แล้วไม่ปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ ไม่ปิดในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ บางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ไม่ปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้แล้วปิดในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๔)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ บางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้แล้วปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้แล้วไม่ปิดในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๕)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ บางอย่างระลึกไม่ได้ ปิดอาบัติที่ระลึกได้ ไม่ปิดอาบัติที่ระลึกไม่ได้ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดระลึกได้แล้วได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้แล้วปิดในภายหลัง อาบัติเหล่าใดระลึกไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน ระลึกอาบัติเหล่านั้นได้ปิดในภายหลังสงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๖)

[๑๗๖] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจ ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๗)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๘)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๑๙)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ไม่แน่ใจในอาบัติบางอย่าง ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นสึกแล้วอุปสมบทใหม่ อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๒๐)

ภิกษุกำลังอยู่ปริวาสลดฐานะเป็นสามเณรเป็นต้น

[๑๗๗] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แล้วลดฐานะเป็นสามเณร ฯลฯ เกิดวิกลจริต ฯลฯ เป็นผู้มีจิตฟุ้งซ่าน ฯลฯ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ฯลฯ อาบัติของภิกษุนั้นปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ฯลฯ (พึงให้พิสดารเหมือนที่ให้พิสดารแล้วในตอนต้น)

อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ อาบัติบางอย่างไม่รู้ ฯลฯ อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ อาบัติบางอย่างระลึกไม่ได้ ฯลฯ อาบัติบางอย่างแน่ใจ อาบัติบางอย่างไม่แน่ใจ ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นกระสับกระส่ายเพราะเวทนา ครั้นหายจากกระสับกระส่ายเพราะเวทนา

แล้ว อาบัติเหล่าใดภิกษุนั้นแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใด ภิกษุนั้นไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจได้ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๒๑-๑๐๐)

ภิกษุผู้ควรแก่มานัตเป็นต้นต้องอาบัติสังฆาทิเสส

[๑๗๘] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่มานัต ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุกำลังประพฤติมานัต ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

(ภิกษุผู้ควรแก่มานัต ภิกษุผู้ประพฤติมานัต และภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน พึงให้พิสดารเหมือนปริวาส ฉะนั้น) (๑๐๑-๓๒๐)

ภิกษุผู้ควรแก่อัพภานลดฐานะเป็นสามเณรเป็นต้น

[๑๗๙] ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุผู้ควรแก่อัพภาน ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง ไม่ปิดไว้แล้ว ลดฐานะเป็นสามเณร ฯลฯ เกิดวิกลจริต ฯลฯ มีจิตฟุ้งซ่าน ฯลฯ กระสับกระส่ายเพราะเวทนา ฯลฯ

อาบัติของภิกษุนั้นปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ฯลฯ อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นรู้ อาบัติบางอย่างไม่รู้ ฯลฯ อาบัติบางอย่างภิกษุนั้นระลึกได้ อาบัติบางอย่างระลึกไม่ได้ ฯลฯ

อาบัติบางอย่างแน่ใจ อาบัติบางอย่างไม่แน่ใจ ปิดอาบัติที่แน่ใจ ไม่ปิดอาบัติที่ไม่แน่ใจ ภิกษุนั้นกระสับกระส่ายเพราะเวทนา ครั้นหายจากกระสับกระส่ายเพราะเวทนาแล้ว อาบัติเหล่าใดภิกษุนั้นแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจไม่ปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง ฯลฯ

อาบัติเหล่าใดแน่ใจได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง อาบัติเหล่าใดไม่แน่ใจไม่ได้ปิดไว้เมื่อก่อน แน่ใจปิดอาบัติเหล่านั้นในภายหลัง สงฆ์พึงชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม และพึงให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติตัวก่อน บรรดาอาบัติตามที่ปิดไว้แก่ภิกษุนั้น (๓๒๑-๔๐๐)

สมูลายสโมธานปริวาสจตุสตะ จบ

๗. ปริมาณาทิวารอัฏฐกะ
ว่าด้วยวาระอาบัติมีจำนวนนับได้เป็นต้น ๘ กรณี

[๑๘๐] ภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

มีจำนวนนับไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

อาบัติมีชื่ออย่างเดียวกัน ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

อาบัติมีชื่อต่าง ๆ กัน ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

อาบัติเป็นสภาคกัน ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

อาบัติไม่เป็นสภาคกัน ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

อาบัติกำหนดได้ ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ

กระจายไป ไม่ได้ปิดไว้แล้วสึก ฯลฯ (พึงให้พิสดารเหมือนในตอนต้น)

ปริมาณาทิวารอัฏฐกะ จบ

๘. เทฺวภิกขุวารเอกาทสกะ
ว่าด้วยวาระการให้มานัตแก่ภิกษุ ๒ รูป ๑๑ กรณี

[๑๘๑] ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติ สังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏและพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๑)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ภิกษุเหล่านั้นไม่แน่ใจในอาบัติสังฆาทิเสส รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ และพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๒)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติเจือกัน รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ และพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๓)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติเจือกัน[๑] ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติเจือกันว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ และพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๔)

---

[๑] **อาบัติเจือกัน** หมายถึง เจือกันกับอาบัติถุลลัจจัย เป็นต้น (วิ.อ. (บาลี) ๓/๑๘๑/๒๙๐)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติเจือกัน ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติเจือกันว่าเป็นอาบัติเจือกัน รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ และพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๕)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องลหุกาบัติ(อาบัติเบา)ล้วน ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในลหุกาบัติล้วนว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้น แสดงอาบัติทุกกฏ พึงปรับภิกษุทั้ง ๒ รูปตามธรรม (๖)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องลหุกาบัติล้วน ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในลหุกาบัติล้วนว่าเป็นลหุกาบัติล้วน รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ พึงปรับภิกษุทั้ง ๒ รูปตามธรรม (๗)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส รูปหนึ่งคิดว่า “จักบอก” รูปหนึ่งคิดว่า “จักไม่บอก” ภิกษุนั้นปิดไว้ถึงยามที่หนึ่งบ้าง ปิดไว้ถึงยามที่สองบ้าง ปิดไว้ถึงยามที่สามบ้าง เมื่ออรุณขึ้นแล้วเป็นอันปิดอาบัติ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ และพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๘)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส จึงไปด้วยคิดว่า “จักบอก” ในระหว่างทาง รูปหนึ่งเกิดความคิดลบหลู่ว่า “จักไม่บอก” ภิกษุนั้นปิดไว้ถึงยามที่หนึ่งบ้าง ปิดไว้ถึงยามที่สองบ้าง ปิดไว้ถึงยามที่สามบ้าง เมื่ออรุณขึ้นแล้วเป็นอันปิดอาบัติ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ และพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๙)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติสังฆาทิเสส ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส แล้วเกิดวิกลจริต ภายหลังหายวิกลจริตแล้ว รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏและพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๑๐)

ภิกษุ ๒ รูป ต้องอาบัติสังฆาทิเสส เมื่อภิกษุกำลังยกพระปาติโมกข์ขึ้นแสดงอยู่ ภิกษุเหล่านั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ข้าพเจ้าทั้งหลายทราบเดี๋ยวนี้เองว่า “ได้ยินว่า ธรรมแม้นี้มาในสูตร นับเนื่องในสูตร มาสู่อุทเทสทุกกึ่งเดือน” ภิกษุเหล่านั้นมีความเห็นในอาบัติสังฆาทิเสสว่าเป็นอาบัติสังฆาทิเสส รูปหนึ่งปิดไว้ รูปหนึ่งไม่ได้ปิดไว้ รูปใดปิดไว้ สงฆ์พึงให้รูปนั้นแสดงอาบัติทุกกฏ และพึงให้ปริวาสในกองอาบัติตามที่ปิดไว้แก่รูปที่ปิดนั้น แล้วให้มานัตแก่ภิกษุทั้ง ๒ รูป (๑๑)

เทฺวภิกขุวารเอกาทสกะ จบ

๙. มูลายอวิสุทธินวกะ
ว่าด้วยความไม่หมดจดจากอาบัติเดิม ๙ กรณี

[๑๘๒] ภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๒)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๔)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๕)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง เธอขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๖)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัต โดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๗)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๘)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยไม่ชอบธรรม อัพภานโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นยังไม่หมดจดจากอาบัติเหล่านั้น (๙)

มูลายอวิสุทธินวกะ จบ

๑๐. มูลายวิสุทธินวกะ
ว่าด้วยความหมดจดจากอาบัติเดิม ๙ กรณี

[๑๘๓] ภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับได้ ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๑-๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาสต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๖)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวน นับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาสเพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติ สังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวน

นับไม่ได้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่างด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๗-๙)

มูลายวิสุทธินวกะ จบ

๑๑. ตติยนวกะ
ว่าด้วยความหมดจดจากอาบัติโดยขั้นตอนที่ ๓ รวม ๙ กรณี

[๑๘๔] ภิกษุทั้งหลาย ก็ ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่างด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุนั้นสำคัญว่า “เรากำลังอยู่ปริวาส” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ ภิกษุนั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้

ภิกษุนั้นคิดอย่างนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง เรานั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่เรานั้น เรานั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักเรานั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ได้ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม เรานั้นสำคัญว่า “เราอยู่ปริวาส” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ไม่ได้ปิดไว้ เรานั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้ ไฉนหนอ เราพึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิมเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนและเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ พึงขอปริวาสโดยชอบธรรม พึงขอมานัตโดยชอบธรรม พึงขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์”

ภิกษุนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ขอสโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ขอมานัตโดยชอบธรรม ขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์ สงฆ์ชักเธอเข้าหา

อาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง บรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๑)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุ ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้ ภิกษุนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุนั้นสำคัญว่า “เรากำลังอยู่ปริวาส” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้ ภิกษุนั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้

ภิกษุนั้นคิดอย่างนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง เรานั้นได้ขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่เรานั้น เมื่อเรานั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักเรานั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ได้ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม เรานั้นสำคัญว่า เรากำลังอยู่ปริวาส” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ปิดไว้ เรานั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้ ไฉนหนอ เราพึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ พึงขอสโมธานปริวาสโดยชอบธรรม พึงขอมานัตโดยชอบธรรม พึงขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์”

ภิกษุนั้นขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ขอสโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ขอมานัตโดยชอบธรรม ขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๒)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสส

หลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้ ได้ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุนั้น สำคัญว่า “เรากำลังอยู่ปริวาส” ฯลฯ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัต โดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๓)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับไม่ได้ ไม่ได้ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้ ฯลฯ มีจำนวนนับไม่ได้ ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ฯลฯ มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม ภิกษุนั้นสำคัญว่า “เรากำลังอยู่ปริวาส” ฯลฯ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๔-๗)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม

ภิกษุนั้นสำคัญว่า “เรากำลังอยู่ปริวาส” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ ภิกษุนั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้

ภิกษุนั้นคิดอย่างนี้ว่า “เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง เรานั้นได้ขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่เรานั้น เรานั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักเรานั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ได้ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม เรานั้นสำคัญว่า “เรากำลังอยู่ปริวาส” ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้ เรานั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติ

ตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้ ไฉนหนอ เราพึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ พึงขอสโมธานปริวาสโดยชอบธรรม พึงขอมานัตโดยชอบธรรม พึงขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์"

ภิกษุนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควร แก่ฐานะ ขอสโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ขอมานัตโดยชอบธรรม ขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์ สงฆ์ชักเธอเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๘)

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ฯลฯ กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง ภิกษุนั้นขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่ภิกษุนั้น เมื่อภิกษุนั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักภิกษุนั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่าง ด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ให้สโมธาน-ปริวาสโดยไม่ชอบธรรม

ภิกษุนั้นสำคัญว่า "เรากำลังอยู่ปริวาส" ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง ภิกษุนั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้

ภิกษุนั้นคิดอย่างนี้ว่า "เราต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัว มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง มีชื่ออย่างเดียวกันบ้าง มีชื่อต่างกันบ้าง เป็นสภาคกันบ้าง ไม่เป็นสภาคกันบ้าง กำหนดได้บ้าง กระจายไปบ้าง เรานั้นได้ขอสโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นกับสงฆ์ สงฆ์ได้ให้สโมธานปริวาส เพื่ออาบัติเหล่านั้นแก่เรานั้น เรานั้นกำลังอยู่ปริวาส ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง จึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างกับสงฆ์ สงฆ์ชักเรานั้นเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างด้วยกรรมอันไม่ชอบธรรม กำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ ได้ให้สโมธานปริวาสโดยไม่ชอบธรรม เรานั้นสำคัญว่า "เรากำลังอยู่ปริวาส" ต้องอาบัติสังฆาทิเสสหลายตัวในระหว่าง มีจำนวนนับได้บ้าง มีจำนวนนับไม่ได้บ้าง ปิดไว้บ้าง ไม่ได้ปิดไว้บ้าง เรานั้นตั้งอยู่ในภูมินั้น ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อนได้ ระลึกอาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลังได้ ไฉนหนอ เราพึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ พึงขอสโมธานปริวาสโดยชอบธรรม พึงขอมานัตโดยชอบธรรม พึงขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์"

ภิกษุนั้นจึงขอการชักเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ขอสโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ขอมานัตโดยชอบธรรม ขออัพภานโดยชอบธรรมกับสงฆ์ สงฆ์ชักเธอเข้าหาอาบัติเดิม เพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวก่อน และเพื่ออาบัติในระหว่างบรรดาอาบัติตัวหลัง ด้วยกรรมที่ชอบธรรม ไม่กำเริบ ควรแก่ฐานะ ให้สโมธานปริวาสโดยชอบธรรม ให้มานัตโดยชอบธรรม อัพภานโดยชอบธรรม ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นหมดจดแล้วจากอาบัติเหล่านั้น (๙)

ตติยนวกะ จบ

สมุจจยขันธกะ ที่ ๓ จบ

รวมเรื่องที่มีในสมุจจยขันธกะ

หมวดว่าด้วยอาบัติไม่ได้ปิดไว้ อาบัติปิดไว้ ๑ วัน
อาบัติปิดไว้ ๒ วัน อาบัติปิดไว้ ๓ วัน อาบัติปิดไว้ ๔ วัน
อาบัติปิดไว้ ๕ วัน อาบัติปิดไว้ ๑๐ วันเป็นต้น อาบัติปิดไว้
หลายเดือน มหาสุทธันตปริวาสเพื่ออาบัติทั้งหลาย ภิกษุสึก
อาบัติมีจำนวนนับได้ ภิกษุ ๒ รูป มีความสงสัย มีความเห็น
ว่าเจือกัน มีความเห็นว่าเจือและไม่เจือกัน มีความเห็นในกอง
อาบัติไม่ล้วนเทียว และมีความเห็นว่าเช่นนั้นเหมือนกัน
รูปหนึ่งปิด รูปหนึ่งไม่ปิด ภิกษุหลีกไป วิกลจริต กำลัง
แสดงพระปาติโมกข์ ความหมดจดและไม่หมดจด
ในการชักเข้าหาอาบัติเดิม ๑๘ อย่าง นี้เป็นนิพนธ์ของ
พวกอาจารย์ผู้อยู่ในมหาวิหาร ผู้จำแนกบท ผู้ยังชาวเกาะ
ตามพปัณณิให้เลื่อมใสแต่งไว้ เพื่อความมั่นคงแห่งพระสัทธรรม

สมุจจยขันธกะ จบ

๔. สมถขันธกะ

๑. สัมมุขาวินัย

ว่าด้วยระงับอธิกรณ์ในที่พร้อมหน้า

เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๑๘๕] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน อาราม ของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้นแล พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ลงตัชชนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรมบ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้มิได้อยู่ต่อหน้า

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพวก ภิกษุฉัพพัคคีย์จึงได้ลงตัชชนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรมบ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้มิได้อยู่ต่อหน้าเล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงสอบถาม

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ลงตัชชนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรม บ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้มิได้อยู่ต่อหน้า จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิว่า “ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษ เหล่านั้น ไม่สมควร ไม่คล้อยตาม ไม่เหมาะสม ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควร ทำเลย ภิกษุทั้งหลาย ไฉนโมฆบุรุษเหล่านั้นจึงได้ลงตัชชนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรมบ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง แก่ภิกษุทั้งหลายผู้มิได้อยู่ต่อหน้าเล่า ภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้นนั่น มิได้ทำคนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใส ฯลฯ” ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถารับ สั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมก็ดี นิยสกรรมก็ดี ปัพพาชนีย-กรรมก็ดี ปฏิสารณียกรรมก็ดี อุกเขปนียกรรมก็ดี ภิกษุไม่พึงลงแก่ภิกษุทั้งหลายผู้มิได้อยู่ต่อหน้า รูปใดลง ต้องอาบัติทุกกฏ”

ธรรมวาทีและอธรรมวาที

[๑๘๖] อธรรมวาทีบุคคล อธรรมวาทีภิกษุมากรูป อธรรมวาทีสงฆ์ ธรรมวาทีบุคคล ธรรมวาทีภิกษุมากรูป ธรรมวาทีสงฆ์

กัณหปักขนวกะ

ว่าด้วยธรรมฝ่ายดำ ๙ อย่าง

สัมมุขาวินัยปฏิรูป

[๑๘๗] อธรรมวาทีบุคคล ยังธรรมวาทีบุคคลให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ ใคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ ท่านจงถือเอา ข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๑)

อธรรมวาทีบุคคล ยังธรรมวาทีภิกษุมากรูปให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ใคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๒)

อธรรมวาทีบุคคล ยังธรรมวาทีสงฆ์ให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ใคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ ท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจ ข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๓)

อธรรมวาทีภิกษุมากรูป ยังธรรมวาทีบุคคลให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ใคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ ท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๔)

อธรรมวาทีภิกษุมากรูป ยังธรรมวาทีภิกษุมากรูปให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่าน จงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๕)

อธรรมวาทีภิกษุมากรูป ยังธรรมวาทีสงฆ์ให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๖)

อธรรมวาทีสงฆ์ ยังธรรมวาทีบุคคลให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ ท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจ ข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๗)

อธรรมวาทีสงฆ์ ยังธรรมวาทีภิกษุมากรูปให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๘)

อธรรมวาทีสงฆ์ ยังอธรรมวาทีสงฆ์ให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ ท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจ ข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยไม่ชอบธรรม เป็นสัมมุขาวินัยปฏิรูป (๙)

กัณหปักขนวกะ จบ

สุกกปักขนวกะ

ว่าด้วยธรรมฝ่ายขาว ๙ อย่าง

สัมมุขาวินัยโดยธรรม

[๑๘๘] ธรรมวาทีบุคคล ยังอธรรมวาทีบุคคลให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ ท่านจงถือ เอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๑)

ธรรมวาทีบุคคล ยังอธรรมวาทีภิกษุมากรูปให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๒)

ธรรมวาทีบุคคล ยังอธรรมวาทีสงฆ์ให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๓)

ธรรมวาทีภิกษุมากรูป ยังอธรรมวาทีบุคคลให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๔)

ธรรมวาทีภิกษุมากรูป ยังอธรรมวาทีภิกษุมากรูปให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจง ถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๕)

ธรรมวาทีภิกษุมากรูป ยังอธรรมวาทีสงฆ์ให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๖)

ธรรมวาทีสงฆ์ ยังอธรรมวาทีบุคคลให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๗)

ธรรมวาทีสงฆ์ ยังอธรรมวาทีภิกษุมากรูปให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๘)

ธรรมวาทีสงฆ์ ยังอธรรมวาทีสงฆ์ให้ยินยอม ให้พินิจ ให้เพ่ง ให้ไคร่ครวญ ให้แสดง ให้แสดงตามว่า “นี้ธรรม นี้วินัย นี้สัตถุศาสน์ พวกท่านจงถือเอาข้อนี้ จงพอใจข้อนี้” ถ้าอธิกรณ์นั้นระงับอย่างนี้ ชื่อว่าระงับโดยธรรม เป็นสัมมุขาวินัย (๙)

สุกกปักขนวกะ จบ

สัมมุขาวินัย จบ

๒. สติวินัย
ว่าด้วยระงับอธิกรณ์โดยประกาศสมมติให้ว่าเป็นผู้มีสติสมบูรณ์
เรื่องพระทัพพมัลลบุตร[๑]

[๑๘๙] สมัยนั้น พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเวฬุวัน สถาน ที่ให้เหยื่อกระแต เขตกรุงราชคฤห์ ครั้งนั้นแล ท่านพระทัพพมัลลบุตร ได้บรรลุพระอรหัตตผล เมื่ออายุ ๗ ขวบ นับแต่เกิด คุณวิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งที่พระสาวก จะพึงบรรลุ ท่านก็ได้บรรลุแล้วทั้งหมด อนึ่ง ท่านไม่มีกิจอะไร ๆ ที่จะพึงทำยิ่งกว่านี้ หรือกิจที่ทำเสร็จแล้ว ซึ่งจะทำเพิ่มเติมอีกก็ไม่มี

ต่อมา ท่านพระทัพพมัลลบุตรหลีกเร้นอยู่ในที่สงัด เกิดความคิดคำนึงอย่างนี้ว่า “เราได้บรรลุอรหัตตผลเมื่ออายุ ๗ ขวบ นับแต่เกิด คุณวิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่พระสาวกพึงบรรลุ เราก็ได้บรรลุแล้วทั้งหมด ไม่มีกิจอะไร ๆ ที่จะพึงทำยิ่งกว่านี้ หรือกิจที่ทำเสร็จแล้วซึ่งจะทำเพิ่มเติมอีกก็ไม่มี เราควรช่วยอะไรสงฆ์ได้บ้าง”

---

[๑] วิ.มหา. (ไทย) ๑/๓๘๐/๔๑๗-๔๑๘

ลำดับนั้น ท่านพระทัพพมัลลบุตรตกลงใจว่า “ถ้ากระไร เราควรจัดแจงเสนาสนะ และแจกภัตตาหารแก่สงฆ์” ครั้นออกจากที่หลีกเร้นในเวลาเย็น ได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มี พระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้วได้ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคแล้วนั่งลง ณ ที่สมควรแล้วได้กราบทูลพระผู้มีพระภาค ดังนี้ว่า “พระพุทธเจ้าข้า ข้าพระพุทธเจ้าหลีกเร้นอยู่ในที่สงัด มีความคิดอย่างนี้ว่า “เราได้บรรลุอรหัตตผลเมื่ออายุ ๗ ขวบ นับแต่เกิด คุณวิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง เราก็ได้บรรลุแล้วทั้งหมด ไม่มีกิจอะไร ๆ ที่ จะพึงทำยิ่งไปกว่านี้ หรือกิจที่ทำเสร็จแล้วซึ่งจะทำเพิ่มเติมอีกก็ไม่มี เราควรช่วยอะไรสงฆ์ได้บ้าง” พระพุทธเจ้าข้า ถ้ากระไร ข้าพระพุทธเจ้าพึงจัดแจงเสนาสนะและแจก ภัตตาหารแก่สงฆ์ ข้าพระพุทธเจ้า ปรารถนาจะจัดแจงเสนาสนะและแจกภัตตาหาร แก่สงฆ์”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ดีแล้ว ดีแล้ว ทัพพะ ถ้าอย่างนั้น เธอจงจัดแจงเสนาสนะและแจกภัตตาหารแก่สงฆ์” พระทัพพมัลลบุตรทูลรับสนองพระพุทธดำรัสแล้ว

แต่งตั้งเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมีกถาเพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ แล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงแต่งตั้งทัพพมัลลบุตรให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ

วิธีแต่งตั้งและกรรมวาจาแต่งตั้ง

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงแต่งตั้งอย่างนี้ เบื้องต้นพึงขอให้ทัพพมัลลบุตรรับ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

[๑๙๐] □ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงแต่งตั้งท่านพระทัพพมัลลบุตร ให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์แต่งตั้งพระทัพพมัลลบุตรให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแต่งตั้งท่านพระทัพพมัลลบุตร ให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ท่านพระทัพพมัลลบุตร สงฆ์แต่งตั้งให้เป็นเสนาสนปัญญาปกะและภัตตุทเทสกะแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

[๑๙๑] เมื่อท่านพระทัพพมัลลบุตร ได้รับแต่งตั้งแล้ว ย่อมจัดแจงเสนาสนะ สำหรับหมู่ภิกษุผู้มีคุณสมบัติเสมอกันไว้ที่เดียวกัน ดังนี้ คือ จัดแจงเสนาสนะสำหรับ ภิกษุผู้ทรงพระสูตร รวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า “ภิกษุเหล่านั้นจักซักซ้อมพระ สูตรกัน”

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ทรงพระวินัยรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า “ภิกษุเหล่านั้นจักวินิจฉัยพระวินัยกัน”

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ทรงพระอภิธรรมรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า “ภิกษุเหล่านั้นจักสนทนาพระอภิธรรมกัน”

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ได้ฌานรวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า “ภิกษุ เหล่านั้นจักไม่รบกวนกัน”

จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุผู้ชอบกล่าวติรัจฉานกถา ผู้มากไปด้วยการบำรุงร่างกาย รวมกันไว้แห่งหนึ่ง ด้วยประสงค์ว่า “ภิกษุเหล่านี้ จะอยู่ตามความพอใจ”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรนั้นเข้าเตโชกสิณแล้วจัดแจงเสนาสนะด้วยแสงสว่างนั้นสำหรับภิกษุที่มาในเวลาค่ำคืน

ภิกษุทั้งหลายจงใจมาในเวลาค่ำคืน ด้วยประสงค์ว่า “พวกเราจะชมอิทธิ-ปาฏิหาริย์ของท่านพระทัพพมัลลบุตร” ก็มี ภิกษุเหล่านั้นพากันเข้าไปหาท่านพระ ทัพพมัลลบุตรกล่าวว่า “ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผม”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกล่าวว่า “ท่านทั้งหลายต้องการพักที่ไหนเล่า ข้าพเจ้า จะจัดแจงในที่ไหน”

ภิกษุเหล่านั้นจงใจอ้างที่ไกล ๆ ว่า “ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่ ภูเขาคิชฌกูฏ ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่เหวสำหรับทิ้งโจร ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่กาฬสิลาข้างภูเขาอิสิคิลิ ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้ พวกกระผมที่ถ้ำสัตตบรรณคูหาข้างภูเขาเวภาระ ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่เงื้อมสัปปโสณฑิกะใกล้สีตวัน ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่ซอกเขาโคตมกะ ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่ซอกเขาติณฑุกะ ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่ซอกเขากโปตะ ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวก กระผมที่ตโปทาราม ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่ชีวกัมพวัน ท่านจงจัดแจงเสนาสนะให้พวกกระผมที่มัททกุจฉิมฤคทายวัน”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรเข้าเตโชกสิณ ใช้องคุลีส่องแสงสว่างเดินนำหน้าภิกษุเหล่านั้น ภิกษุเหล่านั้นเดินตามท่านพระทัพพมัลลบุตรไปด้วยแสงสว่างนั้น ท่านได้จัดแจงเสนาสนะสำหรับภิกษุเหล่านั้น ชี้แจงว่า “นี่เตียง นี่ตั่ง นี่ฟูก นี่หมอน นี่ที่ ถ่ายอุจจาระ นี่ที่ถ่ายปัสสาวะ นี่น้ำฉัน นี่น้ำใช้ นี่ไม้เท้า นี่ระเบียบกติกาสงฆ์ ควร เข้าเวลานี้ ควรออกเวลานี้” ครั้นจัดแจงเสร็จแล้ว กลับมาพระเวฬุวันวิหารตามเดิม

เรื่องพระทัพพมัลลบุตร จบ

เรื่องพระเมตติยะและพระภุมมชกะ[๑]

[๑๙๒] สมัยนั้น พระเมตติยะและพระภุมมชกะ เป็นพระบวชใหม่และมีบุญน้อย เสนาสนะของสงฆ์ชั้นเลว อาหารก็ชั้นเลวตกถึงท่านทั้งสอง ชาวกรุงราชคฤห์ต้องการ จะถวายบิณฑบาตแก่พระเถระทั้งหลายก็ถวายเนยใสบ้าง น้ำมันบ้าง แกงอ่อมบ้าง ที่จัดปรุงพิเศษ แต่พวกเขาถวายอาหารธรรมดาแก่พระเมตติยะและพระภุมมชกะตาม แต่จะหาได้ คือ ปลายข้าวกับน้ำผักดอง

---

[๑] วิ.มหา. (ไทย) ๑/๓๘๓/๔๒๐-๔๒๒

วันหนึ่ง ท่านทั้งสองกลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันเสร็จแล้ว เที่ยวถามภิกษุผู้เถระทั้งหลายว่า “มีอาหารอะไรบ้าง ในโรงฉันสำหรับพวกท่าน”

พระเถระบางพวกตอบว่า “คุณทั้งสอง พวกเรามีเนยใส น้ำมัน แกงอ่อม”

พระเมตติยะและพระภุมมชกะกล่าวว่า “พวกกระผมไม่มีอะไรเลย ขอรับ มีแต่ อาหารธรรมดา ตามแต่จะหาได้ คือ ปลายข้าวกับน้ำผักดอง”

สมัยต่อมา คหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดี ถวายอาหารแก่สงฆ์วันละ ๔ ที่ เป็นนิตยภัต คหบดีพร้อมบุตรภรรยาอังคาสอยู่ใกล้ ๆ ในโรงฉัน คนอื่น ๆ ถามถึง ความต้องการข้าวสุก ถามถึงความต้องการกับข้าว ถามถึงความต้องการน้ำมัน ถาม ถึงความต้องการแกงอ่อม

วันต่อมา ท่านพระทัพพมัลลบุตรผู้เป็นภัตตุทเทสกะนิมนต์พระเมตติยะและพระ ภุมมชกะไปฉันภัตตาหารของคหบดีในวันรุ่งขึ้น วันเดียวกันนั้น คหบดีเดินทางไปอารามด้วยธุระบางอย่าง ได้เข้าไปหาท่านพระทัพพมัลลบุตรถึงสำนัก ครั้นถึงแล้วได้ไหว้ท่านพระทัพพมัลลบุตรแล้วนั่งลง ณ ที่สมควร ท่านพระทัพพมัลลบุตรชี้แจง คหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดีให้เห็นชัด ชวนให้อยากรับไปปฏิบัติ เร้าใจให้อาจหาญ แกล้วกล้า ปลอบชโลมใจให้สดชื่นร่าเริงด้วยธรรมีกถา ครั้นแล้ว คหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดีถามว่า “ภัตตาหารที่จะถวายในวันพรุ่งนี้ที่เรือนของข้าพเจ้า ท่านนิมนต์ ภิกษุรูปไหนไปฉันขอรับ”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรตอบว่า “อาตมาจัดให้พระเมตติยะและพระภุมมชกะไปฉัน”

เขาไม่พอใจว่า “ทำไมจึงนิมนต์ภิกษุชั่วไปฉันภัตตาหารในบ้านเราเล่า” กลับไป บ้านแล้วสั่งหญิงรับใช้ว่า “แม่สาวใช้ พรุ่งนี้ เจ้าจงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตูแล้วเอาปลายข้าวกับน้ำผักดองถวายภิกษุผู้มาฉันภัตตาหารนะ”

หญิงรับใช้รับคำว่า “ได้เจ้าค่ะ”

วันเดียวกันนั้น พระเมตติยะและพระภุมมชกะกล่าวกันว่า “คุณ เมื่อวานนี้ เราได้รับนิมนต์ไปฉันภัตตาหารในเรือนคหบดี พรุ่งนี้ คหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดี พร้อมด้วยบุตรภรรยา ก็จักมายืนอังคาสเราอยู่ใกล้ ๆ คนอื่นถามถึงความต้องการ ข้าวสุก ถามถึงความต้องการกับข้าว ถามถึงความต้องการน้ำมัน ถามถึงความต้องการแกงอ่อม” เพราะความดีใจนั้น พอตกกลางคืน ท่านทั้งสองจึงจำวัดหลับไม่เต็มที่ ครั้นเวลาเช้า ครองอันตรวาสก ถือบาตรและจีวรเดินไปถึงนิเวศน์ของคหบดี

หญิงรับใช้มองเห็นพระเมตติยะและพระภุมมชกะเดินมาแต่ไกล จึงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตูกล่าวนิมนต์ว่า “พระคุณเจ้า นิมนต์นั่งเถิด เจ้าค่ะ”

พระเมตติยะและพระภุมมชกะคิดว่า “เขาคงนิมนต์ให้พวกเรานั่งรอที่ซุ้มประตูจนกว่าภัตตาหารจะเสร็จ” ขณะนั้นหญิงรับใช้นำปลายข้าวกับน้ำผักดองไปถวายกล่าวว่า “พระคุณเจ้านิมนต์ฉันเถิด เจ้าค่ะ”

ท่านทั้งสองกล่าวว่า “น้องหญิง พวกอาตมารับนิมนต์มาฉันนิตยภัต”

หญิงรับใช้ตอบว่า “ทราบเจ้าค่ะว่าท่านเป็นพระรับนิมนต์มาฉันนิตยภัต แต่เมื่อวานนี้คหบดีสั่งไว้ว่า “แม่สาวใช้ พรุ่งนี้ เจ้าจงจัดอาสนะไว้ที่ซุ้มประตูแล้วเอาปลายข้าวกับน้ำผักดองถวายภิกษุผู้มาฉันภัตตาหารนะ” นิมนต์ฉันเถิด เจ้าค่ะ”

พระเมตติยะและพระภุมมชกะปรึกษากันว่า “เมื่อวานนี้เอง คหบดีผู้ชอบถวายอาหารอย่างดีไปหาพระทัพพมัลลบุตรถึงอาราม สงสัยพวกเราคงถูกพระทัพพมัลลบุตรทำลายต่อหน้าคหบดีเป็นแน่” เพราะความเสียใจ ท่านทั้งสองจึงฉันภัตตาหารไม่ได้สมใจ ครั้นกลับจากบิณฑบาตหลังจากฉันเสร็จแล้ว ถึงอาราม เก็บบาตรและจีวรแล้วใช้ผ้าสังฆาฏิรัดเข่า นั่งภายนอกซุ้มประตูอาราม นิ่งอั้น เก้อเขิน คอตก ก้มหน้า ซบเซา ไม่พูดจา

ภิกษุณีเมตติยาใส่ความพระทัพพมัลลบุตร

ครั้งนั้น ภิกษุณีเมตติยาเข้าไปหาพระเมตติยะและพระภุมมชกะถึงที่พัก ครั้นถึงแล้วได้กล่าวกับพระเมตติยะและพระภุมมชกะดังนี้ว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันไหว้เจ้าค่ะ”

เมื่อเธอกล่าวอย่างนั้น พระเมตติยะและภุมมชกะก็ไม่พูดด้วย

แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ภิกษุณีเมตติยากล่าวกับพระเมตติยะและพระภุมมชกะว่า “ดิฉันไหว้ เจ้าค่ะ”

แม้ครั้งที่ ๓ พระเมตติยะและพระภุมมชกะก็ไม่ยอมพูดด้วย

ภิกษุณีเมตติยากล่าวต่อไปว่า “ดิฉันทำผิดอย่างไรต่อพระคุณเจ้า ทำไม พระคุณเจ้าจึงไม่ยอมพูดกับดิฉัน”

ภิกษุทั้งสองตอบว่า “จริงอย่างนั้นแหละ น้องหญิง พวกเราถูกพระทัพพมัลลบุตรเบียดเบียน เธอยังเพิกเฉยอยู่ได้”

ภิกษุณีเมตติยาถามว่า “ดิฉันจะช่วยได้อย่างไร เจ้าค่ะ”

ภิกษุทั้งสองตอบว่า “ถ้าเธอเต็มใจช่วย วันนี้แหละพระผู้มีพระภาคต้องให้พระทัพพมัลลบุตรสึก”

ภิกษุณีเมตติยาถามว่า “พระคุณเจ้า ดิฉันจะทำอย่างไร จะช่วยได้ด้วยวิธีไหน”

ภิกษุทั้งสองตอบว่า “มาเถิด น้องหญิง เธอจงเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้ว จงกราบทูลพระผู้มีพระภาคอย่างนี้ว่า “พระพุทธเจ้าข้า เรื่องนี้ ไม่สมควร ไม่เหมาะสม ทิศที่เคยปลอดภัยก็กลับมีภัย ทิศที่ไม่เคยมีเสนียดจัญไรก็ กลับมีเสนียดจัญไร ทิศที่ไม่เคยมีอุปัททวะก็กลับมีอุปัททวะ ในที่ที่ไม่เคยมีลมก็กลับมีลมแรง น้ำก็ดูเป็นเหมือนน้ำร้อนขึ้นมา หม่อมฉันถูกพระทัพพมัลลบุตรข่มขืน”

ภิกษุณีเมตติยารับคำของพระเมตติยะและพระภุมมชกะแล้วจึงเข้าไปเฝ้าพระผู้มี พระภาค ถึงที่ประทับ ครั้นถึงแล้ว ได้ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคแล้วยืนอยู่ ณ ที่ สมควรได้กราบทูลพระผู้

มีพระภาค ดังนี้ว่า “เรื่องนี้ไม่สมควร ไม่เหมาะสม ทิศที่เคยปลอดภัยก็กลับมีภัย ทิศที่ไม่เคยมีเสนียดจัญไรก็กลับมีเสนียดจัญไร ทิศที่ไม่เคยมีอุปัททวะก็กลับมีอุปัททวะ ในที่ที่ไม่เคยมีลมก็กลับมีลมแรง น้ำก็ดูเป็นเหมือนน้ำร้อนขึ้นมา หม่อมฉันถูกพระทัพพมัลลบุตรข่มขืน”

ทรงประชุมสงฆ์สอบถาม

[๑๙๓] ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาครับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า “ทัพพะ เธอจำได้ไหมว่าได้ทำตามที่ภิกษุณี นี่กล่าวหา”

ท่านพระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคย่อมทรง ทราบว่าข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร”

แม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ พระผู้มีพระภาคได้ตรัสถามท่านพระทัพพมัลลบุตรว่า “ทัพพะ เธอจำได้ไหมว่าได้ทำตามที่ภิกษุณีนี่กล่าวหา” พระทัพพมัลลบุตรก็กราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคย่อมทรงทราบว่า ข้าพระพุทธเจ้าเป็นอย่างไร”

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “ทัพพะ บัณฑิตย่อมไม่แก้คำกล่าวหาอย่างนี้ ถ้าเธอทำก็จงบอกว่าทำ ถ้าเธอไม่ได้ทำ ก็จงบอกว่าไม่ได้ทำ”

พระทัพพมัลลบุตรกราบทูลว่า “พระพุทธเจ้าข้า ตั้งแต่เกิดมา ข้าพระพุทธเจ้าไม่รู้จักการเสพเมถุนธรรมแม้ในความฝัน ไม่จำต้องกล่าวถึงเมื่อตอนตื่นอยู่”

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมารับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอย่างนั้นเธอทั้งหลายจงให้นางภิกษุณีเมตติยาสึก จงสอบถามภิกษุเหล่านี้” แล้ว เสด็จจากที่ประทับเข้าพระวิหาร

หลังจากนั้น ภิกษุทั้งหลายจึงให้นางภิกษุณีเมตติยาสึก แต่พระเมตติยะและ พระภุมมชกะได้แจ้งภิกษุทั้งหลายว่า “ท่านทั้งหลายอย่าให้นางภิกษุณีเมตติยาสึกเลย นางไม่มีความผิด พวกกระผมโกรธ ไม่พอใจ ต้องการให้พระทัพพมัลลบุตรพ้นจาก พรหมจรรย์ จึงชักจูงนาง”

ภิกษุทั้งหลายกล่าวว่า “ท่านทั้งหลาย พวกท่านใส่ความพระทัพพมัลลบุตร ด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูลหรือ”

บรรดาภิกษุผู้มักน้อยพากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนพระเมตติยะและพระภุมมชกะจึงใส่ความท่านพระทัพพมัลลบุตรด้วยด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูลเล่า” แล้วจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลแด่พระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุ เมตติยะและภิกษุภุมมชกะใส่ความทัพพมัลลบุตรด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า” ฯลฯ

ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถา รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้สติวินัยแก่ทัพพมัลลบุตรผู้ถึงความไพบูลย์แห่ง สติแล้ว”

วิธีให้สติวินัยและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สติวินัยอย่างนี้ คือ ภิกษุทัพพมัลลบุตรนั้น พึงเข้า ไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่ง กระโหย่ง ประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ ภิกษุเมตติยะและภิกษุภุมมชกะ เหล่านี้ ใส่ความกระผมด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล กระผมนั้นถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ว่า “ท่านผู้เจริญ ภิกษุเมตติยะและภิกษุภุมมชกะเหล่านี้ใส่ ความกระผมด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล กระผมนั้นถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์”

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๙๔] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเมตติยะและภิกษุภุมมชกะเหล่านี้ใส่ความท่านพระทัพพมัลลบุตรด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล ท่านพระทัพพมัลลบุตร เป็นผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงให้สติวินัยแก่ท่านพระทัพพมัลลบุตรผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเมตติยะและภิกษุภุมมชกะเหล่านี้ ใส่ความท่านพระทัพพมัลลบุตรด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล ท่านพระทัพพมัลลบุตรเป็นผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์ สงฆ์ให้สติวินัยแก่ท่านพระทัพพมัลลบุตรผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้สติวินัยแก่ท่านพระทัพพมัลลบุตรผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็น ด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุเมตติยะและภิกษุภุมมชกะเหล่านี้ ใส่ความท่านพระทัพพมัลลบุตรด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล ท่านพระทัพพมัลลบุตรเป็นผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์ สงฆ์ให้สติวินัยแก่ท่านพระทัพพมัลลบุตร ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้สติวินัยแก่ท่านพระทัพพมัลลบุตรผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

สติวินัย สงฆ์ให้แล้วแก่ท่านพระทัพพมัลลบุตร ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

การให้สติวินัยที่ชอบธรรม ๕ อย่าง

[๑๙๕] ภิกษุทั้งหลาย การให้สติวินัยที่ชอบธรรมมี ๕ อย่างนี้ คือ

๑. ภิกษุเป็นผู้บริสุทธิ์ ไม่ต้องอาบัติ ๒. ผู้อื่นโจทภิกษุนั้น
๓. ภิกษุนั้นขอ ๔. สงฆ์ให้สติวินัยแก่ภิกษุนั้น

๕. สงฆ์พร้อมเพรียงกันโดยธรรมให้
ภิกษุทั้งหลาย การให้สติวินัยที่ชอบธรรมมี ๕ อย่างนี้แล

สติวินัย จบ

๓. อมูฬหวินัย
ว่าด้วยระงับอธิกรณ์โดยยกประโยชน์ให้ว่าต้องอาบัติในขณะเป็นบ้า
เรื่องพระคัคคะ

[๑๙๖] สมัยนั้น พระคัคคะวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโจทพระคัคคะด้วยอาบัติที่ท่านผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดเป็นอาจิณว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้”

ท่านพระคัคคะกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว ผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะ เป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว”

ภิกษุทั้งหลาย แม้ท่านพระคัคคะกล่าวอยู่อย่างนั้น ก็ยังโจททำนอยู่นั่นเองว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้”

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉนภิกษุทั้งหลายจึงได้โจททำนพระคัคคะ ด้วยอาบัติที่ท่านผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดเป็นอาจิณว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ท่าน พระคัคคะกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว ผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่ควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ผมหลง ได้ทำ สิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลายแม้ท่านกล่าวอยู่อย่างนั้น ก็ยังโจททำนอยู่นั่นเองว่า “ท่าน ต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” แล้วนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุ ทั้งหลายโจทภิกษุคัคคะ ฯลฯ จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคทรงตำหนิ ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถา แล้วรับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุคัคคะผู้หายวิกลจริตแล้ว”

วิธีให้อมูฬหวินัยและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้อมูฬหวินัยอย่างนี้ คือ ภิกษุคัคคะนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่งประนมมือ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว กระผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโจทกระผมด้วยอาบัติที่กระผมผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมายว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” กระผมกล่าว กับภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว กระผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย กระผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ กระผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลายแม้กระผมกล่าว อยู่อย่างนี้ ก็ยังโจทกระผมอยู่นั่นเองว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปาน นี้” ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นหายหลงแล้ว ขออมูฬหวินัยกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว กระผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโจทกระผม ด้วยอาบัติที่กระผมผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมายแล้วว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็น ปานนี้” กระผมกล่าวกับภิกษุเหล่านั้นอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมวิกลจริต มี จิตแปรปรวนเสียแล้ว กระผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย กระผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ กระผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลายแม้กระผมกล่าวอยู่อย่างนี้ ก็ยังโจทกระผมอยู่ตามเดิมว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติ เห็นปานนี้” ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นหายวิกลจริตแล้ว ขออมูฬหวินัยกับสงฆ์”

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๑๙๗] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุคัคคะนี้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ท่านวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโจท ภิกษุคัคคะด้วยอาบัติที่ท่านผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมายว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ท่านกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว กระผมนั้นวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย กระผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ กระผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลายแม้ท่านกล่าวอยู่อย่างนี้ ก็ยังโจททำนอยู่ตามเดิมว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จง

ระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ท่านหายวิกล จริตแล้วขออมูฬหวินัยกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว สงฆ์พึงให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุคัคคะ ผู้หายวิกลจริตแล้ว นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุคัคคะนี้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ท่าน วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโจทภิกษุคัคคะ ด้วยอาบัติที่ท่านผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะ เป็นอาจิณมากมายว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ท่านกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวนเสียแล้ว กระผมนั้น วิกล- จริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย กระผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ กระผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลายแม้ท่านกล่าวอยู่อย่างนั้น ก็ยังโจทท่านอยู่อย่างนี้ว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ท่านหายวิกลจริตแล้ว ขอ อมูฬหวินัยกับสงฆ์ สงฆ์ให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุคัคคะผู้หายวิกลจริตแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุคัคคะผู้หายวิกลจริตแล้ว ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

อมูฬหวินัย สงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุคัคคะผู้หายวิกลจริตแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

อมูฬหวินัยไม่ชอบธรรม ๓ กรณี

[๑๙๘] ภิกษุทั้งหลาย การให้อมูฬหวินัย ไม่ชอบธรรม ๓ หมวด ชอบธรรม ๓ หมวดนี้ การให้อมูฬหวินัย ไม่ชอบธรรม ๓ หมวด เป็นไฉน

หมวดที่ ๑

ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติ สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้นว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ภิกษุนั้นกำลังระลึก กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมต้องอาบัติแล้ว แต่ระลึกอาบัติเห็นปานนี้ไม่ได้” สงฆ์ให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุนั้น การให้อมูฬหวินัยไม่ชอบธรรม

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติ สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้นว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ภิกษุนั้นระลึกได้จึงกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมระลึกได้เหมือนความฝัน” สงฆ์ให้อมูฬห-วินัยแก่ภิกษุนั้น การให้อมูฬหวินัยไม่ชอบธรรม

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุต้องอาบัติ สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้นว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ภิกษุนั้นหายวิกลจริตแล้ว แต่ยังทำเป็น

วิกลจริตว่า “ผมก็ทำอย่างนี้ ท่านทั้งหลายก็ทำอย่างนี้ สิ่งนี้ควรแก่ผม สิ่งนี้ควรแม้แก่ท่านทั้งหลาย” สงฆ์ให้อมูฬวินัยแก่ภิกษุนั้น การให้อมูฬหวินัยไม่ชอบธรรม

การให้อมูฬหวินัยไม่ชอบธรรม ๓ หมวดเหล่านี้

อมูฬหวินัยชอบธรรม ๓ กรณี

หมวดที่ ๑

[๑๙๙] การให้อมูฬหวินัยชอบธรรม ๓ หมวด เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย ก็ในกรณีนี้ ภิกษุวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ภิกษุนั้นผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าว ด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุ นั้นว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ภิกษุนั้นระลึกไม่ได้จึงกล่าว อย่างนี้ว่า “ท่าน ผมต้องอาบัติแล้ว แต่ระลึกอาบัติเห็นปานนี้ไม่ได้” สงฆ์ให้อมูฬห-วินัยแก่ภิกษุนั้น การให้อมูฬหวินัยชอบธรรม

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุที่วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ภิกษุนั้นผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้นว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ภิกษุนั้น ระลึกไม่ได้จึงกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมระลึกได้เหมือนความฝัน” สงฆ์ให้อมูฬหวินัย แก่ภิกษุนั้น การให้อมูฬหวินัยชอบธรรม

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ภิกษุนั้นผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือ ภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้นว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ภิกษุนั้น ยังวิกลจริตอยู่ ทำเป็นวิกลจริตว่า “ผมก็ทำอย่างนี้ แม้ท่านทั้งหลายก็ทำอย่างนี้ สิ่งนี้ควรแม้แก่ผม สิ่งนี้ควรแม้แก่ท่านทั้งหลาย” สงฆ์ให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุนั้น การ ให้อมูฬหวินัยชอบธรรม

การให้อมูฬหวินัยชอบธรรม ๓ หมวดเหล่านี้

อมูฬหวินัย จบ

๔. ปฏิญญาตกรณะ
ว่าด้วยระงับอธิกรณ์ตามคำรับของจำเลย
เรื่องพระฉัพพัคคีย์

[๒๐๐] สมัยนั้น พวกภิกษุฉัพพัคคีย์ลงโทษภิกษุทั้งหลายโดยมิได้ปฏิญญา คือ ลงตัชชนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรมบ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พวกภิกษุฉัพพัคคีย์จึงลงโทษภิกษุทั้งหลายโดยมิได้ปฏิญญาเล่า คือ ลงตัชชนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรมบ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

ทรงสอบถาม

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ฯลฯ จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาค ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถารับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงลงโทษภิกษุทั้งหลายโดยมิได้ปฏิญญา คือ ลงตัชชนียกรรมบ้าง นิยสกรรมบ้าง ปัพพาชนียกรรมบ้าง ปฏิสารณียกรรมบ้าง อุกเขปนียกรรมบ้าง รูปใดลง ต้องอาบัติทุกกฏ”

ปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

[๒๐๑] ภิกษุทั้งหลาย ปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรมอย่างนี้ ที่ชอบธรรมอย่างนี้

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิญญากรณะที่ไม่ชอบธรรม เป็นอย่างไร

คือ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้นว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติสังฆาทิเสส” สงฆ์ปรับอาบัติสังฆาทิเสสภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่า ปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติปาราชิก ฯลฯ ผมต้องอาบัติถุลลัจจัย” สงฆ์ปรับอาบัติถุลลัจจัยภิกษุนั้น (การปรับ อย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติปาจิตตีย์” สงฆ์ปรับอาบัติปาจิตตีย์ภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติปาฏิเทสนียะ” สงฆ์ปรับอาบัติปาฏิเทสนียะภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติทุกกฏ” สงฆ์ปรับอาบัติทุกกฏภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติปาราชิก ผมต้องอาบัติทุพภาสิต” สงฆ์ปรับอาบัติทุพภาสิตภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ อาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ อาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ อาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ อาบัติทุกกฏ ฯลฯ

ภิกษุต้องอาบัติทุพภาสิต สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติทุพภาสิต” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติทุพภาสิต ผมต้องอาบัติปาราชิก” สงฆ์ปรับอาบัติปาราชิกภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติทุพภาสิต สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติทุพภาสิต” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมมิได้ต้องอาบัติทุพภาสิต ผมต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ อาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ อาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ อาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ อาบัติทุกกฏ” สงฆ์ปรับอาบัติทุกกฏภิกษุนั้น (การปรับ อย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล ปฏิญญาตกรณะที่ไม่ชอบธรรม

ปฏิญญาตกรณะที่ชอบธรรม

ภิกษุทั้งหลาย ปฏิญญาตกรณะที่ชอบธรรม เป็นอย่างไร

คือ ภิกษุต้องอาบัติปาราชิก สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้นว่า “ท่านต้องอาบัติปาราชิก” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ถูกละท่าน ผมต้องอาบัติปาราชิก” สงฆ์ปรับอาบัติปาราชิกภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ชอบธรรม

ภิกษุต้องอาบัติสังฆาทิเสส ฯลฯ อาบัติถุลลัจจัย ฯลฯ อาบัติปาจิตตีย์ ฯลฯ อาบัติปาฏิเทสนียะ ฯลฯ อาบัติทุกกฏ ฯลฯ

ภิกษุต้องอาบัติทุพภาสิต สงฆ์หรือภิกษุมากรูป หรือภิกษุรูปเดียวโจทภิกษุนั้น ว่า “ท่านต้องอาบัติทุพภาสิต” ภิกษุนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ถูกละท่าน ผมต้องอาบัติ ทุพภาสิต” สงฆ์ปรับอาบัติทุพภาสิตภิกษุนั้น (การปรับอย่างนี้) ชื่อว่าปฏิญญาตกรณะที่ชอบธรรม

ภิกษุทั้งหลาย อย่างนี้แล ปฏิญญาตกรณะที่ชอบธรรม

ปฏิญญาตกรณะ จบ

๕. เยภุยยสิกา
ว่าด้วยระงับอธิกรณ์ตามเสียงข้างมาก
เรื่องภิกษุหลายรูป

[๒๐๒] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายเป็นผู้บาดหมาง ทะเลาะวิวาทกัน ในท่าม กลางสงฆ์ กล่าวทิ่มแทงกันและกันด้วยหอกคือปากอยู่ ไม่อาจระงับอธิกรณ์นั้นได้

ภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนั้นไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระงับอธิกรณ์เห็นปานนี้ ด้วยเยภุยยสิกา สงฆ์พึงแต่งตั้งภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๕ ให้เป็นผู้ให้จับสลาก คือ

๑. ไม่ลำเอียงเพราะชอบ ๒. ไม่ลำเอียงเพราะชัง

๓. ไม่ลำเอียงเพราะหลง ๔. ไม่ลำเอียงเพราะกลัว

๕. รู้จักสลากที่จับแล้วและยังมิได้จับ

วิธีแต่งตั้งและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงแต่งตั้งภิกษุผู้ให้จับสลากอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงขอให้ภิกษุรับ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

[๒๐๓] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงแต่งตั้งภิกษุ ชื่อนี้ให้เป็นผู้ให้จับสลาก นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์แต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ให้เป็นผู้ให้จับสลากแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ให้เป็นผู้ให้จับสลาก ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์แต่งตั้งให้เป็นผู้ให้จับสลากแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

การจับสลากที่ไม่ชอบธรรม ๑๐ อย่าง

[๒๐๔] ภิกษุทั้งหลาย การจับสลากที่ไม่ชอบธรรม ๑๐ อย่าง ที่ชอบธรรม ๑๐ อย่างเหล่านี้

การจับสลากที่ไม่ชอบธรรม ๑๐ อย่าง เป็นไฉน คือ

๑.	อธิกรณ์เป็นเรื่องเล็กน้อย	๒.	ไม่ลุกลามไปไกล
๓.	ภิกษุพวกนั้นระลึกไม่ได้เอง และพวกอื่นก็ให้ระลึกไม่ได้	๔.	รู้ว่า อธรรมวาทีมากกว่า
๕.	รู้ว่า ไฉนอธรรมวาทีพึงมีมากกว่า	๖.	รู้ว่า สงฆ์จักแตกกัน
๗.	รู้ว่า ไฉนสงฆ์พึงแตกกัน	๘.	อธรรมวาทีภิกษุจับโดยไม่ชอบธรรม
๙.	อธรรมวาทีภิกษุแบ่งพวกกันจับ	๑๐.	ไม่จับตามความเห็น

การจับสลากที่ไม่ชอบธรรม ๑๐ อย่าง เหล่านี้

การจับสลากที่ชอบธรรม ๑๐ อย่าง

การจับสลากที่ชอบธรรม ๑๐ อย่าง เป็นไฉน คือ

๑.	อธิกรณ์ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย	๒.	ลุกลามไปไกล
๓.	ภิกษุพวกนั้นระลึกได้เอง และพวกอื่นก็ให้ระลึกได้	๔.	รู้ว่า ธรรมวาทีมากกว่า

๕. รู้ว่า ไฉนธรรมวาทีพึงมีมากกว่า ๖. รู้ว่า สงฆ์จักไม่แตกกัน
๗. รู้ว่า ไฉนสงฆ์ไม่พึงแตกกัน ๘. ธรรมวาทีภิกษุจับโดยชอบธรรม
๙. ธรรมวาทีภิกษุพร้อมเพรียงกันจับ ๑๐. จับตามความเห็น
การจับสลากที่ชอบธรรม ๑๐ อย่าง เหล่านี้

เยภุยยสิกา จบ

๖. ตัสสปาปิยสิกา
ว่าด้วยระงับอธิกรณ์โดยการลงโทษแก่ผู้ทำผิด
เรื่องพระอุปวาหะ

[๒๐๕] สมัยนั้น พระอุปวาหะถูกซักถามอาบัติในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ เอาเรื่องหนึ่งมากล่าวกลบเกลื่อนอีกเรื่องหนึ่ง กล่าวเท็จทั้งที่รู้

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พระอุปวาหะถูกซักถามอาบัติในท่ามกลางสงฆ์ จึงได้ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ เอาเรื่องหนึ่งมากล่าวกลบเกลื่อนอีกเรื่องหนึ่ง กล่าวเท็จทั้งที่รู้เล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุอุปวาหะถูกซักถามอาบัติในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ เอาเรื่อง หนึ่งมากล่าวกลบเกลื่อนอีกเรื่องหนึ่ง กล่าวเท็จทั้งที่รู้ จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิ ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถา รับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น สงฆ์จงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุอุปวาหะ”

วิธีลงตัสสปาปิยสิกากรรมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมอย่างนี้ คือเบื้องต้นพึงโจทภิกษุ อุปวาหะก่อน ครั้นแล้วพึงให้ภิกษุอุปวาหะนั้นให้การแล้วพึงปรับอาบัติ ภิกษุผู้ฉลาด สามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

[๒๐๖] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุปวาหะนี้ถูกซักถามอาบัติ ในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ เอาเรื่องหนึ่งมากล่าวกลบเกลื่อน อีกเรื่องหนึ่ง กล่าวเท็จทั้งที่รู้ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุ อุปวาหะ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุอุปวาหะนี้ถูกซักถามอาบัติในท่ามกลาง สงฆ์ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ เอาเรื่องหนึ่งมากล่าวกลบเกลื่อนอีกเรื่องหนึ่ง กล่าวเท็จทั้งที่รู้ สงฆ์

ลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุอุปวาหะแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุอุปวาหะ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใด ไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ตัสสปาปิยสิกากรรม สงฆ์ลงแล้วแก่ภิกษุอุปวาหะ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้น จึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้"

ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ชอบธรรม ๕ อย่าง

[๒๐๗] ภิกษุทั้งหลาย การลงตัสสปาปิยสิกากรรมชอบธรรม ๕ อย่างนี้ คือ

๑. ภิกษุเป็นผู้ไม่สะอาด ๒. เป็นอลัชชี

๓. เป็นผู้ถูกโจท ๔. สงฆ์ลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุนั้น

๕. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลงโดยธรรม

ภิกษุทั้งหลาย การลงตัสสปาปิยสิกากรรมชอบธรรม ๕ อย่างนี้แล

อธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยตัสสปาปิยสิกากรรมที่ไม่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๒๐๘] ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรม ไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ลงลับหลัง ๒. ลงโดยไม่สอบถามก่อน

๓. ลงโดยมิได้ปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล เป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี คือ

๑. ไม่ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยไม่ชอบธรรม

๓. สงฆ์แบ่งพวกกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล เป็นกรรมไม่ชอบด้วยธรรม เป็นกรรมไม่ชอบด้วยวินัย และระงับไม่ดี

อธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

ธัมมกัมมทวาทสกะ

ว่าด้วยตัสสปาปิยสิกากรรมที่ชอบธรรม ๑๒ หมวด

หมวดที่ ๑

[๒๐๙] ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ลงต่อหน้า ๒. ลงโดยสอบถามก่อน

๓. ลงตามปฏิญญา

ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล เป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดีแล้ว

ฯลฯ

หมวดที่ ๑๒

ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ แม้อื่นอีก เป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดีแล้ว คือ

๑. ปรับอาบัติก่อนแล้วจึงลง ๒. ลงโดยธรรม

๓. สงฆ์พร้อมเพรียงกันลง

ภิกษุทั้งหลาย ตัสสปาปิยสิกากรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล เป็นกรรมชอบด้วยธรรม เป็นกรรมชอบด้วยวินัย และระงับดีแล้ว

ธัมมกัมมทวาทสกะ จบ

อากังขมานฉักกะ

ว่าด้วยสงฆ์มุ่งหวังที่จะลงตัสสปาปิยสิกากรรม ๖ หมวด

หมวดที่ ๑

[๒๑๐] ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ คือ

๑. เป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ทำความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. โง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. อยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวัง พึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์ ๓ เหล่านี้แล (๑)

หมวดที่ ๒

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วย องค์ ๓ แม้อื่นอีก คือ

๑. เป็นผู้มีสีลวิบัติในอธิสีล ๒. เป็นผู้มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. เป็นผู้มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย ฯลฯ เหล่านี้แล (๒)

หมวดที่ ๓

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วย องค์ ๓ แม้อื่นอีก คือ

๑. กล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. กล่าวติเตียนพระธรรม

๓. กล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุผู้ประกอบด้วย องค์ ๓ เหล่านี้แล (๓)

หมวดที่ ๔

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุ ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้ก่อความบาดหมาง ก่อความทะเลาะ ก่อความวิวาท ก่อความอื้อฉาว ก่ออธิกรณ์ในสงฆ์

๒. รูปหนึ่งโง่เขลา ไม่ฉลาด มีอาบัติมาก ต้องอาบัติกำหนดไม่ได้

๓. รูปหนึ่งอยู่คลุกคลีกับคฤหัสถ์ด้วยการคลุกคลีกับคฤหัสถ์ที่ไม่สมควร

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรม แก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่า นี้แล (๔)

หมวดที่ ๕

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งเป็นผู้มีสีลวิบัติในอธิสีล

๒. รูปหนึ่งเป็นผู้มีอาจารวิบัติในอัชฌาจาร

๓. รูปหนึ่งเป็นผู้มีทิฏฐิวิบัติในอติทิฏฐิ

ภิกษุทั้งหลาย ฯลฯ รูปเหล่านี้แล (๕)

หมวดที่ ๖

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุอื่นอีก ๓ รูป คือ

๑. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระพุทธเจ้า ๒. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระธรรม

๓. รูปหนึ่งกล่าวติเตียนพระสงฆ์

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์เมื่อมุ่งหวังพึงลงตัสสปาปิยสิกากรรม แก่ภิกษุ ๓ รูปเหล่านี้แล (๖)

อากังขมานฉักกะ จบ

อัฏฐารสวัตตะ

ว่าด้วยวัตร ๑๘ ข้อในตัสสปาปิยสิกากรรม

[๒๑๑] ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ถูกสงฆ์ลงตัสสปาปิยสิกากรรมแล้ว พึงประพฤติ โดยชอบ การประพฤติโดยชอบในเรื่องนั้นดังนี้

๑. ไม่พึงให้อุปสมบท

๒. ไม่พึงให้นิสัย

๓. ไม่พึงใช้สามเณรอุปัฏฐาก

๔. ไม่พึงรับแต่งตั้งเป็นผู้สั่งสอนภิกษุณี

๕. แม้ได้รับแต่งตั้งแล้วก็ไม่พึงสั่งสอน

ฯลฯ

๑๘. ไม่พึงชักชวนกันก่อความทะเลาะ

ครั้งนั้น สงฆ์ได้ลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุอุปวาฬะแล้ว

ตัสสปาปิยสิกา จบ

๗. ติณวัตถารกะ

ว่าด้วยระงับอธิกรณ์โดยการประนีประนอม

เรื่องภิกษุก่อความวุ่นวาย

[๒๑๒] สมัยนั้น ภิกษุทั้งหลายบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายาม ทำด้วยกาย

ครั้งนั้น ภิกษุเหล่านั้นได้ปรึกษากันดังนี้ว่า “พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาท กันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วย วาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ พวกเราจะพึงปฏิบัติอย่างไรหนอ” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาค ให้ทรงทราบ

พุทธานุญาตให้ระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถารกะ

พระผู้มีพระภาครับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ พวกภิกษุบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะ เป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกภิกษุในหมู่นั้นปรึกษาอย่างนี้ว่า “พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิด สิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วย วาจาและพยายามทำด้วย กาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้” ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาต ให้ระงับอธิกรณ์เห็นปานนี้ด้วยติณวัตถารกะ”

วิธีระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถารกะและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอย่างนี้ ภิกษุทุก ๆ รูปพึงประชุมในที่แห่งเดียวกัน ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้า

พวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์ นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงระงับอธิกรณ์นี้ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ[๑] เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์[๒]

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้ฝ่าย ของตนทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่า

“ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและ พยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าท่านทั้งหลายพร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านทั้งหลาย และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลายและเพื่อประโยชน์แก่ตน”

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกันอีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศ ให้ฝ่ายของตนทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

“ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและ พยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าสงฆ์ พร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตนในท่ามกลาง สงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน”

[๒๑๓] ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกันอีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้ฝ่ายของตนทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้และอาบัติของตน ใน ท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้า

---

[๑] **อาบัติที่มีโทษหยาบ** คืออาบัติปาราชิกและอาบัติสังฆาทิเสส (วิ.อ. (บาลี) ๓/๒๑๓/๒๙๕)

[๒] **อาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์** คืออาบัติที่ต้องเพราะด่า, ขู่คฤหัสถ์และเพราะรับคำของคฤหัสถ์(แล้วไม่ทำตาม) (วิ.อ. (บาลี) ๓/๒๐๓/๒๙๕)

พวกเราจักปรับเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ข้าพเจ้าแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแสดงอาบัติเหล่านี้ของพวกเราในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อาบัติเหล่านี้ของพวกเรา เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ ข้าพเจ้าแสดงแล้วในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

[๒๑๔] ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกันอีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้และอาบัติของตนในท่าม กลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจา และพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์ นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ข้าพเจ้า แสดงอาบัติของท่านเหล่านี้และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแสดงอาบัติเหล่านี้ของพวกเราใน ท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อาบัติเหล่านี้ของพวกเรา เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ ข้าพเจ้าแสดงแล้วในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย ด้วยอาการอย่างนี้ ภิกษุเหล่านั้นเป็นผู้ออกแล้วจากอาบัติเหล่านั้น เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติเนื่องด้วยคฤหัสถ์ เว้นผู้เปิดเผยความเห็น เว้นผู้ไม่ได้อยู่ในที่นั้น”

ติณวัตถารกะ จบ

๘. อธิกรณะ

ว่าด้วยอธิกรณ์ ๔ อย่าง

เรื่องภิกษุและภิกษุณีวิวาทกัน

[๒๑๕] สมัยนั้น พวกภิกษุวิวาทกับพวกภิกษุณีบ้าง พวกภิกษุณีวิวาทกับพวกภิกษุบ้าง ฝ่ายพระฉันนะเข้าข้างพวกภิกษุณีแล้ววิวาทกับพวกภิกษุ ชักชวนพวกภิกษุให้ไปเข้าข้างภิกษุณี

บรรดาภิกษุผู้มักน้อย ฯลฯ พากันตำหนิ ประณาม โพนทะนาว่า “ไฉน พระฉันนะจึงได้เข้าข้างพวกภิกษุณี แล้ววิวาทกับพวกภิกษุ ชักชวนพวกภิกษุให้ไปเข้าข้างภิกษุณีเล่า” แล้วได้นำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ

พระผู้มีพระภาคทรงสอบถามว่า “ภิกษุทั้งหลาย ทราบว่า ภิกษุฉันนะเข้าข้างพวกภิกษุณีแล้ววิวาทกับพวกภิกษุ ชักชวนพวกภิกษุให้ไปเข้าข้างภิกษุณี จริงหรือ”

ภิกษุทั้งหลายทูลรับว่า “จริง พระพุทธเจ้าข้า”

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงตำหนิ ฯลฯ ครั้นทรงตำหนิแล้ว ฯลฯ ทรงแสดงธรรมีกถารับสั่งกับภิกษุทั้งหลายว่า “ภิกษุทั้งหลาย อธิกรณ์มี ๔ นี้ คือ

๑. วิวาทาธิกรณ์ ๒. อนุวาทาธิกรณ์
๓. อาปัตตาธิกรณ์ ๔. กิจจาธิกรณ์

๑. วิวาทาธิกรณ์

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น วิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย ย่อมวิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม
๒. นี้วินัย นี้มิใช่วินัย
๓. นี้ตถาคตภาษิตไว้ ตรัสไว้ นี้ตถาคตไม่ได้ภาษิตไว้ไม่ได้ตรัสไว้
๔. นี้จริยาวัตรที่ตถาคตได้ประพฤติมา นี้จริยาวัตรที่ตถาคตไม่ได้ประพฤติมา
๕. นี้ตถาคตทรงบัญญัติไว้ นี้ตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติไว้
๖. นี้อาบัติ นี้อนาบัติ
๗. นี้อาบัติเบา นี้อาบัติหนัก
๘. นี้อาบัติมีส่วนเหลือ นี้อาบัติไม่มีส่วนเหลือ
๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความกล่าวต่างกัน ความกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ การด่าทอในเรื่องนั้นใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์

๒. อนุวาทาธิกรณ์

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น อนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย ย่อมโจทภิกษุด้วยสีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้น อันใด นี้เรียกว่าอนุวาทาธิกรณ์

๓. อาปัตตาธิกรณ์

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น อาปัตตาธิกรณ์ เป็นไฉน

อาบัติทั้ง ๕ กอง ชื่ออาปัตตาธิกรณ์ อาบัติทั้ง ๗ กอง ชื่ออาปัตตาธิกรณ์ นี้เรียกว่าอาปัตตาธิกรณ์

๔. กิจจาธิกรณ์

ในอธิกรณ์ ๔ อย่างนั้น กิจจาธิกรณ์ เป็นไฉน

ความเป็นหน้าที่ ความเป็นกรณีย์แห่งสงฆ์ใด คือ (๑) อปโลกนกรรม (๒) ญัตติกรรม (๓) ญัตติทุติยกรรม (๔) ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์

อธิกรณ์ ๔ อย่าง จบ

มูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

[๒๑๖] อะไรเป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

มูลเหตุแห่งวิวาท ๖ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ อกุศลมูลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ กุศลมูลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

วิวาทมูล ๖[๑]

มูลเหตุแห่งวิวาท ๖ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ อะไรบ้าง

ภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. เป็นผู้มักโกรธ ผูกโกรธไว้ ภิกษุใด เป็นผู้มักโกรธ ผูกโกรธไว้ ภิกษุนั้น ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มี ความยำเกรงในพระสงฆ์อยู่และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรง ในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์ และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อวิวาทให้เกิดขึ้นในสงฆ์ ซึ่งเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่สุขแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่ประโยชน์แก่คนหมู่มาก เพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอทั้งหลายพิจารณาเห็นมูลแห่งการวิวาทเช่นนี้ ภายในหรือภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลายพึงพยายามเพื่อละมูลแห่งวิวาทที่เป็นบาปภายในหรือภายนอกนั้นแล ถ้าเธอทั้งหลายไม่พิจารณาเห็นมูล

---

[๑] วิ.ป. (ไทย) ๘/๒๗๒/๓๗๑-๓๗๒, องฺ.ฉกฺก. (ไทย) ๒๒/๓๖/๔๙๐-๔๙๒

แห่งวิวาทเช่นนี้ ภายในหรือภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลายพึงปฏิบัติเพื่อความยืดเยื้อ แห่งมูลเหตุแห่งวิวาทที่เป็น บาปนั้นแล การละมูลเหตุแห่งวิวาทที่เป็นบาปนั้นย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ ความยืดเยื้อแห่งมูลเหตุแห่งวิวาทที่เป็นบาปนั้น ย่อมมีต่อไปด้วยอาการอย่างนี้

๒. เป็นผู้ลบหลู่ตีเสมอท่าน ฯลฯ

๓. เป็นผู้มีปกติริษยา ตระหนี่ ฯลฯ

๔. เป็นผู้อวดดี เจ้ามายา ฯลฯ

๕. เป็นผู้มีความปรารถนาชั่ว เป็นมิจฉาทิฏฐิ ฯลฯ

๖. เป็นผู้ยึดมั่นทิฏฐิของตน มีความถือรั้น สละสิ่งที่ตนยึดมั่นได้ยาก ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใดเป็นผู้ยึดมั่นทิฏฐิของตน มีความถือรั้น สละสิ่งที่ตนยึดมั่นได้ยาก ภิกษุนั้นย่อมไม่มีความเคารพ ไม่มีความ ยำเกรงในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์ และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ไม่มีความเคารพ ไม่มีความ ยำเกรงในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์ และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการวิวาทให้เกิดขึ้นในสงฆ์ ซึ่งเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่สุขแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่ประโยชน์แก่คนหมู่มาก เพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอทั้งหลายพิจารณาเห็นมูลเหตุแห่งการวิวาทเช่นนี้ ภายในหรือภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลายพึงพยายามเพื่อละมูลเหตุแห่งวิวาทที่เป็นบาป ภายในหรือภายนอกนั้นแล ถ้าเธอทั้งหลาย ไม่พิจารณาเห็นมูลแห่งวิวาทเช่นนี้ ภายในหรือภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลาย พึงปฏิบัติเพื่อความยืดเยื้อแห่งมูลเหตุแห่งวิวาทที่เป็น บาปนั้นแล การละมูลแห่งวิวาทที่เป็นบาปนั้นแล ย่อมมีด้วยอาการ อย่างนี้ ความยืดเยื้อแห่งมูลเหตุแห่งวิวาทที่เป็นบาปนั้น ย่อมมีต่อไปด้วยอาการอย่างนี้

มูลแห่งการวิวาท ๖ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

อกุศลมูล ๓

อกุศลมูล ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย มีจิตโลภวิวาทกัน มีจิตโกรธ วิวาทกัน มีจิตหลงวิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม

๒. นี้วินัย นี้มิใช่วินัย

๓. นี้ตถาคตภาษิตไว้ ตรัสไว้ นี้ตถาคตไม่ได้ภาษิตไว้ไม่ได้ตรัสไว้

๔. นี้จริยาวัตรที่ตถาคตได้ประพฤติมา นี้จริยาวัตรที่ตถาคตไม่ได้ประพฤติมา

๕. นี้ตถาคตทรงบัญญัติไว้ นี้ตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติไว้

๖. นี้อาบัติ นี้อนาบัติ

๗. นี้อาบัติเบา นี้อาบัติหนัก

๘. นี้อาบัติมีส่วนเหลือ นี้อาบัติไม่มีส่วนเหลือ

๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

อกุศลมูล ๓ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

กุศลมูล ๓

กุศลมูล ๓ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย มีจิตไม่โลภวิวาทกัน มีจิตไม่โกรธวิวาทกัน มีจิตไม่หลงวิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม

ฯลฯ

๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

กุศลมูล ๓ อย่างนี้ เป็นมูลแห่งวิวาทาธิกรณ์

มูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

[๒๑๗] อะไรเป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

อนุวาทมูล ๖ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ อกุศลมูลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ กุศลมูลทั้ง ๓ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ แม้กายก็เป็นมูลแห่ง อนุวาทาธิกรณ์ แม้วาจาก็เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

อนุวาทมูล ๖

มูลแห่งการโจท ๖ อย่าง เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้มักโกรธ ผูกโกรธไว้ ภิกษุใดเป็นผู้มัก โกรธ ผูกโกรธไว้ ภิกษุนั้นไม่มีเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์อยู่ และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุที่ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์อยู่ และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์นั้น ย่อมยังการโจทกันให้เกิดในสงฆ์ การโจทย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่สุขแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่ประโยชน์แก่คนหมู่มาก เพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอทั้งหลายพิจารณาเห็นมูลแห่งการโจทเช่นนี้ ภายในหรือ ภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลายพึงพยายามเพื่อละมูลแห่งการโจทที่เป็นบาปภายใน หรือภายนอกนั้นแล ถ้าเธอทั้งหลายไม่พิจารณาเห็นมูลแห่งการโจทเช่นนี้ ภายในหรือภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลายพึงปฏิบัติเพื่อความยึดเยื้อ แห่งมูลเหตุแห่งการโจทที่เป็นบาปนั้นแล การละมูลเหตุแห่งการโจทที่เป็นบาปนั้นย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ ความยึดเยื้อแห่งมูลเหตุแห่งการโจทที่เป็นบาปนั้น ย่อมมีต่อไปด้วยอาการ อย่างนี้

เป็นผู้ลบหลู่ตีเสมอท่าน ฯลฯ

เป็นผู้มีปกติริษยา ตระหนี่ ฯลฯ

เป็นผู้อวดดี เจ้ามายา ฯลฯ

เป็นผู้มีความปรารถนาชั่ว เป็นมิจฉาทิฏฐิ ฯลฯ

เป็นผู้ยึดมั่นทิฏฐิของตน มีความถือรั้น สละสิ่งที่ตนยึดมั่นได้ยาก ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใดเป็นผู้ยึดมั่นทิฏฐิของตน มีความถือรั้น สละสิ่งที่ตนยึดมั่นได้ยาก ภิกษุนั้นย่อมไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความ ยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์ และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์ ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระศาสดา ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระธรรม ไม่มีความเคารพ ไม่มีความยำเกรงในพระสงฆ์ และไม่ทำสิกขาให้บริบูรณ์นั้น ย่อมก่อการโจทให้เกิดขึ้น ในสงฆ์ ซึ่งเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูลแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่สุขแก่คนหมู่มาก เพื่อไม่ใช่ ประโยชน์แก่คนหมู่มาก เพื่อไม่เกื้อกูล เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเธอทั้งหลายพิจารณาเห็นมูลเหตุแห่งการโจทเช่นนี้ ภายใน หรือภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลายพึงพยายามเพื่อละมูลเหตุแห่งการโจทที่เป็นบาป ภายในหรือภายนอกนั้นแล ถ้าเธอทั้งหลายไม่พิจารณาเห็นมูลแห่งการโจทเช่นนี้ ภายในหรือภายนอก ในข้อนั้น เธอทั้งหลายพึงปฏิบัติเพื่อความยึดเยื้อแห่งมูลเหตุ แห่งการโจทที่เป็นบาปนั้นแล การละมูลแห่งการโจทที่เป็นบาปนั้นแล ย่อมมีด้วยอาการอย่างนี้ ความยึดเยื้อแห่งมูลเหตุแห่งการโจทที่เป็นบาปนั้น ย่อมมีต่อไป ด้วยอาการอย่างนี้

มูลแห่งการโจทกัน ๖ อย่างเหล่านี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

อกุศลมูล ๓

อกุศลมูล ๓ อย่าง เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลายย่อมมีจิตโลภโจท ย่อมมีจิตโกรธโจท ย่อมมีจิตหลงโจทภิกษุ ด้วยสีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ อกุศลมูล ๓ อย่างเหล่านี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

กุศลมูล ๓

กุศลมูล ๓ อย่าง เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย ย่อมมีจิตไม่โลภโจท ย่อมมีจิตไม่โกรธโจท ย่อมมีจิตไม่หลงโจทภิกษุ ด้วยสีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรือ อาชีววิบัติ กุศลมูล ๓ อย่างเหล่านี้ เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

กาย

อนึ่ง กาย เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ในกรณีนี้ ภิกษุบางรูปเป็นผู้มีผิวพรรณน่ารังเกียจ ไม่น่าดู มีรูปร่างเล็ก มีอาพาธมาก เป็นคนบอด ง่อย กระจอก หรืออัมพาต ภิกษุทั้งหลายย่อมโจทภิกษุนั้น ด้วยกายใด กายนี้เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

วาจา

อนึ่ง วาจาเป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ในกรณีนี้ ภิกษุบางรูปเป็นคนพูดไม่ดี พูดไม่ชัด พูดระราน ภิกษุทั้งหลายย่อม โจทภิกษุนั้นด้วยวาจาใด วาจานี้เป็นมูลแห่งอนุวาทาธิกรณ์

มูลแห่งอาปัตตาธิกรณ์

[๒๑๘] อะไรเป็นมูลแห่งอาปัตตาธิกรณ์

สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่าง เป็นมูลแห่งอาปัตตาธิกรณ์ คือ

๑. อาบัติเกิดทางกาย ไม่ใช่ทางวาจา ไม่ใช่ทางจิตก็มี

๒. อาบัติเกิดทางวาจา ไม่ใช่ทางกาย ไม่ใช่ทางจิตก็มี

๓. อาบัติเกิดทางกายกับวาจา ไม่ใช่ทางจิตก็มี

๔. อาบัติเกิดทางกายกับจิต ไม่ใช่ทางวาจาก็มี

๕. อาบัติเกิดทางวาจากับจิต ไม่ใช่ทางกายก็มี

๖. อาบัติเกิดทางกายวาจากับจิตก็มี

สมุฏฐานแห่งอาบัติ ๖ อย่างเหล่านี้ เป็นมูลแห่งอาปัตตาธิกรณ์

มูลแห่งกิจจาธิกรณ์

[๒๑๙] อะไรเป็นมูลแห่งกิจจาธิกรณ์

สงฆ์เป็นมูลเดียวแห่งกิจจาธิกรณ์

[๒๒๐] วิวาทาธิกรณ์เป็นกุศล อกุศล หรืออัพยากฤต วิวาทาธิกรณ์เป็นกุศล ก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยากฤตก็มี

บรรดาวิวาทาธิกรณ์นั้น วิวาทาธิกรณ์ เป็นกุศล เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลายมีจิตเป็นกุศล วิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม

ฯลฯ

๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้นใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์เป็นกุศล

บรรดาวิวาทาธิกรณ์นั้น วิวาทาธิกรณ์เป็นอกุศล เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลายมีจิตเป็นอกุศล วิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม

ฯลฯ

๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้นใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์เป็นอกุศล

บรรดาวิวาทาธิกรณ์นั้น วิวาทาธิกรณ์เป็นอัพยากฤต เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลายมีจิตเป็นอัพยากฤต วิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม

ฯลฯ

๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท การกล่าวต่างกัน การกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้นใด นี้เรียกว่า วิวาทาธิกรณ์เป็นอัพยากฤต

[๒๒๑] อนุวาทาธิกรณ์ เป็นกุศล อกุศล หรืออัพยากฤต อนุวาทาธิกรณ์เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยากฤตก็มี

บรรดาอนุวาทาธิกรณ์นั้น อนุวาทาธิกรณ์ที่เป็นกุศล เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย เป็นผู้มีจิตเป็นกุศล ย่อมโจทภิกษุ ด้วยสีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตาม เพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้นใด นี้เรียกว่า อนุวาทาธิกรณ์เป็นกุศล

บรรดาอนุวาทาธิกรณ์นั้น อนุวาทาธิกรณ์ที่เป็นอกุศล เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย เป็นผู้มีจิตเป็นอกุศล ย่อมโจทภิกษุด้วยสีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้นใด นี้เรียกว่า อนุวาทาธิกรณ์เป็นอกุศล

บรรดาอนุวาทาธิกรณ์นั้น อนุวาทาธิกรณ์ที่เป็นอัพยากฤต เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลายเป็นผู้มีจิตเป็นอัพยากฤต ย่อมโจท ภิกษุด้วยสีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความเป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้นใด นี้เรียกว่า อนุวาทาธิกรณ์เป็นอัพยากฤต

[๒๒๒] อาปัตตาธิกรณ์เป็นอกุศล หรืออัพยากฤต อาปัตตาธิกรณ์เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยากฤตก็มี อาปัตตาธิกรณ์เป็นกุศลไม่มี

บรรดาอาปัตตาธิกรณ์นั้น อาปัตตาธิกรณ์ที่เป็นอกุศล เป็นไฉน

ภิกษุรู้อยู่ เข้าใจอยู่ จงใจ ฝ่าฝืน ล่วงละเมิดอาบัติใด นี้เรียกว่า อาปัตตาธิกรณ์ เป็นอกุศล

บรรดาอาปัตตาธิกรณ์นั้น อาปัตตาธิกรณ์ที่เป็นอัพยากฤต เป็นไฉน

ภิกษุไม่รู้ ไม่เข้าใจ ไม่จงใจ ไม่ฝ่าฝืน ล่วงละเมิดอาบัติใด นี้เรียกว่า อาปัตตาธิกรณ์ เป็นอัพยากฤต

[๒๒๓] กิจจาธิกรณ์เป็นกุศล อกุศล หรืออัพยากฤต กิจจาธิกรณ์เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยากฤตก็มี

บรรดากิจจาธิกรณ์นั้น กิจจาธิกรณ์ที่เป็นกุศล เป็นไฉน

สงฆ์มีจิตเป็นกุศล ทำกรรมใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์เป็นกุศล

บรรดากิจจาธิกรณ์นั้น กิจจาธิกรณ์ที่เป็นอกุศล เป็นไฉน

สงฆ์มีจิตเป็นอกุศล ทำกรรมใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์เป็นอกุศล

บรรดากิจจาธิกรณ์นั้น กิจจาธิกรณ์ที่เป็นอัพยากฤต เป็นไฉน

สงฆ์มีจิตเป็นอัพยากฤต ทำกรรมใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้เรียกว่า กิจจาธิกรณ์เป็นอัพยากฤต

วิวาทาธิกรณ์

[๒๒๔] วิวาทเป็นวิวาทาธิกรณ์ วิวาทไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาท เป็นอธิกรณ์ด้วยเป็นวิวาทด้วย หรือวิวาทเป็นวิวาทาธิกรณ์ก็มี วิวาทไม่เป็นอธิกรณ์ ก็มี อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาทก็มี เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วยก็มี

บรรดาวิวาทนั้น วิวาทที่เป็นวิวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย ย่อมวิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม

ฯลฯ

๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

ความบาดหมาง ความทะเลาะ ความแก่งแย่ง ความวิวาท ความกล่าวต่างกัน ความกล่าวโดยประการอื่น การพูดเพื่อความกลัดกลุ้มใจ ความหมายมั่นในเรื่องนั้นใด นี้ชื่อว่า วิวาทเป็นวิวาทาธิกรณ์

บรรดาวิวาทนั้น วิวาทไม่เป็นอธิกรณ์ เป็นไฉน

มารดาวิวาทกับบุตรบ้าง บุตรวิวาทกับมารดาบ้าง บิดาวิวาทกับบุตรบ้าง บุตร วิวาทกับบิดาบ้าง พี่ชายวิวาทกับน้องชายบ้าง พี่ชายวิวาทกับน้องหญิงบ้าง น้องหญิงวิวาทกับพี่ชายบ้าง สหายวิวาทกับสหายบ้าง นี้ชื่อว่าวิวาท ไม่เป็นอธิกรณ์

บรรดาวิวาทนั้น อธิกรณ์ไม่เป็นวิวาท เป็นไฉน

อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ นี้ชื่อว่าอธิกรณ์ ไม่เป็นวิวาท

บรรดาวิวาทนั้น อธิกรณ์เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วยเป็นไฉน

วิวาทาธิกรณ์เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นวิวาทด้วย

อนุวาทาธิกรณ์

[๒๒๕] การโจทเป็นอนุวาทาธิกรณ์ การโจทไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นการโจท เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วยหรือ การโจทเป็นอนุวาทาธิกรณ์ก็มี การโจทไม่เป็นอธิกรณ์ก็มี อธิกรณ์ไม่เป็นการโจทก็มี เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วยก็มี

บรรดาการโจทนั้น การโจทที่เป็นอนุวาทาธิกรณ์ เป็นไฉน

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลายย่อมโจทภิกษุด้วยสีลวิบัติ อาจารวิบัติ ทิฏฐิวิบัติ หรืออาชีววิบัติ การโจท การกล่าวหา การฟ้องร้อง การประท้วง ความ เป็นผู้คล้อยตาม การทำความอุตสาหะโจท การตามเพิ่มกำลังให้ ในเรื่องนั้นใด นี้ ชื่อว่า การโจทเป็นอนุวาทาธิกรณ์

บรรดาการโจทนั้น การโจทที่ไม่เป็นอธิกรณ์ เป็นไฉน

มารดากล่าวหาบุตรบ้าง บุตรกล่าวหามารดาบ้าง บิดากล่าวหาบุตรบ้าง บุตร กล่าวหาบิดาบ้าง พี่ชายกล่าวหาน้องชายบ้าง พี่ชายกล่าวหาน้องหญิงบ้าง น้อง หญิงกล่าวหาพี่ชายบ้าง สหายกล่าวหาสหายบ้าง นี้ชื่อว่า การโจทไม่เป็นอธิกรณ์

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ที่ไม่เป็นการโจท เป็นไฉน

อาปัตตาธิกรณ์ กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ นี้ชื่อว่า อธิกรณ์ไม่เป็นการโจท

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ที่เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วย เป็นไฉน

อนุวาทาธิกรณ์เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นการโจทด้วย

อาปัตตาธิกรณ์

[๒๒๖] อาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์ อาบัติไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นอาบัติ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นอาบัติด้วย อาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์ก็มี อาบัติไม่เป็นอธิกรณ์ก็มี อธิกรณ์ไม่เป็นอาบัติก็มี เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นอาบัติด้วยก็มี

บรรดาอธิกรณ์นั้น อาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์ เป็นไฉน

อาบัติ ๕ กองเป็นอาปัตตาธิกรณ์บ้าง อาบัติ ๗ กองเป็นอาปัตตาธิกรณ์บ้าง นี้ชื่อว่า อาบัติเป็นอาปัตตาธิกรณ์

บรรดาอาบัตินั้น อาบัติที่ไม่เป็นอธิกรณ์ เป็นไฉน

โสตาบัติ สมาบัติ นี้ชื่อว่า อาบัติไม่เป็นอธิกรณ์

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ที่ไม่เป็นอาบัติ เป็นไฉน

กิจจาธิกรณ์ วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ นี้ชื่อว่า อธิกรณ์ไม่เป็นอาบัติ

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ที่เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นอาบัติด้วย เป็นไฉน

อาปัตตาธิกรณ์ เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นอาบัติด้วย

[๒๒๗] กิจเป็นกิจจาธิกรณ์ กิจไม่เป็นอธิกรณ์ อธิกรณ์ไม่เป็นกิจ เป็นอธิกรณ์ ด้วย เป็นกิจด้วย หรือกิจเป็นกิจจาธิกรณ์ก็มี กิจไม่เป็นอธิกรณ์ก็มี อธิกรณ์ไม่เป็น กิจก็มี เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นกิจด้วยก็มี

บรรดาอธิกรณ์นั้น กิจเป็นกิจจาธิกรณ์ เป็นไฉน

ความเป็นหน้าที่ ความเป็นกรณีย์แห่งสงฆ์ใด คือ อปโลกนกรรม ญัตติกรรม ญัตติทุติยกรรม ญัตติจตุตถกรรม นี้ชื่อว่า กิจเป็นกิจจาธิกรณ์

บรรดาอธิกรณ์นั้น กิจไม่เป็นอธิกรณ์ เป็นไฉน

กิจที่จะต้องทำแก่พระอาจารย์ กิจที่จะต้องทำแก่พระอุปัชฌาย์ กิจที่จะต้องทำแก่ภิกษุผู้เสมออุปัชฌาย์ กิจที่จะต้องทำแก่ภิกษุผู้เสมอพระอาจารย์ นี้ชื่อว่า กิจไม่ เป็นอธิกรณ์

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ไม่เป็นกิจ เป็นไฉน

วิวาทาธิกรณ์ อนุวาทาธิกรณ์ อาปัตตาธิกรณ์ นี้ชื่อว่า อธิกรณ์ไม่เป็นกิจ

บรรดาอธิกรณ์นั้น อธิกรณ์ที่เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นกิจด้วย เป็นไฉน

กิจจาธิกรณ์เป็นอธิกรณ์ด้วย เป็นกิจด้วย

อธิกรณะ จบ

๙. อธิกรณวูปสมนสมถะ
ว่าด้วยการระงับอธิกรณ์
สัมมุขาวินัย
วิวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง

[๒๒๘] วิวาทาธิกรณ์ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร

วิวาทาธิกรณ์ ย่อมระงับด้วยสมถะ ๒ คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) เยภุยยสิกา

บางทีวิวาทาธิกรณ์ไม่อาศัยสมถะอย่างหนึ่ง คือ เยภุยยสิกา พึงระงับด้วยสมถะอย่างเดียว คือ สัมมุขาวินัย บางทีพึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีนี้ ภิกษุทั้งหลาย ย่อมวิวาทกันว่า

๑. นี้ธรรม นี้อธรรม

๒. นี้วินัย นี้มิใช่วินัย

๓. นี้ตถาคตภาษิตไว้ ตรัสไว้ นี้ตถาคตไม่ได้ภาษิตไว้ไม่ได้ตรัสไว้

๔. นี้จริยาวัตรที่ตถาคตได้ประพฤติมา นี้จริยาวัตรที่ตถาคตไม่ได้ประพฤติมา

๕. นี้ตถาคตทรงบัญญัติไว้ นี้ตถาคตไม่ได้ทรงบัญญัติไว้

๖. นี้อาบัติ นี้อนาบัติ

๗. นี้อาบัติเบา นี้อาบัติหนัก

๘. นี้อาบัติมีส่วนเหลือ นี้อาบัติไม่มีส่วนเหลือ

๙. นี้อาบัติชั่วหยาบ นี้อาบัติไม่ชั่วหยาบ

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุพวกนั้นสามารถระงับอธิกรณ์นั้นได้ นี้เรียกว่า อธิกรณ์ ระงับแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

ด้วยสัมมุขาวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง

มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

อนึ่ง ความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าไร ภิกษุเหล่านั้นมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควร ฉันทะมา ผู้อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าสงฆ์ในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

อธิกรณ์นั้นระงับโดยธรรม โดยวินัยและโดยสัตถุศาสน์ใด นี้ชื่อว่า ความพร้อม หน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัยในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

โจทก์และจำเลยทั้งสอง เป็นคู่ต่อสู้ในคดีอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อม หน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น[๑] ผู้ให้ฉันทะ ติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน[๒]

[๒๒๙] ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นไม่สามารถระงับอธิกรณ์นั้นในอาวาส นั้นได้ พวกเธอพึงไปสู่อาวาสที่มีภิกษุมากกว่า ถ้าพวกเธอกำลังไปสู่อาวาสนั้นสามารถ ระงับอธิกรณ์นั้นได้ในระหว่างทาง นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

---

[๑] อาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น เรียกว่า อุกโกฏนกปาจิตตีย์ (วิ.อ. (บาลี) ๒/๓๙๒/๔๑๓, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๓/๓๙๒/๑๐๓-๑๐๔)

[๒] อาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน เรียกว่า ขียนกปาจิตตีย์ (วิ.อ. (บาลี) ๒/๑๐๕/๒๙๕, สารตฺถ.ฏีกา (บาลี) ๓/๑๐๕/๓๐)

ด้วยสัมมุขาวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง

มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

อนึ่ง ความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าไร ภิกษุเหล่านั้นมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควร ฉันทะมา ผู้อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าสงฆ์ในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

อธิกรณ์นั้นระงับโดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ใด นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัยในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

โจทก์และจำเลยทั้งสอง เป็นคู่ต่อสู้ในคดีอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อม หน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

[๒๓๐] ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นกำลังไปสู่อาวาสนั้น ไม่สามารถระงับ อธิกรณ์นั้นในระหว่างทางได้ พวกเธอไปถึงอาวาสนั้นแล้ว พึงกล่าวกับภิกษุที่อยู่ประจำในอาวาสว่า “ท่านทั้งหลาย อธิกรณ์นี้เกิดแล้วอย่างนี้ อุบัติแล้วอย่างนี้ ขอโอกาสท่านทั้งหลาย จงระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ ตามวิถีทางที่อธิกรณ์นี้จะระงับด้วยดี”

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกภิกษุที่อยู่ประจำในอาวาสเป็นผู้แก่พรรษากว่า พวกภิกษุอาคันตุกะอ่อนพรรษากว่า พวกเธอพึงกล่าวกับภิกษุอาคันตุกะว่า “ท่านทั้งหลาย ขอนิมนต์ท่านทั้งหลายจงรวมอยู่ ณ ที่สมควรสักครู่หนึ่ง ตลอดเวลาที่พวกผมจะปรึกษากัน” แต่ถ้าพวกภิกษุที่อยู่ประจำในอาวาสเป็นผู้อ่อนกว่า พวกภิกษุอาคันตุกะ แก่กว่า พวกเธอพึงกล่าวกับภิกษุอาคันตุกะว่า “ท่านทั้งหลาย ถ้าเช่นนั้น ขอท่านทั้งหลายจงอยู่ ณ ที่นี้สักครู่หนึ่งจนกว่าพวกผมจะปรึกษากัน”

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าพวกภิกษุที่อยู่ประจำในอาวาสกำลังปรึกษา คิดกันอย่างนี้ว่า “พวกเราไม่สามารถระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัยและโดยสัตถุศาสน์” พวกเธอ ไม่พึงรับอธิกรณ์นั้นไว้ แต่ถ้ากำลังปรึกษา คิดกันอย่างนี้ว่า “พวกเราสามารถระงับ อธิกรณ์นี้ได้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์” พวกเธอพึงกล่าวกะพวกภิกษุ อาคันตุกะว่า “ท่านทั้งหลาย ถ้าพวกท่านจักแจ้งอธิกรณ์นี้ตามที่เกิดแล้ว ตามที่อุบัติ แล้วแก่พวกเรา เหมือนอย่างพวกเราจักระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ ฉันใด อธิกรณ์นี้จักระงับด้วยดีฉันนั้น อย่างนี้พวกเราจึงจักรับอธิกรณ์นี้ ถ้าพวกท่านจักไม่แจ้งอธิกรณ์นี้ตามที่เกิดแล้ว ตามที่อุบัติแล้วแก่พวกเรา เหมือนอย่าง พวกเราจัก

ระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ ฉันใด อธิกรณ์นี้ จักไม่ระงับด้วยดี ฉันนั้น พวกเราจักไม่รับอธิกรณ์นี้"

ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุที่อยู่ประจำในอาวาสพึงรอบคอบอย่างนี้แล้วรับอธิกรณ์ นั้นไว้ พวกภิกษุอาคันตุกะนั้น พึงกล่าวกะพวกภิกษุที่อยู่ประจำในอาวาสว่า "พวกผม จักแจ้งอธิกรณ์นี้ตามที่เกิดแล้ว ตามที่อุบัติแล้วแก่ท่านทั้งหลาย ถ้าท่านทั้งหลายสามารถระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ ระหว่างเวลาเท่านี้ได้ อธิกรณ์จักระงับด้วยดีเช่นว่านั้น อย่างนี้ พวกผมจักมอบอธิกรณ์แก่ท่านทั้งหลาย ถ้าท่านทั้งหลายไม่สามารถระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ ระหว่างเวลาเท่านี้ได้ อธิกรณ์จักไม่ระงับด้วยดีเช่นว่านั้น พวกผมจักไม่มอบอธิกรณ์นี้ แก่ท่านทั้งหลาย พวกผมนี้แหละจักเป็นเจ้าของอธิกรณ์นี้"

ภิกษุทั้งหลาย พวกภิกษุอาคันตุกะพึงรอบคอบอย่างนี้ แล้วจึงมอบอธิกรณ์นั้น แก่พวกภิกษุที่อยู่ประจำในอาวาส

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นสามารถระงับอธิกรณ์นั้นได้ นี้เรียกว่า อธิกรณ์ ระงับดีแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

ด้วยสัมมุขาวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

อุพพาหิกายวูปสมนะ
ว่าด้วยการระงับอธิกรณ์ด้วยอุพพาหิกวิธี[๑]

[๒๓๑] ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นวินิจฉัยอธิกรณ์นั้นอยู่ มีเสียงเซ็ง แซ่เกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุดและไม่มีใครทราบความแห่งถ้อยคำที่กล่าวแล้วนั้น เราอนุญาต ให้ระงับอธิกรณ์เห็นปานนี้ด้วยอุพพาหิกวิธี ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์คุณ ๑๐ ประการ สงฆ์พึงแต่งตั้งด้วยอุพพาหิกวิธี คือ

๑. เป็นผู้มีศีล สำรวมด้วยการสังวรในปาติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยอาจาระ และโคจร มีปกติเห็นภัยในโทษมีประมาณเล็กน้อย สมาทานศึกษา อยู่ในสิกขาบททั้งหลาย

๒. เป็นพหูสูต ทรงสุตะ สั่งสมสุตะ ธรรมเหล่านั้นใด ที่งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง และงามในที่สุด ย่อมสรรเสริญพรหมจรรย์พร้อม ทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน ธรรมทั้งหลาย เห็นปานนั้น ย่อม

---

[๑] **อุพพาหิกวิธี** หมายถึง วิธีระงับวิวาทาธิกรณ์ ในกรณีที่ที่ประชุมสงฆ์มีความไม่สะดวกด้วยเหตุบางอย่าง สงฆ์จึงเลือกภิกษุบางรูปในที่ประชุมนั้น ตั้งเป็นคณะแล้วมอบเรื่องให้นำไปวินิจฉัย (วิ.อ. (บาลี) ๓/๒๓๑/๒๙๙)

เป็นอันเธอสดับมาก ทรงไว้ สั่งสมด้วยวาจาเข้าไป เพ่งด้วยใจ ประจักษ์ชัดดีแล้วด้วยทิฏฐิ

๓. จำปาติโมกข์ทั้ง ๒ ได้ดีโดยพิสดาร จำแนกดี สวดดี วินิจฉัยถูก ต้องโดยสูตร โดยอนุพยัญชนะ

๔. เป็นผู้ตั้งมั่นในพระวินัย ไม่คลอนแคลน

๕. เป็นผู้อาจชี้แจงให้คู่ต่อสู้ในอธิกรณ์ยินยอม เข้าใจ เพ่ง เห็น เลื่อมใส

๖. เป็นผู้ฉลาดเพื่อยังอธิกรณ์อันเกิดขึ้นให้ระงับ

๗. รู้อธิกรณ์

๘. รู้เหตุเกิดอธิกรณ์

๙. รู้ความระงับแห่งอธิกรณ์

๑๐. รู้ทางระงับอธิกรณ์

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้แต่งตั้งภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์คุณ ๑๐ นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี

วิธีแต่งตั้ง และกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงแต่งตั้งภิกษุนั้นอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงขอร้องภิกษุ ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

[๒๓๒] ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เมื่อพวกเราวินิจฉัยอธิกรณ์นี้อยู่ มีเสียงเซ็งแซ่เกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด และไม่มีใครทราบอรรถแห่งถ้อยคำที่กล่าวแล้วนั้น ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ด้วย ชื่อนี้ด้วย เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า เมื่อพวกเราวินิจฉัยอธิกรณ์นี้อยู่ มีเสียงเซ็งแซ่เกิดขึ้นไม่มีที่สิ้นสุด และไม่มีใครทราบความแห่งถ้อยคำที่กล่าวแล้วนั้น สงฆ์แต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ด้วย ชื่อนี้ด้วย เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี ท่านรูปใดเห็น ด้วยกับการแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ด้วย ชื่อนี้ด้วย เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้ด้วย ชื่อนี้ด้วย สงฆ์แต่งตั้งแล้ว เพื่อระงับอธิกรณ์นี้ ด้วยอุพพาหิกวิธี สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นสามารถระงับอธิกรณ์นั้นด้วยอุพพาหิกวิธี นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

ด้วยสัมมุขาวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง

มีความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น

[๒๓๓] ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นวินิจฉัยอธิกรณ์นั้นอยู่ ในบริษัทนั้นเกิดมีภิกษุธรรมกถึก ภิกษุนั้นจำสูตรไม่ได้เลย จำวิภังค์แห่งสูตรก็ไม่ได้ ภิกษุนั้น ไม่ได้สังเกตใจความ ย่อมค้านใจความตามเค้าพยัญชนะ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้ภิกษุเหล่านั้นทราบด้วยญัตติกรรมวาจา

ญัตติกรรมวาจา

"ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้เป็นธรรมกถึก ท่านจำสูตรไม่ได้เลย จำวิภังค์แห่งสูตรก็ไม่ได้ ท่านไม่ได้สังเกตใจความ ย่อมค้านใจความตามเค้า พยัญชนะ ถ้าท่านทั้งหลายพร้อมกันแล้ว พวกเราพึงขับภิกษุชื่อนี้ให้ออกไปแล้วที่เหลือพึงระงับอธิกรณ์นี้"

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นขับภิกษุนั้นออกไปแล้ว สามารถระงับอธิกรณ์นั้นได้ นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

ด้วยสัมมุขาวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง

มีความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าเมื่อภิกษุเหล่านั้นวินิจฉัยอธิกรณ์นั้นอยู่ ในบริษัทนั้นเกิดมีภิกษุธรรมกถึก ท่านจำสูตรได้ แต่จำวิภังค์แห่งสูตรไม่ได้เลย ท่านไม่ได้สังเกตใจความ ย่อมค้านใจความตามเค้าพยัญชนะ ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้ภิกษุเหล่านั้น ทราบด้วยคณญัตติว่า

ญัตติกรรมวาจา

"ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้เป็นธรรมกถึก ท่านจำสูตรได้แต่ จำวิภังค์แห่งสูตรไม่ได้เลย ท่านไม่สังเกตใจความ ย่อมค้านใจความตามเค้าพยัญชนะ ถ้าท่านทั้งหลายพร้อมกันแล้ว พวกเราพึงขับภิกษุชื่อนี้ให้ออกไป แล้วที่เหลือพึงระงับ อธิกรณ์นี้"

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นขับภิกษุนั้นออกไปแล้ว สามารถระงับอธิกรณ์นั้นได้ นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

ด้วยสัมมุขาวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง

มีความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ รื้อฟื้น

เยภุยยสิกาวินัย

[๒๓๔] ภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุเหล่านั้นไม่สามารถระงับอธิกรณ์นั้นด้วยอุพพาหิกวิธี ภิกษุเหล่านั้นพึงมอบอธิกรณ์นั้นแก่สงฆ์ว่า “ท่านผู้เจริญ พวกข้าพเจ้า ไม่สามารถระงับอธิกรณ์นี้ด้วยอุพพาหิกวิธี ขอสงฆ์นั่นแหละจงระงับอธิกรณ์นี้”

ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระงับอธิกรณ์เห็นปานนี้ด้วยเยภุยยสิกา พึงแต่งตั้ง ภิกษุผู้ประกอบด้วยองค์คุณ ๕ ให้เป็นผู้ให้จับสลาก คือ

๑. ไม่ลำเอียงเพราะชอบ ๒. ไม่ลำเอียงเพราะชัง

๓. ไม่ลำเอียงเพราะหลง ๔. ไม่ลำเอียงเพราะกลัว

๕. พึงรู้จักสลากที่จับแล้วและยังไม่จับ ฯลฯ

วิธีแต่งตั้งและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงแต่งตั้งอย่างนี้ คือ เบื้องต้นพึงขอให้ภิกษุรับ ครั้นแล้ว ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้วพึงแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ ให้เป็นผู้ให้จับสลาก นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า สงฆ์แต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ให้เป็นผู้ให้จับสลาก ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแต่งตั้งภิกษุชื่อนี้ให้เป็นผู้ให้จับสลาก ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่าน รูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

ภิกษุชื่อนี้ สงฆ์แต่งตั้งให้เป็นผู้ให้จับสลากแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุผู้ให้จับสลากนั้นพึงให้ภิกษุทั้งหลายจับสลาก พวกธรรมวาทีภิกษุมากกว่า ย่อมกล่าวฉันใด พึงระงับอธิกรณ์นั้นฉันนั้น นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

ด้วยสัมมุขาวินัย และเยภุยยสิกา

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง

มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

อนึ่ง ความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าไร ภิกษุเหล่านั้นมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควร ฉันทะมา ผู้อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

อธิกรณ์นั้นระงับโดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ใด นี้ชื่อว่า ความพร้อม หน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัยในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

โจทก์และจำเลยทั้งสอง เป็นคู่ต่อสู้ในคดีอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อม หน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ในเยภุยยสิกานั้นมีอะไรบ้าง

มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่ คัดค้านกรรม ในเยภุยยสิกาอันใด มีในเยภุยยสิกานั้น

ภิกษุทั้งหลาย อธิกรณ์ระงับอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้นต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

ติวิธสลากคาหะ
ว่าด้วยการจับสลาก ๓ วิธี

[๒๓๕] สมัยนั้น อธิกรณ์เกิดแล้วอย่างนี้ อุบัติแล้วอย่างนี้ ในกรุงสาวัตถี ภิกษุเหล่านั้นไม่พอใจด้วยการระงับอธิกรณ์ของสงฆ์ในกรุงสาวัตถี ได้ทราบข่าวว่า “ใน อาวาสโน้น มีพระเถระอยู่หลายรูป เป็นพหูสูต ชำนาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา ถ้าพระเถระเหล่านั้นพึงระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ อย่างนี้อธิกรณ์นี้พึงระงับด้วยดี” จึงไปสู่อาวาสนั้นแล้วเรียนกับพระเถระ พวกนั้นว่า “ท่านผู้เจริญ อธิกรณ์นี้เกิดแล้วอย่างนี้ อุบัติแล้วอย่างนี้ ขอโอกาสขอรับ ขอพระเถระทั้งหลายจงระงับอธิกรณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ ตามวิถีทางที่อธิกรณ์นี้พึงระงับด้วยดี”

พระเถระพวกนั้นช่วยระงับอธิกรณ์นั้นแล้ว เหมือนอย่างที่สงฆ์ในกรุงสาวัตถีระงับแล้วตามวิธีที่ระงับด้วยดีแล้วฉะนั้น ครั้งนั้น ภิกษุผู้ไม่ยินดี ไม่พอใจ ด้วยการ ระงับอธิกรณ์ของสงฆ์ในกรุงสาวัตถีนั้น ไม่พอใจด้วยการระงับอธิกรณ์ของพระเถระมากรูป ได้ทราบข่าวว่า “ในอาวาสโน้น มีพระเถระอยู่ ๓ รูป ฯลฯ มีพระเถระอยู่ ๒ รูป ฯลฯ มีพระเถระอยู่รูปเดียว เป็นพหูสูต ชำนาญปริยัติ ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา เป็นบัณฑิต เฉลียวฉลาด มีปัญญา มีความละอาย มีความระมัดระวัง ใฝ่การศึกษา ถ้าพระเถระนั้นพึงระงับอธิกรณ์นี้โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ อย่างนี้อธิกรณ์นี้พึงระงับด้วยดี” จึงไปสู่อาวาสนั้น แล้วกราบเรียนพระเถระนั้นว่า “ท่านขอรับ อธิกรณ์นี้เกิดแล้วอย่างนี้ อุบัติแล้วอย่างนี้ ขอโอกาสขอรับ ขอพระเถระ จงระงับอธิกรณ์นี้ โดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ ตามวิถีทางที่อธิกรณ์นี้ จะพึงระงับด้วยดี”

พระเถระนั้นช่วยระงับอธิกรณ์นั้นแล้ว เหมือนอย่างที่สงฆ์ในกรุงสาวัตถีระงับแล้ว เหมือนอย่างที่พระเถระมากรูประงับแล้ว เหมือนอย่างที่พระเถระ ๓ รูประงับแล้วและเหมือนอย่างที่พระเถระ ๒ รูประงับแล้ว ตามวิธีที่ระงับด้วยดีแล้ว ฉะนั้น

ครั้งนั้น พวกภิกษุเหล่านั้นผู้ที่ไม่พอใจด้วยการระงับอธิกรณ์ของสงฆ์ในกรุงสาวัตถี ไม่พอใจด้วยการระงับอธิกรณ์ของพระเถระมากรูป ไม่พอใจด้วยการระงับ อธิกรณ์ของพระเถระ ๓

รูป ไม่พอใจด้วยการระงับอธิกรณ์ของพระเถระ ๒ รูป ไม่พอใจด้วยการระงับอธิกรณ์ของพระเถระรูปเดียว แล้วกราบทูลเรื่องนั้นให้พระผู้มีพระภาคทรงทราบ

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย อธิกรณ์ที่พิจารณาแล้วนั้นเป็นอัน สงบระงับระงับดีแล้ว ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตวิธีจับสลาก ๓ อย่าง คือ ปกปิด ๑ กระซิบบอก ๑ เปิดเผย ๑ ตามความยินยอมของภิกษุพวกนั้น”

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง วิธีจับสลากปกปิด เป็นไฉน

ภิกษุผู้ให้จับสลากนั้นพึงทำสลากให้มีสี และไม่มีสี แล้วเข้าไปหาภิกษุทีละรูป ๆ แล้วแนะนำอย่างนี้ว่า “นี้สลากของผู้กล่าวอย่างนี้ นี้สลากของผู้กล่าวอย่างนี้ ท่านจงจับสลากที่ชอบใจ” เมื่อภิกษุนั้นจับแล้ว พึงแนะนำว่า “ท่านอย่าแสดงแก่ใคร ๆ” ถ้ารู้ว่า “อธรรมวาทีมากกว่า” พึงบอกว่า “สลากจับไม่ดี” แล้วให้จับใหม่ ถ้ารู้ว่า “ธรรมวาทีมากกว่า” พึงประกาศว่า “สลากจับดีแล้ว” ภิกษุทั้งหลาย วิธีจับสลาก ปกปิดเป็นอย่างนี้แหละ

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง วิธีจับสลากกระซิบบอก เป็นไฉน

ภิกษุผู้ให้จับสลากนั้น พึงกระซิบบอกที่ใกล้หูของภิกษุแต่ละรูป ๆ ว่า “นี้สลากของผู้กล่าวอย่างนี้ นี้สลากของผู้กล่าวอย่างนี้ ท่านจงจับสลากที่ชอบใจ” เมื่อ ภิกษุนั้นจับแล้ว พึงแนะนำว่า “ท่านอย่าบอกแก่ใคร ๆ” ถ้ารู้ว่า “อธรรมวาทีมาก กว่า” พึงบอกว่า “สลากจับไม่ดี” แล้วให้จับใหม่ ถ้ารู้ว่า “ธรรมวาทีมากกว่า” พึง ประกาศว่า “สลากจับดีแล้ว” ภิกษุทั้งหลาย วิธีจับสลาก กระซิบบอกเป็นอย่างนี้แหละ

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง วิธีจับสลากเปิดเผย เป็นไฉน

ถ้ารู้ว่าธรรมวาทีมากกว่า พึงให้จับสลากเปิดเผย อย่างแจ่มแจ้ง วิธีจับสลาก เปิดเผยเป็นอย่างนี้แหละ

ภิกษุทั้งหลาย วิธีจับสลาก ๓ อย่างนี้แล

สติวินัย

อนุวาทาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๔ อย่าง

[๒๓๖] อนุวาทาธิกรณ์ย่อมระงับด้วยสมถะเท่าไร

อนุวาทาธิกรณ์ย่อมระงับด้วยสมถะ ๔ คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) สติวินัย (๓) อมูฬหวินัย (๔) ตัสสปาปิยสิกา

บางทีอนุวาทาธิกรณ์ไม่อาศัยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) อมูฬหวินัย (๒) ตัสสปาปิยสิกา แต่ระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) สติวินัย

บางทีพึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ ภิกษุ ทั้งหลายใส่ความภิกษุด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล สงฆ์พึงให้สติวินัยแก่ภิกษุนั้น ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติอยู่แล้ว

วิธีให้สติวินัยและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้สติวินัยอย่างนี้ คือ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ฯลฯ กล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ ภิกษุทั้งหลายใส่ ความข้าพเจ้าด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้านั้นถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์”

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายใส่ความภิกษุชื่อนี้ ด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล เธอถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อม กันแล้วพึงให้สติวินัยแก่ภิกษุชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุทั้งหลายใส่ความภิกษุชื่อนี้ ด้วยสีลวิบัติที่ไม่มีมูล เธอถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ขอสติวินัยกับสงฆ์ สงฆ์ให้สติวินัย แก่ภิกษุชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้สติวินัยแก่ภิกษุชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

สติวินัยอันสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ ผู้ถึงความไพบูลย์แห่งสติแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้ ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว

อธิกรณ์ระงับด้วยอะไร

ด้วยสัมมุขาวินัยกับสติวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง

มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

อนึ่ง ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

โจทก์และจำเลยทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่าความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้น

ในสติวินัยนั้นมีอะไรบ้าง

มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่ คัดค้านกรรม คือสติวินัยอันใด นี้มีในสติวินัยนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

อมูฬหวินัย

[๒๓๗] บางทีอนุวาทาธิกรณ์ไม่อาศัยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) สติวินัย (๒) ตัสสปาปิยสิกา แต่พึงระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) อมูฬหวินัย

บางทีพึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุในธรรม วินัยนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณ มากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายย่อมโจทด้วย อาบัติที่ผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดแล้วว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” เธอกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย ผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ ผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลายแม้ภิกษุนั้นกล่าวอยู่อย่างนั้น ก็ยังโจทภิกษุนั้นอยู่ตามเดิมว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้”

คำขออมูฬหวินัยและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุนั้น ผู้หายหลงแล้ว ก็แล สงฆ์พึงให้อมูฬวินัยอย่างนี้

ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหาสงฆ์ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง ฯลฯ แล้วกล่าวคำขอว่า

“ท่านผู้เจริญ กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโจทกระผม ด้วยอาบัติที่กระผมผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดแล้วว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” กระผมผู้กล่าวกับภิกษุ พวกนั้นอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายาม ทำด้วยกาย กระผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ กระผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลาย แม้กระผมกล่าวอยู่อย่างนี้ ก็ยังโจทกระผมอยู่ตามเดิมว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จง ระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ท่านผู้เจริญ กระผมนั้นหายหลงแล้ว ขออมูฬหวินัยกับสงฆ์

พึงขอแม้ครั้งที่ ๒ ฯลฯ

พึงขอแม้ครั้งที่ ๓ ฯลฯ

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลายโจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติที่เธอผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดแล้วว่า ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้ เธอกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย กระผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ กระผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลาย แม้ภิกษุนั้นกล่าวอยู่อย่างนั้น ก็ยังโจทภิกษุนั้นอยู่ตามเดิมว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” ภิกษุนั้นหายหลงแล้ว ขออมูฬหวินัย กับสงฆ์ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว สงฆ์พึงให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุนั้นผู้หายหลงแล้ว นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายาม ทำด้วยกาย ภิกษุทั้งหลาย โจทภิกษุนั้นด้วยอาบัติที่ภิกษุนั้นผู้วิกลจริต มีจิตแปรปรวน ประพฤติละเมิดแล้วว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้” เธอกล่าว อย่างนี้ว่า “ท่านทั้งหลาย กระผมวิกลจริต มีจิตแปรปรวน ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย กระผมระลึกอาบัตินั้นไม่ได้ กระผมหลงได้ทำสิ่งนี้แล้ว” ภิกษุทั้งหลาย แม้ภิกษุนั้นกล่าวอยู่อย่างนั้น ก็ยังโจทเธออยู่ตามเดิมว่า “ท่านต้องอาบัติแล้ว จงระลึกอาบัติ เห็นปานนี้ เธอหายหลงแล้วขออมูฬหวินัยกับสงฆ์ สงฆ์ให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุชื่อนี้ ผู้หายหลงแล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการให้อมูฬหวินัยแก่ภิกษุชื่อนี้ ผู้หายหลงแล้ว ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

อมูฬหวินัยสงฆ์ให้แล้วแก่ภิกษุชื่อนี้ผู้หายหลงแล้ว สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้น จึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับอมูฬหวินัย

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

ในอมูฬหวินัยนั้น มีอะไรบ้าง

มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือ อมูฬหวินัยอันใด นี้มีในอมูฬหวินัยนั้น

ภิกษุทั้งหลาย อธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

ตัสสปาปิยสิกาวินัย

[๒๓๘] บางที อนุวาทาธิกรณ์ไม่อาศัยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) สติวินัย (๒) อมูฬหวินัย แต่พึงระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) ตัสสปาปิยสิกา บางทีพึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ โจทภิกษุด้วยครุกาบัติ(อาบัติหนัก)ในท่ามกลางสงฆ์ว่า “ท่านต้องครุกาบัติ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิกแล้ว จงระลึกอาบัติเห็นปานนี้”

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมระลึกไม่ได้เลยว่า ต้องครุกาบัติเห็น ปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก”

ภิกษุผู้เป็นโจทก์นั้น ย่อมคาดคั้นภิกษุจำเลยนั้นผู้เปลื้องตนอยู่ว่า “เอาเถิด ท่าน จงรู้ด้วยดี ถ้าท่านระลึกได้ว่าต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติ ที่ใกล้ปาราชิกไซร้”

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมระลึกไม่ได้ว่า ต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก แต่ระลึกได้ว่า ต้องอาบัติแม้เล็กน้อย เห็นปานนี้”

ภิกษุผู้เป็นโจทก์นั้น ย่อมคาดคั้นภิกษุจำเลยนั้นผู้เปลื้องตนอยู่ว่า “เอาเถิด ท่าน จงรู้ด้วยดี ถ้าท่านระลึกได้ว่า ต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรือ อาบัติที่ใกล้ปาราชิก”

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมต้องอาบัติเล็กน้อยชื่อนี้ ผมไม่ถูก ถามก็ปฏิญญา ผมต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิกหรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก ผมถูกถามแล้วจักไม่ปฏิญญาหรือ”

ภิกษุผู้เป็นโจทก์นั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน อนึ่ง ท่านต้องอาบัติแม้เล็กน้อยข้อนี้ ท่านไม่ถูกถามแล้วจักไม่ปฏิญญา ท่านต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก ท่านไม่ถูกถามแล้วจักปฏิญญาหรือ เอาเถิด ท่านจงรู้ด้วย ดี ถ้าท่านระลึกได้ว่า ต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก”

ภิกษุจำเลยนั้นกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมระลึกได้ว่า ต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก คำนั้นผมพูดเล่น คำนั้นผมพูดพล่อยไป ผมระลึกไม่ได้ว่า ต้องครุกาบัติเห็นปานนี้ คือ อาบัติปาราชิก หรืออาบัติที่ใกล้ปาราชิก”

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมนั่นแก่ภิกษุนั้นแล

วิธีลงตัสสปาปิยสิกากรรมและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง สงฆ์พึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมอย่างนี้ คือ ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติจตุตถกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ ถูกซักถามถึงครุกาบัติในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ เอาเรื่องหนึ่งมากล่าวกลบเกลื่อนอีก เรื่องหนึ่ง กล่าวเท็จทั้งที่รู้ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว สงฆ์พึงลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุชื่อนี้ นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ ถูกซักถามถึงครุกาบัติในท่ามกลางสงฆ์ ปฏิเสธแล้วรับ รับแล้วปฏิเสธ เอาเรื่องหนึ่งมากล่าวกลบเกลื่อน อีกเรื่องหนึ่ง กล่าวเท็จทั้งที่รู้ สงฆ์ลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุชื่อนี้แล้ว ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการลงตัสสปาปิยสิกากรรมแก่ภิกษุชื่อนี้ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

แม้ครั้งที่ ๒ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

แม้ครั้งที่ ๓ ข้าพเจ้ากล่าวความนี้ว่า ฯลฯ

ตัสสปาปิยสิกากรรม สงฆ์ลงแล้วแก่ภิกษุมีชื่อนี้ สงฆ์เห็นด้วย เพราะฉะนั้น จึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่า อธิกรณ์ระงับแล้ว

ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับตัสสปาปิยสิกา

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

ในตัสสปาปิยสิกานั้นมีอะไรบ้าง

มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่ คัดค้านกรรม คือตัสสปาปิยสิกาอันใด นี้มีในตัสสปาปิยสิกานั้น

ภิกษุทั้งหลาย หากอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้ทำรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

ปฏิญญาตกรณะ

อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง

[๒๓๙] อาปัตตาธิกรณ์ ระงับด้วยสมถะเท่าไร อาปัตตาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะ ๓ อย่าง คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) ปฏิญญาตกรณะ (๓) ติณวัตถารกะ

บางทีอาปัตตาธิกรณ์ ไม่อาศัยสมถะอย่างหนึ่ง คือ ติณวัตถารกะ พึงระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) ปฏิญญาตกรณะ บางทีพึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ต้องลหุกาบัติแล้ว เธอพึงเข้าไปหาภิกษุ รูปหนึ่ง ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่าน ผมต้องอาบัติชื่อนี้ ผมแสดงคืนอาบัตินั้น”

ภิกษุผู้รับนั้นพึงกล่าวว่า “ท่านเห็นหรือ”

ภิกษุผู้แสดงนั้นพึงกล่าวว่า “ขอรับ ผมเห็น”

ภิกษุผู้รับนั้นพึงกล่าวว่า “ท่านพึงสำรวมต่อไป”

ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว

ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับปฏิญญาตกรณะ

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

อนึ่ง ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ ผู้แสดงกับผู้รับแสดงทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้น

ในปฏิญญาตกรณะนั้น มีอะไรบ้าง

มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือปฏิญาตกรณะอันใด นี้มีในปฏิญญาตกรณะนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ที่รื้อฟื้น ถ้าได้การแสดงนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นความดี หากไม่ได้ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหา ภิกษุมากรูปด้วยกัน ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าต้อง อาบัติชื่อนี้ ข้าพเจ้าแสดงคืนอาบัตินั้น”

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้ภิกษุพวกนั้นทราบด้วยญัตติว่า “ขอท่าน ทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ ระลึก เปิดเผย ทำให้ตื้น แสดงอาบัติ ถ้า ท่านทั้งหลายพร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าขอรับอาบัติของภิกษุชื่อนี้แล้ว พึงกล่าวว่า “ท่าน เห็นหรือ”

ภิกษุผู้แสดงพึงกล่าวว่า “ขอรับ ผมเห็น”

ภิกษุผู้รับพึงกล่าวว่า “ท่านพึงสำรวมต่อไป”

ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับปฏิญญาตกรณะ ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าธรรม ความ พร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

อนึ่ง ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร คือ ผู้แสดงกับผู้รับ แสดง ทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่า ความพร้อมหน้าบุคคล ในสัมมุขาวินัยนั้น ในปฏิญญาตกรณะนั้น มีอะไรบ้าง มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความไม่คัดค้านกรรม คือปฏิญญาตกรณะอันใด นี้มีในปฏิญญาตกรณะนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ที่รื้อฟื้น ถ้าได้การแสดงนั้นอย่างนี้ นั่นเป็นความดี หากไม่ได้ ภิกษุนั้นพึงเข้าไปหา สงฆ์ ห่มอุตตราสงค์เฉวียงบ่าข้างหนึ่ง กราบเท้าภิกษุผู้แก่พรรษาทั้งหลาย นั่งกระโหย่ง ประนมมือ แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า “ท่านผู้เจริญ ผมต้องอาบัติชื่อนี้ ผมแสดงคืนอาบัตินั้น”

ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมว่า “ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า ภิกษุชื่อนี้รูปนี้ ระลึก เปิดเผย ทำให้ตื้น แสดงอาบัติ ถ้าสงฆ์ พร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงรับอาบัติของภิกษุชื่อนี้” แล้วพึงกล่าวว่า “ท่านเห็นหรือ”

ภิกษุผู้แสดงพึงกล่าวว่า “ขอรับ ผมเห็น”

ภิกษุผู้รับพึงกล่าวว่า “ท่านพึงสำรวมต่อไป”

ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ด้วยสัมมุขาวินัยกับปฏิญญาตกรณะ ในสัมมุขาวินัยนั้น มีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความ พร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล ฯลฯ

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

ติณวัตถารกะ

[๒๔๐] บางทีอาปัตตาธิกรณ์ไม่อาศัยสมถะอย่างหนึ่ง คือ ปฏิญญาตกรณะ พึงระงับด้วยสมถะ ๒ อย่าง คือ (๑) สัมมุขาวินัย (๒) ติณวัตถารกะ บางทีพึงตกลงกันได้ สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ในกรณีนี้ พวกภิกษุบาดหมาง ทะเลาะ วิวาทกันอยู่ ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่ควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกภิกษุในหมู่นั้นปรึกษากันอย่างนี้ว่า “พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควร

แก่สมณะ เป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกัน ก็ได้ ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ระงับอธิกรณ์เห็นปาน นี้ด้วยติณวัตถารกะ”

วิธีระงับอธิกรณ์ด้วยติณวัตถารกะและกรรมวาจา

ภิกษุทั้งหลาย สงฆ์พึงระงับอธิกรณ์อย่างนี้ คือ ภิกษุทุก ๆ รูปพึงประชุมในที่ แห่งเดียวกัน ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและ พยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าสงฆ์ พร้อมกันแล้ว สงฆ์พึงระงับอธิกรณ์นี้ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์”

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน ภิกษุผู้ฉลาดสามารถพึงประกาศให้ฝ่ายของตนทราบด้วยญัตติกรรมวาจาว่า

“ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ประพฤติ ละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายาม ทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับกันด้วยอาบัติเหล่านี้ บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลาม ไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าท่านทั้งหลายพร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านทั้งหลายและอาบัติของตนในท่าม กลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลาย และเพื่อประโยชน์แก่ตน”

[๒๔๑] ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกันอีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้ฝ่ายของตนทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

“ขอท่านทั้งหลายจงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่ควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้น จะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าท่านทั้งหลายพร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านทั้งหลาย และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลาย และเพื่อประโยชน์แก่ตน”

[๒๔๒] ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน อีกพวกหนึ่ง ภิกษุผู้ฉลาดสามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจาว่า

“ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและพยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงลุกลามไปเพื่อความรุนแรง เพื่อ

ความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ถ้าสงฆ์พร้อมกันแล้ว ข้าพเจ้าพึงแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้ และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านทั้งหลายและเพื่อประโยชน์แก่ตน นี่เป็นญัตติ

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังข้าพเจ้า พวกเราบาดหมาง ทะเลาะวิวาทกันอยู่ ได้ ประพฤติละเมิดสิ่งที่ไม่สมควรแก่สมณะเป็นอาจิณมากมาย ทั้งที่กล่าวด้วยวาจาและ พยายามทำด้วยกาย ถ้าพวกเราจักปรับอาบัติเหล่านี้กันและกัน บางทีอธิกรณ์นั้นจะพึงเป็นไปเพื่อความรุนแรง เพื่อความร้ายกาจ เพื่อความแตกกันก็ได้ ข้าพเจ้าแสดงอาบัติของท่านเหล่านี้และอาบัติของตนในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ เพื่อประโยชน์แก่ท่านเหล่านี้ และเพื่อประโยชน์แก่ตน ท่านรูปใดเห็นด้วยกับการแสดงอาบัติเหล่านี้ของพวกเราในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ ท่านรูปนั้นพึงนิ่ง ท่านรูปใดไม่เห็นด้วย ท่านรูปนั้นพึงทักท้วง

อาบัติเหล่านี้ของพวกเรา เว้นอาบัติที่มีโทษหยาบ เว้นอาบัติที่เนื่องด้วยคฤหัสถ์ ข้าพเจ้าแสดงแล้วในท่ามกลางสงฆ์ด้วยติณวัตถารกะ สงฆ์เห็นด้วยเพราะฉะนั้นจึงนิ่ง ข้าพเจ้าขอถือความนิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้”

ลำดับนั้น บรรดาภิกษุฝ่ายเดียวกัน อีกพวกหนึ่ง ฯลฯ ข้าพเจ้าขอถือความ นิ่งนั้นเป็นมติอย่างนี้

ภิกษุทั้งหลาย นี้เรียกว่าอธิกรณ์ระงับแล้ว ระงับด้วยอะไร ระงับด้วยสัมมุขาวินัยกับติณวัตถารกะ

ในสัมมุขาวินัยนั้นมีอะไรบ้าง มีความพร้อมหน้าสงฆ์ ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ความพร้อมหน้าบุคคล

อนึ่ง ความพร้อมหน้าสงฆ์ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

ภิกษุผู้เข้ากรรมมีจำนวนเท่าใด ภิกษุเหล่านั้นมาประชุมกัน นำฉันทะของผู้ควร ฉันทะมา ผู้อยู่พร้อมหน้ากันไม่คัดค้าน นี้ชื่อว่าความพร้อมหน้าสงฆ์ ในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัย ในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

อธิกรณ์นั้นระงับโดยธรรม โดยวินัย และโดยสัตถุศาสน์ใด นี้ชื่อว่าความพร้อม หน้าธรรม ความพร้อมหน้าวินัยในสัมมุขาวินัยนั้น

อนึ่ง ความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนั้นอย่างไร

ผู้แสดงและผู้รับแสดงทั้งสองอยู่พร้อมหน้ากัน นี้ชื่อว่าความพร้อมหน้าบุคคลในสัมมุขาวินัยนี้

ในติณวัตถารกะนั้น มีอะไรบ้าง

มีกิริยา ความกระทำ ความเข้าไป ความเข้าไปเฉพาะ ความรับรอง ความ ไม่คัดค้านกรรมคือติณวัตถารกะอันใด นี้มีในติณวัตถารกะนั้น

ภิกษุทั้งหลาย ถ้าอธิกรณ์ระงับแล้วอย่างนี้ ผู้รับรื้อฟื้น ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ที่รื้อฟื้น ผู้ให้ฉันทะติเตียน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ที่ติเตียน

กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะเท่าไร

กิจจาธิกรณ์ระงับด้วยสมถะอย่างเดียว คือ สัมมุขาวินัย

อธิกรณวูปสมนสมถะ จบ

สมถขันธกะที่ ๔ จบ